

UN CRONOGRAF ILUSTRAT, ATRIBUIT MITROPOLITULUI ANTIM IVIREANUL

G. ȘTREMPEL

Una din figurile cele mai reprezentative ale culturii, artei și politicii din vremea lui Constantin Brîncoveanu a fost, fără îndoială, mitropolitul Antim. Personalitatea sa complexă apare cu atât mai surprinzătoare, cu cât, străin fiind de poporul român prin naștere, și-a apropiat specificul său, limba, cultura și arta și s-a identificat cu aspirațiile sociale și politice ale țării sale adoptive.

Adus de Constantin Brîncoveanu de la Constantinopol pe la anul 1690, mitropolitul Antim Ivireanul, recunoscut ca un priceput artist în broderie, sculptură în lemn și pictură¹, a dovedit o pricepere deosebită în arta tipografică și în gravură. Ca mitropolit, Antim Ivireanul s-a remarcat ca cel mai mare orator bisericesc al românilor. Nici înainte și nici după el n-au fost pronunțate cuvântări mai înflăcărâte, mai pline de poezie și într-o limbă românească mai aleasă ca cele ale sale. Ca patriot, mitropolitul Antim Ivireanul s-a ridicat împotriva pretențiilor patriarhului grec Hrisant Notaras al Ierusalimului de a dispune, după bunul său plac, de mănăstirile din Țara Românească², preferind să rupă ani de zile legăturile de amicitie cu eruditul patriarh decât să cedeze abuzurilor jignitoare ale călugărilor greci. În sfârșit, ca om politic, Antim Ivireanul s-a situat în fruntea acelor ce susțineau necesitatea unei acțiuni împotriva turcilor în războiul din 1711, dovedind discernămint și orientare judicioasă în politica Țării Românești.

Opera sa de căpetenie, *Predicile*, ținute ca mitropolit în vremea domniilor lui Constantin Brîncoveanu și Ștefan Cantacuzino, a fost editată de mai multe ori³. Alte lucrări de importanță secundară, ca spre pildă cele adresate preoților, cu caracter de îndreptar, au fost tipărite încă în timpul vieții sale⁴.

Unica operă nepublicată până astăzi, asupra căreia vrem să reținem atenția cititorilor, se intitulează *Chipurile Vechiului și Noului Testament*⁵.

Socotim că, publicând în întregime această operă, îndeplinim o elementară datorie față de memoria marelui patriot, de la a cărui moarte se împlinesc 250 de ani și împlum un gol în istoria literaturii noastre feudale ce se cerea de mult umplut. Punind la îndemina filologilor textul acestui *Cronograf* prescurtat, le facilităm cercetarea integrală a limbii operelor mitropolitului Antim Ivireanul. Cit privește pe cercetătorii artei feudale românești, sîntem convinși că vor aduce numeroase și interesante completări acestui început, care atrage atenția asupra celui mai vast cîmp de activitate al portretisticii vechi românești.

Manuscrisul a fost conceput de mitropolitul Antim Ivireanul în vara anului 1709 și a fost dăruit lui Constantin Brîncoveanu, cel care îl adusese în țară și îi facilitase ascensiunea până la treapta de arhiepiscop. Valoarea literară a textului, o istorie prescurtată a lumii vechi, cu elemente de istorie și genealogie biblică și cu elemente de istorie greco-romană, elaborată

¹ Ne-o spune secretarul lui Constantin Brîncoveanu, Del Chiaro, care l-a cunoscut de aproape, în *Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia, Venetia, 1718*, p. 220.

² N. Iorga, *Mitropolitul Antim Ivireanul în luptă cu Ierusalimul pentru drepturile bisericii sale*, în *«Biserica ortodoxă română»*, LII (1934), nr. 11-12, p. 721-725, și I. Rămurănu, *Luptător pentru ortodoxie*, în *«Biserica ortodoxă română»* LXXIV (1956), p. 846-853.

³ Ultima ediție, critică, la Editura Academiei Republicii Socialiste România, în 1962.

⁴ Cf. Bîanu-Hodos, *Bibliografia românească veche*, t. I, București, 1903, p. 481, 492, 498.

⁵ Manuscrisul a fost descoperit de Ștefan Berechet și descris sumar în lucrarea sa *Documente slave de prin arhive ruse*, fasc. 1, Buc., 1920, p. 17 și urm. Cîțiva ani mai târziu a reluat subiectul, lărgindu-l, fără să-l epuizeze, în studiul *Un manuscris de zugrăvială al mitropolitului Antim*, publicat în *Comisiunea monumentelor istorice*, anuar II, Chișinău, 1928, p. 125 și urm. Prof. Victor Brătulescu a folosit datele lui Ștefan Berechet în articolul despre activitatea miniaturistică a lui Antim Ivireanul apărut în numărul omagial din *«Biserica ortodoxă română»* LXXIV (1956) nr. 8-9, p. 768-774.

de Antim Ivireanul, este dublată de numărul impresionant de imagini, peste 500, executate de un zugrav de profesie, cu o artă neamăintănită în miniaturistica românească.

Originalul, păstrat în Biblioteca Academiei de Științe a R. S. S. Ucrainene din Kiev sub nr. 379, măsoară $41 \times 28,5$ cm și cuprinde 22 de file nenumerotate. Din vechea legătură în piele¹, cu ornamentații imprimate în aur, nu s-a păstrat decât prima scoarță. În mijlocul acesteia, în medalion, este reprezentată Fecioara Maria cu Iisus Hristos în brațe. În cele patru colțuri sînt imprimate chipurile celor patru evangheliști. Pe dosul copertei găsim o însemnare din 8 iulie 1788, asupra căreia vom reveni, ca și cota 529, sub care s-a păstrat altădată manuscrisul.

Fila 1, inițial albă, cuprinde pe o față o însemnare în rusește, prețioasă pentru circulația manuscrisului, de care ne vom ocupa la capitolul respectiv, iar pe cealaltă față o încercare de condei de la finele veacului al XVIII-lea.

Fila 2, în loc să fie ocupată de titlul operei, cum se obișnuia la operele în manuscris care aveau — am zice — toate elementele bibliografice, cuprinde Stema Țării și următoarele 18 versuri omagiale:

«Făcut-au D<u> mnu D<u>mn<e>zeu toate din neșință
 Și în ființă le-au adus cu multă biruință
 Și după acéia au zidit, luund pămînt și tină
 Pre omul cel dintîi, Adam, fără cuvînt de vină,
 După așămînarea Sa făcu-i închipuire
 Suflînd asupra fetei lui și dău de viețuire
 Adăugînd din coasta lui, face, cu socotință,
 Pre Eva, dîndu-i ajutoru spre bunălăcuință.
 Și dintr-acestea amîndoi mulți oameni să nascură
 Precum să vede luminat de-a rîndul în Scriptură;
 Oameni aleși și minunați, vestiți în fapte bune,
 Trăind în blăgocestie, precum Scriptura spune.
 Și de la acestea de la toți luo așămînare
 Și iubitorul de Hristos, întru credință tare,
 Prealuminatul Constandin din viță Basarabă,
 Stăpînul Țării Rumânești, mulți ani să aibă,
 Care la sine adună florile bunătății
 Și cu credința defaimă căile strîmbătății».

Atît versurile, cît și Stema Țării sînt încadrate de lujeri și flori stilizate, executate în peniță cu o artă desăvîrșită. Stema Țării, așezată într-un medalion de frunze stilizate, înfățișează vulturul cu aripile desfăcute și cu crucea în cioc. Vulturul are capul întors spre stînga; de o parte și de alta a crucii sînt desenate, în aur, soarele și luna.

Insemele puterii domnești — sabia și buzduganul — sînt ținute de doi îngeri, așezați pe două ramuri ale lujerilor ce formează medalionul. Între sabie și buzdugan, deasupra medalionului, este reprezentată coroana domnească. De o parte și de alta a Stemei, în aur, sînt scrise inițialele titulaturii domnești: «Io C<onstantin> B<rincoveanu> B<asarab> V<oevod> D<omn> [D] Ț<ării> R<omânești>».

Fila 2v, care ar fi trebuit să cuprindă Stema Țării și versurile omagiale, este ocupată de titlul operei, încadrat într-un chenar de lujeri din care se desfac doi lei, cu coroane deasupra capetelor, și șase busturi de îngeri. Titlul operei, scris cu majuscule, este următorul:

«Chipurile Vechiului / și Noului / Testament /, adevăc obrazele oamenilor celor vestiți ce să / află în Sf<inta> Scriptură în Biblie și în / Ev<ang>ghe<lie> și adunare pre scurt istoriilor celor / ce s-au făcut pe vremea lor, adevărind a fiește / căruia viață și faptele aita a celora ce au vie / ținut cu viață bună, cît și a celora ce au viețuit / cu viață necuvioasă, începînd de la Adam / și pogorînd pînă la H<ristos>, acum întîi în / tr-acest chip alcătuită și așezată, prin / multă nevoință și osteneala preasf<ințitu> / lui Mitropolit al U<n>grovlahiei R<ur> Anthem Ivireanul / și închinat cu cucerire spre semn de dragoste ade / vărata prealuminatului și înălțatului mare / lui domn și oblăduitoru a toată Țara Rumâne / scă Ion Constandin Brincoveanu Basarab Voevod /.

Dat în vestitul oraș al Tîrgoviștei / la anul de la zidirea lumii 7217 / <1709>, m<re>s<e>f<e> [i] Iul<ie> 1».

Ambele fețe ale filei 3 sînt ocupate de dedicația mitropolitului Antim către Constantin Brincoveanu, scrisă în termeni măgulitori, din care desprindem atît sprijinul pe care i l-a acordat domnitorul, cît și caracterul lucrării. Preambulul dedicației, încadrat de un chenar simplu, deasupra căruia se află un frontispiciu de frunze și flori stilizate, a fost șters, nemaiputîndu-se citi decît: «Prealuminatului... cuau înălțatului... Constandin...»

¹ Asemănătoare legăturii mss. românești 406 și 3342 din Biblioteca Academiei R. S. România.

Sub chenar începe dedicația propriu-zisă: «Multe și despărțite sînt faptele și sfîrșiturile a cugetului celui mulțemitor, prin mijlocul / a căroră să adeverează fără de prepus, cum că rămîn întru neuitarea celor ce li s-au făcut binele. Toate / facerile de bine ce au cîștigat, iară mai virtos și mai ales aceste doao: întîi mulțemita cea / adevărată care să face din inima cea călduroasă prin cuvînt și-a doao, oare care daruri mici / spre semn de cunoștință a datoriei ce li s-ar cuveni. Pentru aceasta dară și smerenia noastră, cu / noscînd cum că pentru multe folosuri și faceri de bine ce ai arătat și arăt măriia ta de a pururea cătră noi sînt / datorlu nu numai să mă rog lui Dcu>mn<e>zeu, pentru fericita sănătate și buna întărire întru luminat scaunul mă / rieii tale, ce și veri cu ce alt mijloc așa putea să mă arăt cătră măriia ta mulțemitoriu și voitortu de bine / atita la cele sufletești, cit și la cele trupesti. Drept acéia am vrut cu iubire de osteneală de am adunat și am / însemnat întru această cărticea chipurile și obazele tuturor strămoșilor noștri anume carele din ca / rele să trage, precum să povestesc în sfînta și dcu>mn<e>ziasca Scriptură în cea vechi și în cea noao și ca un dar / mic și mare să o aduc creștineștii stăpîniri a înălțimei tale, mic zic pentru statul ei, de vreme / ce pre scurt și cu puține cuvinte închiuie toată rodoslovie de la Adam pînă la H<risto>s; mare iară pentru / gîndul, căci întru această rodoslovie să cuprind obaze de oameni mari și minunați, prorocci, drepți și / împărați, a căroră rîvnitor fierbinte ești înălțimea ta și o oglindă curată prin mijlocul a cărila / poate să vază fieștecarele toate bunătățile a celor fericiti bărbați și socotesc lucrul acesta să / nu fie fără de cuvînt și fără de socoteală; una pentru căci acéle ce înțelegem prin auz și prin cetanîia / a multor zile cu vederea chipurilor celor însemnate și cu cetanîia povestirii lor pre scurt mai / mult ne încredințăm și mai pre lesne întru pomenire le putem păzi. A doao, ca celula ce ești / stăpînitorlu întru așazămint prea slăvit și întru oblăduire prea luminat și de atita mulțime / de credincioși purtător de grijă și chivernisitor să cuvine drept acéia a fi adus înălțimei tale / de la noi un dar ca acesta; că cele luminat și prea slăvite să cuvin iară celor luminați și / preaslăviți. Pentru că măriia ta între prealuminatul neam al Băsărăbeștilor dintru / carii s-au arătat domni vrédnici și creștini, însuși ai odrăslit ca o odraslă cu străluciri / de aur și ai înflorit ca o floare cu bun miros, păziți cu mila lui Dcu>mn<e>zeu, neveștejită pînă / acum și să va păzi și de acum înainte kata diadohin pentru multe și nenumăratele faceri / de bine, carele au cîștigat cei de departe și cei de aproape de la creștineasca și asămînătoarea lui H<risto>s / voință a mării tale, pentru care lucru de vom zice și te vom numi coroaia tuturor domnilor nu vom greși ade / vărului, de vreme ce ca un maslin roditorlu ce ești sădit în casa d<cu>mnului întinzi spre toți / ramurile cele neveștejite ale milosteniei și făclia creștinescului tău suflet spre faptele cele / bune și dcu>mn<e>zeești iaste pururea aprinsă cu focul credinței și a dragostei cei fierbinte și / pusă în sfîșnic pentru ca să lumineze tuturor celor ce sînt întru întunerecul scîrbelor; și precum / într-o grădină împărătească cu multe podoabe să află multe și de multe feluri de flori, carele / veselesc cu mirosul toate simțirile celor ce s-apropie, așa și chipul cel de Dcu>mn<e>zeu împodobit / a înălțimei tale iaste plin și împodobit cu multe daruri și bunătăți și poclu zice cum că / , ca alt Pariv indianesc, carele cu puterea lui cea trăgătoare trage la sine toate materiile, sau / ca alt izvor din Scotusa ce închiagă toate vasăle cele stricate, așa și blindétele mării tale trage / pre toți cătră sine și-i închiagă cu mîngăire și tîmădulește a fieșteacăruia scriba inimii și / supărarea lipsii cu îndurarea. Și cu adevărat ești tot cu totul un chip însufleșit asemenea fără de nici o / despărțire cu acei minunați și vestiți ce mai sus s-au zis, atrăgînd și adunînd de pre la toți bunătățile cele mai de / treabă și mai mari: însă de la unul cucernicîia, de la altul credința cea fierbinte și rîvna cea dcu>mn<e>ze / iască, de la altul iubirea de streini, de la altul blindétele, de la altul îndelungă răbdarea și nerădutea / , de la altul milostivirea și iubirea de săraci și de la alții alte bunătăți, carele sînt cunoscut și / adevărate că le ai măriia ta, iar mai virtos și mai ales de la dulcele meu I<isu>s, smerenita cea de margine / ; că decit te-au mărit Dcu>mn<e>zeu și te-au înălțat în cînsti și în stăpînire, cu atita mai virtos te smerete cu / duhul. Și pentru acéia cu multă cucerie te afli supt jugul cel bun și supt sarcina lui H<risto>s cea ușoară / , priimînd cu multă răbdare și cu multe blindéte necazurile și supărările cele multe și de multe / feluri ce vin neîncetat, totdeauna, de toate părțile. Și precum cel într-un nume cu măriia ta slăvi / tul și de Dcu>mn<e>zeu încununatul, marele și întocma cu ap<cu>st<cu>lii Constandin, întîiul împărat al creștinilor / n-au ținut cu putere omenească schiptrul împărăției, ci numai cu singura nebiruită puterea / împăratului creșec, într-acestaș chip și măriia ta, ca un iubitorlu de Dcu>mn<e>zeu nu nădăjduiești / a chivernisi trebile domniei cu ajutorul și cu înțeleptune omenească, ci chemi pururea și aju / tortul cel de sus căruia mă rog neconținînd ca să ajute mării tale, păzindu-te cu sănătate, cu / veselie, cu viață îndelungată, mai presus decit toate célla ce aduc întristare, neclătit și nemiș / cat, în înălțat scaunul mării tale, împreună cu toată luminată rudenia mării tale. Amin. /

Dat în vestitul oraș al Tîrgoviștei, la anul de la zidirea lumii 7217 <1709>, m<e>s<e>ă [i] Iulicie> 1. /

A păzitei de Dcu>mn<e>zeu înălțimei tale întru H<risto>s rugător, / smeritul Mitropolit al U<n>grovlahiei, Anthim>.

Din titlul operei şi din dedicaţia către vodă Brîncoveanu desprindem caracterul lucrării. Este vorba de o istorie prescurtată a lumii vechi, pe care mitropolitul Antim Ivireanul a elaborat-o folosindu-se nu atât de textul cărţilor Vechiului Testament, cit mai ales de unele lucrări istorice şi de Cronografele atât de mult traduse şi răspândite în vremea aceasta în Muntenia şi Moldova¹.

Manuscrisul cuprinde 503² portrete în medalion, de aceeaşi mărime, avînd 31 mm în diametru, cu excepţia portretului ce-l reprezintă pe Dumnezeu-tatăl, care are un diametru de 80 mm, şi a medalionului de la f. 21, care-l reprezintă pe Iisus Emanuel şi care are diametrul de 38 mm³. Fiecare medalion cuprinde, în interior, numele persoanei pe care o înfăţişează.

În afara celor 503 portrete, manuscrisul mai cuprinde 3 schiţe şi 8 desene în medalion, reprezentînd diferite scene, asupra cărora vom reveni.

Serierea, cursivă, este executată cu o deosebită grijă şi fineţe, iar textul operei, cu rare excepţii, este aşezat pe două coloane, în lăţimea manuscrisului, nu în lungime. Textul coloanelor, ce se referă la portretele fiecărei pagini, se continuă pe coloanele corespunzătoare ale paginii următoare; nu se trece, în cadrul aceleiaşi pagini, de pe prima coloană pe a doua.

Portretele sînt aşezate, la rîndul lor, cu multă atenţie. Ele au privirile îndreptate spre dreapta sau spre stînga, după cum sînt aşezate în interiorul coloanelor: mai exact, au privirile îndreptate spre mijlocul manuscrisului. Portretele centrale sînt reprezentate mai ales din faţă.

Opera propriu-zisă începe cu fila 4, ocupată în întregime de text, care este aşezat în lungimea manuscrisului şi care este intitulat: « Povestire pre scurt pentru zidirea lui Adam ». Subliniem absenţa capitolului privitor la cosmogonie, atât de bine reprezentat în Cronografe.

Fila 4^v cuprinde, pe prima coloană, povestirea în legătură cu fiii lui Adam: Cain, Avel şi Lameh, iar pe coloana a doua viaţa personajelor de la Enos pînă la Matusala. Coloanele sînt separate între ele de portretul lui Dumnezeu-tatăl, înfăţişat sub figura unui patriarh, bogat înveşmîntat, care ţine în mîna stîngă globul cu cruce şi care binecuvîntează cu dreapta.

Dedesubt, într-un romb cu chenar înflorat, sînt scrise iniţialele simbolice ale dumnezeirii: OΩN. De o parte şi de alta a rombului, în medalion, sînt redată chipurile lui Adam⁴ şi a Evei⁵, lucrate ca toate celelalte, în laviu.

Portretul lui Adam este acela al unui bărbat încă tînăr, cu barbă, mustăţi şi plete ce-i atîrnă pe umărul drept. Străbuna Eva întruchiează în portretul de faţă gingăşia desăvîrşită. Cu bustul gol, ca şi al lui Adam, Eva este înfăţişată sub aspectul unei femei ce exprimă multă senzualitate; din părul desfăcut în creştet, ce-i cade bogat pe umeri, o şuviţă s-a desfăcut de pe umărul drept şi s-a prelins spre sîn. Ochii, încadraţi de sprîncene arcuite, privesc cu multă dragoste spre Adam. Gura şi nasul, de-abia schiţate, dau şi mai mult farmec acestui portret.

De la Adam se desfac patru linii ce duc spre primii patru născuţi: Cain⁶ şi Avel⁷ şi fetele: Halmana⁸ şi Delvora⁹. De la portretul lui Cain se desface o fişie de 4 mm lăţime, care va indica descendenţa sa în linie bărbătească pînă la potop, linie întreruptă pe această filă de chipul lui Enoh¹⁰.

Sub rombul cu iniţialele OΩN este situat portretul celui de-al treilea fiu al lui Adam, Set¹¹. De la portretul lui Set¹² se desface o fişie de 10 mm lăţime, colorată în roşu, care va uni toate personajele biblice de parte bărbătească, în descendenţă directă, pînă la Iisus Hristos şi pe care noi o vom numi fişia centrală. Enos¹³ este al doilea şi ultimul portret de pe fişia genealogică a acestei file.

Fila 5 cuprinde, pe prima coloană, textul ce se ocupă cu personajele descendente din Cain, de la Iovl pînă la potop, iar pe coloana a doua textul în legătură cu Lameh şi cu Noe, personaje de pe fişia centrală, reprezentate în paginile următoare.

În stînga primei coloane, pe fişia descendenţei din Cain, sînt desenate portretele lui Gaidad¹⁰, Maleleil¹¹ şi Mathusala¹², cu bărbi şi veşminte primitive. Au toţi privirile îndreptate spre interiorul manuscrisului. Între cele două coloane ale textului, pe fişia centrală, întîlnim portretele lui Cainan¹³, Maleleil¹⁴, desenat din faţă, şi al lui Iared¹⁵.

La fila 5^v, Antim Ivireanul se ocupă, pe ambele coloane ale textului, de elemente de cronologie biblică şi de consideraţii privitoare la potop şi la începuturile Babilonului. Cele zece portrete de pe această pagină înfăţişează, la marginea primei coloane, pe Lameh¹⁶, pe

¹ Cf. Iulian Ştefănescu, *Cronografele româneşti: tipul Danovici, partea I* în RIR vol. IX (1939), p. 1-77; D. Russo, *Studii istorice greco-române*, t. I, Buc., 1939, p. 53-100. Vezi la p. 368-389 sursele de inspiraţie ale litului Antim.

² Şt. Berechet numără greşit 515 portrete. Cf. *Un manuscris de zugrăveală*, p. 132.

³ Dimensiunile manuscrisului şi ale medalioanelor ne-au fost comunicate de Biblioteca Academiei de Ştiinţe a R. S. S. Ucrainiene.

⁴ Numerotarea personajelor este făcută prin cifra de jos. Cea de sus indică trimitere la subsolul paginii.

⁵ În ms. Sith. Corectarea numelor proprii este făcută după ediţia românească a Bibliei din anul 1936.

cele două soții ale sale, Ada¹⁷, și Sella¹⁸, și pe urmașii lui Lameh: Iabal¹⁹, Iubal²⁰, Tubalcain²¹ ca și pe Naoma²², sora lor.

Fișia centrală se continuă cu trei portrete: al lui Enoh²³, Matusalem²⁴ și Lameh²⁵.

Cu fila 6 Antim Ivireanul ajunge la concordanța dintre text și desene, textul referindu-se la personajele de pe aceeași pagină. Cea mai mare parte a textului este așezată pe coloana primă și se ocupă de fiii lui Noe, care și-au împărțit cele trei continente ale lumii vechi — cum menționează Cronografele — și de Turnul Babel. Coloana a doua cuprinde numai mențiunea asupra nepotului lui Noe, Arfaxad, din care se trag «samarinenii și iudiii». Pagina are șase portrete, care înfățișează pe Noe²⁶, pe cei trei fii ai săi: Sim²⁷, Ham²⁸ și Iafet²⁹ (dintre care numai Sim este așezat pe fișia centrală, între Noe și Arfaxad³⁰, ceilalți doi fiind legați de Noe prin linii subțiri), și pe U³¹, al cărui portret este izolat de celelalte.

Textul filei 6v se ocupă, pe prima coloană, de urmașii lui Arfaxad.

Pagina cuprinde patru portrete, și anume al lui Sala³², Ever³³ și Peleg³⁴ legate între ele prin tulpina arborelui, și portretul lui Nevrod³⁵ uriașul, așezat în dreapta fișiei centrale și nelegat de celelalte prin nici o linie.

Pe lângă portrete, fila 6v mai cuprinde două schițe cu «Chivotul lui Noe»³⁷. Una este desenată după descrierea lui Beda venerabilul și Strabon, iar cealaltă după descrierea Sf. Augustin³⁸.

Fila 7 cuprinde numai trei portrete de bătrâni, așezate pe fișia centrală și anume al lui Ragav³⁶, Serug³⁷ și al lui Nahor³⁸.

Textul primei coloane se ocupă de personajele amintite. În a doua coloană este povestită, firește pe scurt, viața patriarhului Avraam, și este amintit Terah, tatăl lui Avraam, al cărui medalion îl înțelime pe pagina următoare.

Fila 7v cuprinde nu mai puțin de 25 de portrete, înfățișând legăturile de familie ale legendarului patriarh Avraam. Trei portrete — ale lui Terah³⁹, Avraam⁴⁰ și Isaac⁴¹ — întrerup fișia centrală; celelalte sunt legate între ele prin linii subțiri. În stînga fișiei centrale sunt redată portretele lui Nahor⁴², Aram⁴³, Us⁴⁴, Buz⁴⁵, Vathuil⁴⁶ (ultimii trei sînt feciorii lui Nahor), portretul Melhai⁴⁷ «mufarea lui Nahor», al lui Lom⁴⁸, al Sarrei⁴⁹ (soția patriarhului Avraam), al lui Iov⁵⁰ (au Iovav), Valnam⁵¹ (au Eliud), Lavan⁵², (Reveca⁵³ soția lui Isaac), Moav⁵⁴, Amon⁵⁵, Isav⁵⁶ (au Edvim).

În dreapta fișiei centrale distingem portretele femeilor Agar⁵⁷ și Hetura⁵⁸, precum și ale bărbaților: Ismail⁵⁹, Medam⁶⁰, Madiam⁶¹, Naveoth⁶², Chidar⁶³.

Textul, redus simțitor de numărul mare al medalioanelor, se ocupă pe prima coloană de Lot și de personaje secundare, iar pe a doua coloană este povestită, în continuare, viața lui Avraam.

Fila 8 este ocupată în întregime de text. Fișia care leagă portretele centrale și care separă cele două coloane ale textului nu este întreruptă de nici o figură. Sînt povestite, pe această pagină, întâmplări din viața lui Isaac și a lui Iacov.

Pagina următoare, fila 8v, se ocupă de familia patriarhului Iacov, reprezentată în nu mai puțin de 27 de portrete. Din acestea, numai două sînt așezate pe fișia centrală, portretele lui Iacov⁶⁴ și Iuda⁶⁵. Toate celelalte sînt legate între ele prin linii subțiri, ce indică descendența din patriarhul Iacov. Chipurile femeilor — cinci la număr — sînt mai puțin reușite pe această pagină, excepție făcînd cel al roabei Zilpa¹².

Amintind personajele acestei pagini, vom menționa că în stînga fișiei centrale sînt desenate următoarele 14 portrete: Ruvim⁶⁶, Dina⁶⁷, Zavulon⁶⁸, Isahar⁶⁹, Lila⁷⁰, Simeon⁷¹, Ravav⁷², Iemul⁷³, Iahim⁷⁴, Saar⁷⁵, Saul⁷⁶, Dathan⁷⁷, Aviron⁷⁸, Levi⁷⁹.

În dreapta sînt redată 11 portrete, din cari trei de femei: Bilha⁸⁰ «posadnică», slujnica Rahilei, Zilpa⁸¹ «slujnica Liei» și Rahila⁸², a doua soție a lui Iacov și opt de bărbați: Dan⁸³, Neftali⁸⁴, Gad⁸⁵, Asir⁸⁶, Iosif⁸⁷, Veniamin⁸⁸, Manasi⁸⁹, Efraim⁹⁰.

¹ În ms. Iovil.

² În ms. Thovel.

³ În ms. Noema.

⁴ A nu se confunda cu Enoh de p. f. 4v.

⁵ În ms. Uz.

⁶ În ms. Falec.

⁷ Arca lui Noe.

⁸ În ms.: «Aceasta iaste însemnarea lui Vid și a lui Stravon, gheografilor; aceasta iaste însemnarea lui Avgustin».

⁹ În ms. Seruh.

¹⁰ Frate cu patriarhul Avraam. *Facerea*, Cap. XI, 27.

¹¹ În ms. Tharra.

¹² În ms. Zilfa.

¹³ Povestirea răzburării fiilor lui Iacov pentru necinstirea Dinei, de către Sichem feciorul lui Hemar Heveul, în *Facerea*, cap. 34.

¹⁴ Prima soție a lui Iacov.

¹⁵ În ms. Lava.

Aşezarea portretelor este făcută cu mult simţ artistic. Legendarul patriarh Iacov, cu barbă bogată şi plete răsfrite pe umeri, priveşte drept, peste numeroşii săi fii şi nepoţi, reprezentaţi fiecare în deplină armonie cu portretele din jur. Jos, pe fişa centrală, este desenat patriarhul Iuda, foarte bătrîn, cu plete lungi şi bogat înveşmîntat.

Textul se referă la personajele desenate pe pagină; în ultima parte a celei de-a doua coloane se vorbeşte despre viaţa lui Iosif în Egipt.

Fila 9 cuprinde 23 de portrete, din care numai trei sînt aşezate pe fişa centrală, şi anume acelea care reprezintă pe Fares⁹¹, Esrom⁹² şi Aram⁹³. Celelalte portrete, sînt legate prin patru linii subţiri de Iuda şi Levi, doi dintre fiii lui Iacov, reprezentaţi pe f. 8v. În stînga fişei centrale, în prima coloană, sînt desenate 14 portrete ale urmaşilor lui Levi, legate de acesta prin trei linii.

Acestea sînt ale lui Kahat⁹⁴, Isrom⁹⁵, Merari⁹⁶, Aram⁹⁷, Ithar⁹⁸, Aaron⁹⁹, Moisi¹⁰⁰, Mariam¹⁰¹ (sora lui Moisi), Core¹⁰², Nadav¹⁰³, Aviu¹⁰⁴, Eleazar¹⁰⁵, Ithamar¹⁰⁶, Fachie¹⁰⁷.

Pe a doua coloană sînt desenate şase portrete, dintre care două de femei, legate de Iuda printr-o linie şi de Fares prin două linii, reprezentînd pe: Ir¹⁰⁸, Sana¹⁰⁹ (soţia lui Iuda), Sela¹¹⁰, Thamar¹¹¹ (nora lui Iuda), Avnan¹¹² şi Zara¹¹³.

De remarcat unele greşeli de genealogie. Spre pildă, tatăl, lui Ithar² a fost Kahat³, nu Merari⁴, cei patru fii ce descind din Moisi (Nadab, Abiud, Eleazar şi Ithamar⁵) apar în Biblie ca fii ai lui Aaron. Cît priveşte portretul lui Ithamar, una din căpeteniile preoţeşti ale poporului evreu, a fost înfăţişat sub forma unui foarte reuşit portret de femeie. De menţionat că de la cele trei căpetenii de preoţi (leviţi), Core, Ithamar şi Eleazar, pleacă trei fişii înguste care vor indica succesiunea preoţilor şi a profeţilor de-a lungul istoriei Vechiului Testament (fişa ce porneşte de la Core se va opri la f. 11v, cu portretul Fenannei fişa ce porneşte de la Ithamar se va opri la f. 17v, cu portretul lui Manase).

Apar pe această pagină portretele lui Moise şi Aaron, cei care au scos — după tradiţia biblică — poporul israelitean din Egipt. Pe umerii lui Aaron se vede mantia preoţească, iar pe frunţile lor sînt desenate semnele puterii cu care au fost înveştiţi.

Textul primei coloane se ocupă de Moise şi de rudele sale, aşadar de personaje amintite în literatura istorică a Cronografelor. Coloana a doua vorbeşte despre Iuda şi fiii săi, despre personaje legate strîns de fişa centrală.

Pe fila 9v sînt desenate opt portrete de bărbaţi, din care cel al lui Aminadav¹¹⁴ şi al lui Naason¹¹⁵ sînt aşezate pe fişa centrală. În stînga primei coloane se continuă descendenţa preoţilor din Eleazar, cu trei portrete, înfăţişînd pe Avisud¹¹⁶, Vuzi¹¹⁷ şi Huzi¹¹⁸. La mijlocul coloanei, o fişie îngustă ce porneşte de la portretul lui Iisus, fiul lui Navi¹¹⁹, urmaşul lui Moise, va indica în paginile următoare (pînă la f. 11v) judecătoria ce s-au perindat la conducerea poporului israelitean, ultimul fiind Samuil. Pe această pagină sînt înfăţişaţi: Gothoniil¹²⁰ şi Aod¹²¹.

Din figurile înfăţişate pe această pagină trebuie menţionată figura dirză a lui Aminadav, cu o barbă mare, despicată, personaj care — după menţiunea textuală a lui Antim — ar fi intrat cel dintîi în Marea Roşie, îndemnînd şi celelalte triburi, înfricoşate, să-l urmeze.

Pe coloana a doua, în trei chenare cu semicercuri concentrice deasupra, sînt însemnate cele 43 locuri de popas ale israeliţilor, de la ieşirea din Egipt şi pînă la ţărmul Iordanului⁶.

Textul primei coloane se ocupă de Iisus Navi şi de căderea în idolatrie a poporului evreu după moartea lui; textul celeilalte coloane, foarte redus, aminteşte faptele lui Aminadav şi ale lui Naason.

Fila 10 cuprinde 12 portrete, aşezate în partea stîngă a paginii, cu excepţia portretului lui Salmon¹²², care continuă pe această pagină fişa centrală şi care este aşezat la mijloc. Pe lîngă fişa centrală, pagina cuprinde cele trei fişii înguste ce marchează: succesiunea judecătorilor (cuprinzînd portretul lui Semegar¹²³, a prorocii Debora¹²⁴, a lui Ghedeon¹²⁵ şi al lui Avimelec¹²⁶, şi succesiunea preoţilor după Eleazar şi Ithamar (cuprinzînd portretele lui: Azaria¹²⁷, Meraioth¹²⁸, Amathias¹²⁹, Ili preotul¹³⁰, Ofin¹³¹ şi Ahitofel¹³²). Cea de-a patra fişie îngustă, a lui Core, aşezată lîngă fişa centrală, nu este întreruptă de nici un medalion. Ultimul portret, cel al lui Fineas¹³³, aşezat la mijlocul coloanei, este izolat de celelalte şi nici textul nu explică prezenţa sa.

Textul coloanelor se ocupă de unii judecători din pagina precedentă, de cei reprezentaţi pe fila 10, ca şi de Salmon, continuatorul arborelui genealogic de pe fişa centrală.

Fila 10v cuprinde 23 de portrete şi cinci desene în medalion, de aceeaşi mărime. Pe fişa centrală este reprezentat un singur portret, cel al lui Booz¹³⁴. La mijlocul coloanei din stînga

¹ În ms. Silom.

² În ms. Isaar.

³ În ms. Caath.

⁴ În ms. Meran.

⁵ Eşirea, VI, 23.

⁶ Numerii, cap. 33.

⁷ În ms. Devvora.

se continuă şirul judecătorilor cu portretul lui Tola¹³⁵, al lui Iair¹³⁶ şi cel al lui Ieftae¹³⁷. Pe fişile preoţilor nu apare nici un medalion.

Coloana din dreapta cuprinde 19 portrete. În partea superioară, legate între ele printr-un cerc, sînt desenate 12 portrete ale fiilor lui Iacob şi ai lui Iosif, reprezentînd cele 12 triburi ale lui Izrael: Ruben¹³⁸, Simeon¹³⁹, Gad¹⁴⁰, Efraim¹⁴¹, Veniamin¹⁴², Manase¹⁴³, Neftali¹⁴⁴, Asir¹⁴⁵, Dan¹⁴⁶, Zebulon¹⁴⁷, Isahar¹⁴⁸, Iuda¹⁴⁹. Lipsesc, pentru motive de ordin biblic, portretele lui Levi şi Iosif. În mijlocul portretelor sînt desenate patru cetăţi, corespunzînd celor patru stihii, înconjurare cu ziduri întărite, simbolizînd cuceririle Izraelului şi corespunzînd aşezărilor celor 12 triburi. În mijlocul celor patru cetăţi este desenat cortul mărturie¹.

În partea inferioară este reprezentată Rahab², mama lui Booz, o femeie de moravuri uşoare, care a contribuit în mare măsură la cucerirea Ierihonului³. Mai jos este reprezentată Rut¹⁵¹ moabiteanca, soţia lui Booz, şi sînt redată portretele familiei sale: Elimelec¹⁵², Noemin¹⁵³, Maalon¹⁵⁴, Heleon¹⁵⁵, şi Orfa¹⁵⁶.

În reprezentarea celor 12 conducători ai triburilor lui Izrael, trebuie să subliniem două chestiuni: 1) nici una dintre figurile desenate pe această pagină nu seamănă cu fii patriarhului Iacov sau cu fiii lui Iosif, reprezentaţi la f. 8^v, cu toate că personajele sînt unele şi aceleaşi; 2) remarcăm pentru prima dată o asemănare izbitoare între portretele lui Zabulon şi Dan, aşezate unul lingă celălalt, atît în trăsături, cît şi în costumaţie.

Cele 12 portrete sînt reprezentate din profil, cu faţa îndreptată în spre interiorul cercului pe care îl formează, astfel că ansamblul desenului este cît se poate de armonios.

Femeile sînt înfăţişate, şi pe această pagină, cu o graţie deosebită. În special Rut se distinge prin fineţea trăsăturilor şi prin bogăţia costumaţiei.

O remarcă în plus trebuie să facem, vorbind despre portretul mamei lui Booz, Rahab. Acesta seamănă foarte mult cu portretul Tamarei (de pe fila 9), care, neavînd copii, s-a ascuns sub îmbrăcămintea unei femei de moravuri uşoare, după moartea soţului său, pentru a-şi perpetua neamul⁵. Pentru amîndouă aceste femei, pe care le-au înfăţişat legendele biblice drept femei decăzute, artistul foloseşte acelaşi gen de reprezentare grafică: graţie deosebită a chipului, rochii foarte decoltate, podoabe la gît şi, mai ales, o coafură originală.

Textul primei coloane, despărţit în două de chipurile judecătorilor, se ocupă de faptele unora dintre aceştia. A doua coloană, ocupată de foarte multe portrete, aminteşte pe scurt de Rahab şi Elimelec.

Fila 11 cuprinde nouă portrete de bărbaţi. Pe fişa centrală întîlnim un singur portret, cel al lui Obed⁶.

La mijlocul primei coloane se continuă şirul judecătorilor cu trei portrete de o execuţie artistică remarcabilă, în ciuda rolului cu totul şters pe care l-au jucat aceşti trei judecători în viaţa poporului izraelitean. Este vorba de portretul lui Ibzan⁷, al lui Elon⁸ şi al lui Avdon¹⁶⁰. Fişile preoţilor au rămas şi pe această pagină neîntrerupte de portrete.

Cele cinci medalioane din coloana a doua înfăţişează rudele apropiate ale împăratului Saul, care se leagă, printr-o linie ascendentă, de portretul lui Veniamin⁹ şi care vor continua, în pagina următoare, cu portretul împăratului. Aceste medalioane sînt ale lui: Chis¹⁶¹, Aviil¹⁶², Ner¹⁶³, Abner¹⁶⁴, Zeran¹⁶⁵.

Pagina are text cuprinzător. Pe prima coloană se vorbeşte despre cei trei judecători şi mai ales de legendarul Samson, a cărui figură va apare pe pagina următoare şi a cărui putere este subliniată de Antim. Cea de-a doua coloană termină în partea de sus povestirea despre Rut şi Booz, descrie în partea inferioară, împrejurările în care a ajuns Saul împărat.

Fila 11^v cuprinde 17 portrete, repartizate după cum urmează: pe prima coloană întîlnim opt portrete, dintre care cel al lui Samson¹², al lui Eli¹³ şi al lui Samuil¹⁶⁶, ultimul judecător, sînt aşezate la mijlocul coloanei, pe linia urmaşilor la această înaltă funcţie care începe cu Iisus Navi. În stînga coloanei întîlnim, pe fişa preoţilor, chipul lui Ahimelec¹⁴ (descendent din Ithamar), iar mai sus, pe fişa lui Eleazar, portretul lui Ahitofel¹⁷⁰, sfetnicul necredincios

¹ Egiptea, cap. 26.

² In ms. Raab curva.

³ Iisus Navi, cap. 2 şi 6.

⁴ In ms. Avimeleh.

⁵ Facerea, cap. 38.

⁶ In ms. Ovid.

⁷ In ms. Ecvon sau Vesan.

⁸ In ms. Elom.

⁹ Paralipomena, cap. 8.

¹⁰ Regi, I, cap. 26.

¹¹ In ms. Avenir.

¹² In ms. Sampson.

¹³ In ms. Ili. Regi, I, cap. 2-4.

¹⁴ In ms. Avimeleh, Regi, I, cap. 21

al lui David¹. În afara lor mai întâlnim portretul lui Elcana¹⁷¹ și al femeilor Anna¹⁷² și Fenanna¹⁷³.

În dreapta fișiei centrale, pe care nu întâlnim nici un alt chip, în coloana a doua, este reprezentat portretul regelui Saul¹⁷⁴, al copiilor săi Ionathan¹⁷⁵, Icuil¹⁷⁶, Melhisua¹⁷⁷, Izvosith¹⁷⁸, Merov¹⁷⁹, Mihor¹⁸⁰, al nepotului său Mefiboșet¹⁸¹, iar mai jos, fără legătură cu celelalte portrete, portretul lui Šimi¹⁸², din familia lui Saul.

Portretul lui Samson se distinge prin impresia de forță herculană, pe care o degajă trăsăturile feței. Deși pictura religioasă și laică îl înfățișează pe Samson, de obicei, cu plete bogate, în portretul de față «tarele Samson» este reprezentat cu păr scurt.

Trebuie să ne oprim asupra portretului judecătorului Eli. Acesta, fiind judecător înaintea lui Samuil, era în același timp și preot și a fost desenat la f. 10, în calitate de preot. Nu întâlnim însă nici o asemănare între cele două reprezentări ale aceluiaș portret. Sever ca preot, cu o barbă rotundă și nu prea lungă, artistul ni-l prezintă, ca judecător, sub înfățișarea blajină a unui bătrîn uitat de vreme, cu o barbă lungă pînă la piept, despicată la mijloc.

Dintre fiii lui Saul, singurul portret care este înfățișat în hainele pompoase ale unui fiu de rege este cel al lui Melhisua. Ceilalți fii nu se deosebesc prin nimica de restul personajelor, nici chiar Ionathan, cel mai mare dintre ei, al cărui rol însemnat în viața lui David îl menționează izvoarele folosite de Antim.

Fiul lui Ionathan, Mefiboșet, reprezentat foarte tînăr, lasă la prima vedere impresia că este portretul unei femei. La această confuzie contribuie și faptul că portretul nu este legat prin nici o linie de acela al tatălui său.

Textul primei coloane de pe fila 11^v se ocupă de judecătorul și preotul Eli și de Samuil. Pe coloana a doua se continuă relatarea pe scurt a faptelor lui Saul, iar dedesubtul portretelor textul se ocupă de viața lui Ionathan⁴.

Fila 12 cuprinde 11 portrete de personaje, fii sau nepoți ai lui Iesei¹⁸³, tatăl împăratului David, al cărui chip este așezat pe fișia centrală. În stînga sînt două medalioane, cari reprezintă pe Eliav¹⁸⁴ și pe Aminadav¹⁸⁵, iar în dreapta fișiei centrale sînt opt medalioane, dispuse pe două rînduri. În primul rînd sînt desenați Sama¹⁸⁶, Teruia¹⁸⁷, Abigael¹⁸⁸; în al doilea rînd sînt dispuse cinci portrete, înfățișînd pe: Nathan prorocul¹⁸⁹, Abişai¹⁹⁰, Ioav¹⁹¹, Amassa¹⁹², Asael¹⁹³. Deși figurile Vechiului Testament care au trăit în apropierea cunoscutului împărat și poet sînt mai bine cunoscute decît personajele, de pildă, din vremea judecătorilor, constatăm o prezentare greșită și incompletă a arborelui lui Iesei. Încă un motiv să vedem în această capodoperă a miniaturisticii românești mai mult interes artistic decît religios. Artistul nu prezintă din cei 7 copii ai lui Iesei⁵ decît pe primii trei născuți: Eliav, Aminadav⁶ și Sama⁷, primii doi fiind desenați în partea stîngă a fișiei genealogice. În locul celor două surori ale lui David, Teruia și Abigael, sînt desenați doi bărbați, cărora li s-a lăsat în interiorul medalioanelor, inscripțiile numelor femeiești; Saruia și Avigail. Descendența însăși din aceste două femei este greșit reprezentată: Asael⁸ nu este fiul lui Abigael, ci al Teruiei. O impresie profundă lasă portretul lui Nathan prorocul⁹, înfățișat bătrîn, cu barbă lungă și îmbrăcăminte bogată, cu chipul sever și privirile pline de mustrare.

Textul acestei pagini, destul de cuprinzător, se ocupă pe prima coloană de activitatea lui David înainte de a fi ajuns împărat, iar pe coloana din dreapta, textul caracterizează pe scurt cîteva din personajele înfățișate.

Fila 12^v cuprinde tot 11 portrete. Pe marginea primei coloane, pe fișile preoților și a prorocilor, sînt așezate cîte două portrete: al lui Țadoc preotul¹⁹⁴ și Azimas¹⁹⁵ și al lui Aviathar¹⁹⁶ și Avdoga prorocul¹⁹⁷. Subliniem frumusețea portretului bătrînului preot Țadoc¹⁰, sfetnicul credincios al lui David.

Fișia centrală este întreruptă, pe această pagină de un singur portret, cel al împăratului David¹¹. Alte patru portrete din prima coloană, legate prin linii de chipul lui David, reprezintă patru din fiii săi: Amnon¹⁹⁸, Abesalom¹⁹⁹, Adonia²⁰⁰ și Nathan²⁰¹. O dungă subțire, colorată în verde, care pornește de la portretul lui Nathan, va arăta descendența din David a Mariei.

¹ Regi, II, cap. 15.

² În ms. Memfivoste, Regi, II, cap. 4.

³ În ms. Semei, Regi, II, cap. 16.

⁴ Regi, I, cap. 14.

⁵ Familia lui Iesei în *Paralipomena*, I, cap. 2.

⁶ În ms. Aminadav.

⁷ În ms. Maasa.

⁸ În ms. Azail.

⁹ Cel care a inspirat capodopera lui Lessing.

¹⁰ În ms. Sadoc, Regi, II, cap. 19 și 20.

¹¹ Cf. Regi, I, cap. 16–30; Regi, II, cap. 1–24; Regi, III, cap. 1–2; *Paralipomena*, I, cap. 11–29.

¹² În ms. Amon.

¹³ A nu se confunda cu prorocul!

Pe coloana a doua sînt reprezentate numai două portrete, ale lui Cheliav²⁰³ și Sefachia²⁰⁴, personaje pe care nu le-am putut identifica, în pofida cercetărilor întreprinse.

Merită să ne oprim atenția asupra citorva din portretele reprezentate pe fila 12^v. Portretul dominant este cel al împăratului David. Acesta este înfățișat privind drept și sever, cu ochii vii, nas drept și barbă tăiată scurt. Pe cap poartă coroană în 12 colțuri, simbol al unificării depline a celor 12 triburi. Pe umeri poartă mantia domnească de hermină, prinsă sub gît cu o agrafă, asemănătoare intru totul mantiei voievozilor noștri. Izolat și fără inscripția din medalion, chipul lui David ar putea trece drept portretul lui Mircea cel Bătrîn sau al lui Alexandru cel Bun.

Un chip de o frumusețe deosebită este cel al lui Amnon, fiul mai mare al lui David. Cu capul descoperit, cu un păr bogat ce-i cade pe umeri, cu veșminte alese, Amnon pare mai degrabă reprezentarea unei fecioare decît a unui bărbat. Portretul lui Abesalom, al treilea fiu al lui David, cel care a încercat să uzurpe tronul tatălui său¹, înfățișează un profil frumos de tînăr, cu coroană regală în șase colțuri pe cap, cu un păr bogat ce-i cade în bucle pe umeri, părul care, după legendă, i-a pricinuit moartea².

Textul de pe prima coloană se ocupă în continuare de domnia lui David și de faptele lui Amnon și Abesalom. Pe coloana a doua sînt însemnate, foarte pe scurt, faptele lui Solomon.

Fila 13 cuprinde 18 portrete de bărbați, așezate astfel: la marginea primei coloane, pe fișia preoților ce descind din Eleazar, sînt așezate trei medalioane, înfățișînd pe Avimeleb²⁰⁵ (au Azariia), Ioad²⁰⁶ și Azariia²⁰⁷ (au Zahariia). Pe fișia alăturată, cea a prorocilor, descendenți din Ithamar, sînt așezate alte trei medalioane: Simeia²⁰⁸ prorocul, Ieu²⁰⁹ prorocul și Zahariia²¹⁰ prorocul. În partea dreaptă a primei coloane, o «dună verde» ce pornește de la portretul lui Nathan, fiul lui David, de pe pagina precedentă, indică arborele genealogic al Fecioarei Maria și este întretăiat, pe această pagină, de portretele lui Meath²¹¹ și Menna²¹². Fișia centrală este ocupată de trei portrete: al împăratului Solomon²¹³, al lui Roboam²¹⁴ și al lui Avia²¹⁵. O dună învecinată, pe coloana II, care urcă pînă la Veniamin, de pe f. 8^v, indică regii Samariei după scindarea regatului lui Solomon³, începînd cu Ieroboam²¹⁶ și continuînd, pe această pagină, cu Nadab²¹⁷ și Bașa²¹⁸.

Pe coloana a doua mai sînt desenate trei portrete de profeți, nelegate între ele, înfățișînd pe Ahia²¹⁹, Avdon²²⁰ și pe Ieu²²¹, feciorul Annei, iar la marginea coloanei o fișie, ce începe cu portretul lui Benhadab²²², arată regii Siriei (stăpînitori în Damasc) cu care au avut legături, mai mult rele decît bune, cele două regate.

Dintre portretele desenate pe această pagină, în general bine individualizate, subliniem cîteva. Împăratul Solomon este înfățișat foarte tînăr, din profil, cu priviri vioae și cu un zîmbet abia perceptibil în colțul gurii. Poartă coroană în șase colțuri, îmbrăcăminte aleasă de stoffe, iar eșarfa, care-i trece în diagonală peste piept, este prinsă pe umărul stîng cu o agrafă. Roboam, urmașul său la tronul Iudeii, este reprezentat bătrîn și sever, cu coroană în 12 colțuri pe cap, asemănătoare cu cea a lui David, și cu o mantie de ștofă, prinsă la piept într-o copcă. Alătura, legat de Roboam printr-o dună subtilă, este înfățișat portretul lui Ieroboam, încă și mai bătrîn, cu mantia de hermină pe umeri, ca voievozii noștri, iar pe cap cu o coroană fără colțuri, asemănătoare cu o mitră episcopală. Merită subliniat, pentru frumusețea trăsăturilor, portretul profetului Ahia⁷ din coloana a doua, ca și costumul bogat al regelui asirian Benhadab, al cărui coif seamănă cu căciulile țuguiate ale cnejilor ruși din secolele XIV—XVI.

Textul celor două coloane se ocupă aproape în întregime de dezbinarea regatului și de domniile regilor reprezentați în medalioanele de pe pagină.

Fila 13^v cuprinde 24 de portrete de bărbați, dispuse astfel: la marginea primei coloane, pe linia urmașilor lui Ithamar, sînt așezate trei medalioane ce înfățișează pe Eliezer²²³, Uezuel²²⁴ și Ioil²²⁵.

Arborele genealogic al Fecioarei Maria, din dreapta textului primei coloane, este continuat de cinci portrete: Melha²²⁶, Eliachim²²⁷, Ioas²²⁸, Iosif²²⁹, Iuda²³⁰. Urmașii lui Roboam la regatul Iudeii, așezați pe fișia centrală, sînt în număr de patru (Asa²³¹, Iosafat²³², Ioram²³³ și Ohozia²³⁴), în timp ce regii Samariei sînt reprezentați pe această pagină prin șapte portrete: (Illa²³⁵, Zamvri²³⁶, Thamnî²³⁷, Ahaav²³⁸, Ohozia²³⁹, Ioram²⁴⁰, Ih²⁴¹). Pe coloana a doua întîlnim patru

¹ Regi, II, cap. 13.

² Regi, III, cap. 18.

³ Regi, III, cap. 12.

⁴ În ms. Navast.

⁵ În ms. Vaasa.

⁶ În ms. Venadav. Regi, III, cap. 15, precum și F. Vigoureux, *Dictionnaire de la Bible*, t. I, col. 1572—1574, Paris, (1894).

⁷ Regi, III, cap. 12.

⁸ Unul din cei 12 profeți mici. Cf. *Biblia*, p. 941—944.

portrete de profeţi, izolate. Este vorba de prorocul Ilie²⁴³, de prorocul Elisei²⁴³ — rînduit de el — şi de cei doi profeţi mici, Agheu²⁴⁴ şi Avdie²⁴⁵. Pe linia regilor asirieni întîlnim un singur portret, cel al regelui Azail²⁴⁶.

Cîteva detalii trebuie precizate în legătură cu portretele de pe această pagină. Mai întîi, cei patru regi ai Iudeii poartă pe cap turbane, aşa cum va fi văzut artistul la marii demnitari turci. Deasupra turbanelor este desenată cîte o coroană mică, simbolică, evidentă mai ales la Ioram⁶ şi la Ohozia⁹. Costumele, deosebit de bogate, sînt tot de factură orientală. Subliniem fineţea trăsăturilor feţei regelui Ioram. Dintre cele şapte portrete ale regilor Samariei, cel al lui Zimri⁷ — al doilea portret — are coroană pe cap, asemănătoare mitrelor episcopale, cum am avut prilejul să arătăm mai sus. Celelalte portrete au pe cap turbane, fără coroane în miniatură, cu excepţia primului portret, cel al tînărului rege Ela⁸, desenat cu capul descoperit. Portretul regelui sirian Azail poate fi asemănat cu portretele cnejilor ruşi din vremea lui Ivan cel Groaznic, atît de caracteristice sînt îmbrăcămintea şi coiful⁹. Din portretele profeţilor, o impresie deosebit de plăcută o lasă portretul lui Ilie Tezvitianul, asupra căruia mina artistului s-a oprit cu mai multă grijă. Părul, într-o neorînduială ce nu supără, barba care încadrează o faţă strălucitoare şi haina săracă, adunată la piept, formează un ansamblu artistic fără reproş.

Textul celor două coloane se ocupă de regii Iudeii şi ai Samariei desenaţi pe această pagină.

Fila 14 cuprinde 22 de medalioane, dintre care unul reprezintă un chip de femeie. La marginea primei coloane, pe linia preoţilor ce descind din Eleazar, întîlnim trei portrete: al lui Atathia²⁴⁷, Ahitof²⁴⁸ şi Sadoc²⁴⁹. Pe cea de-a doua dungă a urmaşilor lui Ithamar întîlnim portretele prorocilor Isaia²⁵⁰, Naum²⁵¹ şi Miheia²⁵². Pe dunga verde, adică pe linia arborelui Fecioarei Maria, avem reprezentate alte trei portrete de personaje neînsemnate: Simeon²⁵³, Levi²⁵⁴ şi Matta²⁵⁵. Fişa centrală începe cu portretul reginei Atalia²⁵⁶ şi continuă cu portretele regilor Ioas²⁵⁷ şi Amasia²⁵⁸. Regatul Samariei este reprezentat prin cinci portrete: al lui Ioahaz²⁵⁹, Ioas²⁶⁰, Ierovoam²⁶¹, Zaharia²⁶² şi Salum²⁶³. Interregnul produs în cele două regate este menţionat pe această pagină — şi va fi menţionat la fel şi pe celelalte pagini —, prin medalioane în care figura este înlocuită cu text ce indică numărul anilor de interregnum.

Textul coloanei a doua este întrerupt de trei medalioane de profeţi mici, aşezate orizontal. Este vorba de portretele lui Osie²⁶⁴, Amos²⁶⁵ şi Iona²⁶⁶.

În sfîrşit, la marginea coloanei a doua, pe linia regilor sirieni, sînt reprezentaţi ultimii doi regi Venadav²⁶⁷ şi Raason²⁶⁸, după care regatul este încorporat Asiriei de către regele acesteia Tiglatfalasar²⁶⁹.

Analizînd elementele ce ni se par mai interesante sub raport miniaturistic, remarcăm, pentru prima dată pe această pagină reprezentarea cîtorva portrete după canoanele picturii bizantine. Este vorba de portretele care înfăţişază pe Isaia prorocul, Amathia preotul, Naum prorocul, Amos prorocul, şi mai ales, Iona prorocul. Atitudinea lor rigidă, specifică portretisticii artei bizantine, cu faţa încordată, cu figurile teşite şi lipsite de expresie, sînt elemente noi în această capodoperă de artă portretistică şi nu le vom întîlni prea des în paginile ce vor urma.

Regina Atalia, de pe fişa centrală, nu se deosebeşte prea mult de portretele soţilor voievozilor munteni. Îmbrăcămintea, coroana, marama care-i acoperă părul şi cade pe umeri de sub coroană sînt elemente comune şi frescelor ce înfăţişază pe ctitorii edificiilor noastre religioase. Faţa, perfect ovală, este deosebit de expresivă: avem înaintea ochilor o regină ambiţioasă, din vina căreia a curs mult sînge în regatul Iudeii¹⁹; şi autorul, care cunoştea această trăsătură caracteristică, a reuşit s-o redea în mod fidel. Coroanele, înlocuite în pagina precedentă cu turbane, reapar pentru continuatorii Ataliei la regatul Iudeii, dar nu şi pentru regii

¹ Regi, III, cap. 17 şi urm.

² Regi, IV, cap. 2.

³ Cf. Biblia, p. 963—964.

⁴ Cf. Biblia, p. 945—946.

⁵ În ms. Ioaram, Regi, III, cap. 22.

⁶ Regi, IV, cap. 9.

⁷ În ms. Zamvri, Regi, III, cap. 16.

⁸ În ms. Illa, Regi, III, cap. 16.

⁹ Cf. Bruyn, *Diversarum gentium armatura equestris* Amsterdam, 1606.

¹⁰ Primul din cei 4 profeţi mari ai Legii Vechii. Cf. Biblia, p. 715—770.

¹¹ Profet mic, Biblia, p. 951—953.

¹² Profet mic, Biblia, p. 935—940.

¹³ În ms. Gotholia.

¹⁴ Regi, IV, cap. 12.

¹⁵ Regi, IV, cap. 14.

¹⁶ În ms. Selum.

¹⁷ Biblia, p. 917—933 şi 947—949.

¹⁸ Unul din cele mai de seamă izvoare istorice pentru cronologia istoriei Asiriei din secolele X—IX în e.n. rămîne Biblia. Cf. Regi, IV, cap. 16.

¹⁹ Regi, IV, cap. 11.

Samariei, reprezentați tot cu turbane, cu excepția ultimului portret, cel al lui Salum, care are pe cap o coroană în formă de mitră.

Textul cuprinde informații succinte asupra istoriei singeroase a celor două regate din timpul domniei regilor înfățișați pe pagină. Pe coloana a doua sînt inserate cîteva rînduri privitoare la viața profetului Iona.

Fila 14^v cuprinde 26 de portrete, așezate astfel: pe marginea din stînga a primei coloane pe liniile preoților, sînt așezate patru, respectiv trei portrete: Selum²⁶⁹, Elhia²⁷⁰, Azaria²⁷¹, Saraia²⁷² (urmași ai lui Eleazar), Sofonia²⁷³, Ieremia²⁷⁴, Eldam²⁷⁵ (urmași ai lui Ithamar). A treia fișie, cea verde, este întreruptă de patru portrete, înfățișînd pe Ioram²⁷⁶, Eliezer²⁷⁷, Iesu²⁷⁸ și Ir²⁷⁹.

Fișa centrală este întreruptă de următorii trei regi ai Iudeii: Azaria²⁸⁰¹, Ioram²⁸¹² și Ahaz²⁸²³. În coloana a doua, pe linia regilor Samariei, sînt desenate patru portrete: ale lui Manaim²⁸³, Fachesia²⁸⁴, Pecahia²⁸⁵⁴, Osie²⁸⁶⁵, reprezentîndu-i pe ultimii regi înaintea ocupării regatului de către Sargon, în jurul anului 722⁶. Tot în coloana a doua mai sînt reprezentate următoarele personaje: prorocul Avdic²⁸⁷⁶, cinci membri ai familiei lui Tobit²⁸⁸⁷ (Anna²⁸⁹, Raguil²⁹⁰, Anna²⁹¹, Tovila²⁹², Sarra²⁹³ — trei femei și doi bărbați), precum și portretul lui Ful²⁹⁴, «împărat întîi al Asirilor».

Dintre personajele amintite prorocul Ieremia⁸, cel care a prevăzut ruina Ierusalimului, a preocupat într-o măsură mai mare pe artist; portretul său a fost lucrat cu o grijă remarcabilă. Ca și la Ilie prorocul, găsîm și la Ieremia o armonie deplină între figura sa, chinată de durerile suferite și părul și îmbrăcămintea în neorinduală. Totul exprimă însă marea deosebită pe care autorul a vrut și a izbutit s-o dea acestui personaj.

Regii Samariei poartă și pe această pagină turbane, cu excepția ultimului reg, a lui Osia⁹ care este înfățișat sub chipul unui tinăr voievod, cu coroana în 12 colțuri pe cap.

Textul celor două coloane cuprinde știri privitoare la regii Iudeii și ai Samariei de pe această pagină.

Fila 15 cuprinde 11 portrete de bărbați, așezate astfel: pe liniile preoților și prorocilor sînt trei portrete: ale lui Iosedec²⁹⁵ (linia Eleazar), Osie²⁹⁶¹⁰ și Baruh²⁹⁷ (linia Ithamar). Pe linia verde sînt două portrete: al lui Dalmadam²⁹⁸ și Tosim²⁹⁹. Fișa centrală este întreruptă de portretele regilor Ezechia³⁰⁰¹¹, Manase³⁰¹¹² și Amon³⁰²¹³. Ultimele trei portrete, situate în coloana a doua, fără să fie legate între ele, reprezintă portretele regilor asirieni Tiglatfalasar³⁰³, Salmanasar³⁰⁴ și Senaherim³⁰⁵.

Dintre portretele regilor, cel al lui Manase poate fi asemănat, mai ales la îmbrăcăminte, cu portretul lui Constantin Brîncoveanu.

Textul primei coloane, mai întins, se ocupă de regii Iudeii, iar textul coloanei a doua descrie împrejurările căderii Samariei și viața lui Tovit în robie.

Fila 15^v cuprinde 12 portrete de bărbați, repartizate astfel: un singur portret pe linia urmașilor lui Ithamar, cel al prorocului Iezechiel³⁰⁶¹⁴. Două portrete pe fișa verde, al lui Avdi³⁰⁷ și al lui Melhi³⁰⁸, trei portrete de regi, ale lui Iosia³⁰⁹¹⁵, Ioas³¹⁰¹⁶ și Ioachim³¹¹¹⁷, pe fișa centrală. Alte trei portrete de regi chaldeeni, înfățișînd pe Merodac³¹², Nabucodonosor³¹³ și iarăși Nabucodonosor³¹⁴, întîlnim pe linia foștilor regi ai Samariei (linie ce reapare) și, în sfîrșit, în coloana a doua întîlnim portretul prorocului Daniil³¹⁵¹⁸ și ultimele două portrete de regi asirieni; primul îl înfățișează pe Asaradon³¹⁶, iar cel de-al doilea îl reprezintă pe Sargon³¹⁷ al II-lea¹⁹, cu care dispăre fișa regilor asirieni.

Regii Iudeii, toți tineri, sînt îmbrăcați în costume bogate și cu coroane de voievozi pe cap. Dintre regii chaldeeni merită subliniat medalionul primului Nabucodonosor, înfățișat sub figura unui bătrîn sever și cu ochi vioi. Pe umeri poartă mantia grea de hermină a domnilor

¹ Regi, IV, cap. 15.

² In ms. Ioatham, Regi, IV, cap. 15.

³ Regi, IV, cap. 16.

⁴ In ms. Fachee, Regi, IV, cap. 15.

⁵ Cf. G. Maspero, *Histoire ancienne des peuples de l'orient*. XIV édition, Paris, f.a., p. 485 și urm.

⁶ Biblia, p. 945-946.

⁷ Biblia, p. 981-991.

⁸ Biblia, p. 771-838.

⁹ Regi, IV, cap. 17.

¹⁰ In ms. Uria. cf. Biblia, p. 917-925.

¹¹ Regi, IV, cap. 18-20.

¹² Ibidem, cap. 21.

¹³ Ibidem, cap. 21.

¹⁴ Biblia, p. 839-847.

¹⁵ Regi, IV, cap. 22.

¹⁶ In ms. Ioatham.

¹⁷ Regi, IV, cap. 23.

¹⁸ Biblia p. 899-916.

¹⁹ Cf. Maspero, *op. cit.*, p. 487 și urm.

noştri, iar pe cap un turban îngrijit, deasupra căruia, în miniatură, este aşezată simbolic o coroană, poate aceea a regatului Samariei.

Aceeaşi grijă deosebită o întâlnim şi în execuţia portretului regelui Sargon. Figura acestui rege este aspră, brutală chiar. Executat din faţă, chipul pare aşezat pe un trunchi de con: umerii nu sînt scoşi în evidenţă de sub mantia foarte bogată (care pare, mai degrabă, o cûirasă decît o mantie, din pricina modelului de ţesătură).

Dintre celelalte portrete trebuie menţionat, incontestabil, portretul care îl reprezintă pe prorocul Daniil. Acesta este desenat sub înfăţişarea unui tînăr cu faţa slabă, cu gîtul lung, purtînd pe trup o mantie brodată, închisă la piept cu o agrafă. Pe cap poartă un mic turban, aşezat cochec, ca pălăria unei femei, spre frunte, încît face impresia, la prima vedere, că avem sub ochi un portret feminin din zilele noastre.

Textul acestei pagini, mai dezvoltat decît al altora, se ocupă de regii Iudeii şi de regii Chaldeen, stăpînitorii Samariei. La sfîrşitul celei de-a doua coloane, începe povestirea faptelor prorocului Daniil la curtea lui Nabucodonosor, povestire ce se va continua pe pagina următoare.

Fila 16 cuprinde şapte portrete de bărbaţi, dintre care trei: ale lui Nerol³¹⁹, Salathiil³¹⁹ şi Zorobabel³²⁰ sînt aşezate pe fişia verde, două pe fişia centrală (acestea reprezentînd pe ultimii doi regi ai Iudeii dinaintea robiei babilonice, Iehonia³²¹ şi Sedechia³²² şi două portrete de regi asirieni pe linia urmaşilor la tronul Samariei: Evelmerodac³²³ şi Ragusar³²⁴. Dintre portrete cel al regelui chaldean Ragusar ni se pare mai îngrijit ca execuţie. Acesta este înfăţişat sub figura unui bărbat tînăr cu capul descoperit, cu o barbă mică, despicată, care împodobeşte o faţă vioaie. Îmbrăcămintea bogată şi mantia ce-i atîrnă pe umărul drept ne prezintă în realitate un nobil din Europa apuseană a secolelor XVI—XVII.

Textul filei 16, destul de cuprinzător, se ocupă pe prima coloană de împrejurările căderii Ierusalimului în robia babilonică, iar pe coloana a doua se continuă povestirea faptelor prorocului Daniil.

Fila 16v are nouă portrete de bărbaţi, dintre care două (înfaţişînd pe Tosa³²⁵ şi Ioanna³²⁶) sînt aşezate pe fişia verde, un singur portret (cel al lui Salatiil³²⁷ conducătorul evreilor în timpul robiei babilonice) pe fişia centrală, patru portrete pe linia foştilor regi ai Samariei, înfaţişînd pe ultimii doi regi chaldeenii şi pe primii doi regi persani, după cucerirea Chaldeen de către persi: Lambusadac³²⁸ şi Baltasar³²⁹ respectiv Darie³³⁰ şi Cirus³³¹, şi două portrete de profeţi mici, pe coloana a doua, reprezentîndu-i pe Agheu³³² şi pe Zaharia³³³.

O analiză a citorva portrete se cere făcută şi pentru această pagină. Portretul lui Salatiil, executat cu multă artă, reprezintă un rege oriental, îmbrăcat în veşminte bogate, care poartă pe cap o coroană dublă, cu colţurile răsfrînte, în forma unor lujeri flori. Faţa, bătrînă şi uscată, este încadrată de o barbă bogată ce-i ajunge pînă la piept. Este interesant că deşi artistul menţionează pe această pagină, pe prima coloană, că: «După ce s-au robît Ierusalimul s-au făcut purtători de grijă norodului preoţilor, pînă aproape de intrarea lui Hristos...», va continua să-i prezinte pe conducătorii Iudeii, de pe fişia centrală, cu coroană pe cap. Aceeaşi coroană o poartă şi ultimul rege chaldean, Belşatar⁵ căruia o mină nevăzută i-a scris cuvintele fatidice: Mane, Tekel, Fares pe peretele palatului din Babilon, ca şi regii persani: Darius, cuceritorul Babilonului, şi fiul său Cirus. Deşi la data cuceririi Babilonului Darius avea, se pare, 62 de ani este înfaţişat încă tînăr. Cirus, desenat din profil, are trăsăturile specifice ale persanilor; frumos la înfaţişare, pare o copie după portretele în miniatură întîlnite în manuscrisele orientale.

Textul primei coloane se ocupă de ultimul rege chaldean şi de Zorobabel, conducătorul Iudeii după eliberarea din captivitate babilonică⁶, înfaţişat la f. 17. Textul coloanei a doua povesteşte, după Cronografe, cucerirea Babilonului de către Darius şi faptele lui Cirus, urmaşul său.

Fila 17 cuprinde 11 portrete, dintre care zece reprezintă bărbaţi şi unul femeie. Repartiţia este făcută astfel: trei portrete pe linia preoţilor descendenţi din Eleazar, cari înfaţişează pe Iisus³³⁴ preotul, Eliachim³³⁵ şi Elisafat³³⁶, un portret al lui Iuda³³⁷ pe dunga verde; un portret, cel al lui Zorobabel³³⁸ pe fişia centrală; patru portrete de regi persani pe linia regilor Samariei: Cambize³³⁹, Ermiadin³⁴⁰, Darie³⁴¹, «feciorul lui Istaspu», Artaxerx³⁴² «cel cu mina lungă», şi două portrete, al lui Olofer³⁴³ şi al Iuditei³⁴⁴, în textul coloanei a doua.

În afara portretelor, pe coloana întîia întîlnim schiţa porţilor Ierusalimului după întoarcerea iudeilor din captivitatea babilonică, întocmită sub forma unor cercuri concentrice.

¹ Cf. Regi, IV, cap. 24.

² Esdra, I, cap. 3.

³ Biblia, p. 963—964.

⁴ Biblia, p. 965—975.

⁵ In ms. Valtasar. Cf. Daniil, cap. 5.

⁶ Esdra, I, cap. 4.

⁷ Biblia, p. 993—1008, cuprinzînd cartea Iuditei.

Dintre cele patru portrete de regi persani, bogat costumați și cu coroane de voievozi români pe frunte, atragem atenția asupra miniaturilor lui Cambize¹, fiul lui Cyrus, și a lui «Darie, feciorul lui Istaspu».

Mai ales Darius seamănă la față cu unul dintre bătrînii noștri voievozi. Poartă pe cap coroană în cinci colțuri, iar ca îmbrăcăminte, o mantie de stofă bogată. Trăsăturile feței sînt cele ale unui om blajin. De altfel, tradiția îi atribuie meritul de a fi ajutat la rezidirea Ierusalimului².

Olofern³, generalul lui Nabucodonosor, omorît de Iudita, este înfățișat prin portretul unui bărbat tînăr și dirz, cu o barbă tăiată foarte scurt și cu priviri vioaie. Pare îmbrăcat în armură; pe umărul stîng, într-o copcă își are prinsă mantia, ce-i atîrnă pe umărul celălalt. Întreaga ținută este aceea a unui dirz cavaler occidental. Lîngă el, într-un medalion, întîlnim portretul legendarei Iudita. Reprezentată din profil, cu capul întors spre Olofern, avem în față ochilor portretul unei femei de o rară frumusețe. Deasupra frunții, peste un păr bogat ce-i cade în bucle pe umeri, Iudita poartă diademă. La gît distingem cu greu un șirag de mărgelă, așa cum am întîlnit și la portretul Tamarei și la portretul Rahabei, soția lui Booz. Îmbrăcămîntea foarte aleasă, era cerută, în concepția artistului, de mijloacele pe care urma să le folosească Iudita la omorîrea lui Olofern.

Textul primei coloane, foarte redus, se ocupă de porțile Ierusalimului, a căror schiță am amintit-o mai sus, iar textul coloanei a doua povestește în prima parte, pe scurt, uciderea lui Olofern de către Iudita, iar a doua parte se ocupă de regii Persiei reprezentați pe această pagină.

Fila 17v cuprinde 19 portrete de bărbați, dintre care patru sînt așezate pe prima linie a preoților urmașii lui Eleazar: Iuda³⁴⁵, Ioann³⁴⁶, Iuda³⁴⁷ preotul, Onia³⁴⁸. Cu portretele lui Iisus³⁴⁹ și Manasi³⁵⁰ așezate pe a doua linie, cea descendentă din Ithamar, aceasta ia sfîrșit. Patru medalioane reprezentînd pe Iosif³⁵¹, Semir³⁵², Mattathia³⁵³ și Meath³⁵⁴ sînt așezate pe fișia verde; două portrete — al lui Abiut³⁵⁵ și a lui Eliachim³⁵⁶ — pe fișia centrală; patru portrete de regi persani înfățișînd pe Aravon³⁵⁷, Artaxerx³⁵⁸, Xerxis³⁵⁹ și Sogdian³⁶⁰ sînt așezate pe linia conducătorilor Samariei, iar ultimele trei portrete, așezate la mijlocul coloanei a doua, fără legătură între ele, reprezintă pe profeții Ezdra³⁶¹, Neemia³⁶² și Maleahi³⁶³.

Textul primei coloane, mai larg, se ocupă de templele amintite în Vechiul Testament și despre construirea lor. Textul redus de pe a doua coloană continuă povestirea despre Ezdra începută pe pagina precedentă.

Fila 18 cuprinde 14 portrete de bărbați și unul de femeie, dispuse după cum urmează: cinci portrete înfățișînd pe Simon³⁶⁴ dreptul, Eleazar³⁶⁵, Manasi³⁶⁶, Onia³⁶⁷, Simon³⁶⁸ pe linia preoților, la marginea primei coloane; două portrete al lui Vago³⁶⁹ și Ili³⁷⁰ pe linia verde; două portrete — al lui Azor³⁷¹ și al lui Sadoc³⁷² — pe fișia centrală; patru portrete de regi persani înfățișînd pe Darie³⁷³, Asuer³⁷⁴, Artaxerx³⁷⁵, feciorul lui Cothos și pe Arsami³⁷⁶, pe linia stîpînitorilor în Samaria, și două portrete — al lui Mardoheu³⁷⁷ și al Esterei³⁷⁸ —, fără legătură între ele, în coloana a doua.

Subliniem portretul Esterei, care este înfățișată sub chipul unei foarte frumoase regine, cu chip suav și păr bogat ce-i cade pe umeri. Pe cap poartă coroană regală, asemeni lui Artaxerxe soțul său. Costumul bogat și colierul ce-i împodobește gîtul, ca și întreaga ținută, amintesc de domnițele noastre.

Textul acestei pagini se ocupă, pe prima coloană, de cîteva figuri de preoți și de personaje de pe coloana corespunzătoare a paginii următoare, iar pe coloana a doua este povestită, pe scurt, cartea Esterei. «În vremea acestuia <sic> învăța Aristotel la Platon filosoful», conchide Antim Ivireanul.

Fila 18v cuprinde 23 de portrete, a căror așezare este diferită de aceea a paginilor precedente. Pe linia preoților întîlnim șase portrete: al lui Onia³⁷⁹, Iisus³⁸⁰ au Iason, Onia³⁸¹ au Menelau, Alchim³⁸², Iuda³⁸³ Macabeul și Ioanatan³⁸⁴. În dreptul celui de-al cincilea portret, care îl reprezintă pe Iuda Macabeul³, se găsește portretul lui Matatia³⁸⁵ preotul, din care se desfac cinci linii ce duc la cei cinci fii ai săi: Iuda Macabeul, legat de tatăl său printr-o linie

¹ În ms. Camvisis.

² Ezdra, III, cap. 4-6.

³ Vezi Cartea Iuditei.

⁴ În ms. Aviuth. Cf. Evanghelia de la Matei, cap. I, 13.

⁵ Biblia, p. 527-543.

⁶ În ms. Malahia, Cf. Biblia, p. 977-980.

⁷ În dreptul portretului, Antim Ivireanul dă următoarea explicație: «Acest Eleazar au trimis pre cei 70 de tîlcuitori la Egipt, pre carii, după ce au tîlcuit i-au dăruit Ptolemeu Filadelf⁸ul, împăratul Egiptului, cu daruri mari și la Iude <e> a cu cînte i-au trimis. Acesta zice Filon istoricul».

⁸ Biblia, p. 545-557.

⁹ Cele 3 cărți ale Macabeilor în Biblia, p. 1111-1181.

groasă, și Ioanatan sînt așezați pe această pagină; Simon³⁸⁶, Ionan³⁸⁷¹ și Eleazar³⁸⁸ sînt așezați pe pagina următoare.

Linia arborelui genealogic al Fecioarei Maria, așezată în partea dreaptă a textului primei coloane, lingă fișia centrală (pe care nu găsim nici un portret), își schimbă poziția după primul portret de pe pagină, cel al lui Naum³⁸⁹, trecînd în dreapta textului coloanei a doua; aici este întreruptă de alte două portrete: al lui Amos³⁹⁰ și al lui Matatia³⁹¹.

Linia regiilor persani, stăpînituri ai Samariei, este reprezentată printr-un singur portret, cel al lui Darius³⁹², învins de Alexandru Macedon. Această linie, situată în stînga celei de-a doua coloane, în dreapta fișiei centrale, își schimbă și ea poziția. Pornind de la Darius, ea cotește paralel cu textul, apoi coboară, pînă aproape de mijlocul coloanei a doua, la portretul lui Alexandru Macedon³⁹³; de la acesta linia cotește spre stînga, tot paralel cu textul, trece peste fișia centrală și ia locul liniei genealogice a Fecioarei Maria unde se va continua, fiind întreruptă, pe această pagină de patru portrete ale Ptolemeilor, stăpînituri Egiptului după moartea lui Alexandru: Ptolemeu al lui Lagos³⁹⁴, Filadelful³⁹⁵, Everghetul³⁹⁶ și Filopator³⁹⁷.

Din portretul lui Alexandru se desfac alte trei linii pentru urmașii săi: la «împărăția machidonienilor», reprezentat prin Filip³⁹⁸, la «împărăția Asiei», reprezentat prin Antioh³⁹⁹, și la «împărăția Siriei», reprezentat prin Seleucos⁴⁰⁰. Din acest ultim portret coboară o fișie ce cotește spre stînga, pînă în apropiere de fișia centrală, apoi coboară paralel cu aceasta, luînd locul liniei cu stăpînituri Samariei, fiind întreruptă de două portrete: al lui Antioh⁴⁰¹ Soter și al lui Antioh⁴⁰² Dumezeul.

Pe prima coloană mai întîlnim două portrete: cel al mamei sau fiicei lui Ptolemeu Filadelful, «Veronica»⁴⁰³ (legat de acesta printr-o linie) și cel al lui Iisus, fiul lui Sirah⁴⁰⁴².

Tot pe prima coloană, într-un medalion de mărime obișnuită așezat în mijloc, sînt reprezentați cei 70 de bărbați învațați care au tradus, în Egipt, Pentateuhul.

Varietatea portretelor de pe această pagină este deosebit de bogată. Alături de portretele de pe linia preoților, cu costumația lor sobră, apar figurile marilor luptători și stăpînituri din epoca de începuturi a răspîndirii elenismului, îmbrăcați în veșminte bogate și cu coifuri lucitoare pe cap. Dintre figurile de pe linia preoților, cea mai remarcabilă este aceea a lui Iuda Macabeul. Găsim în trăsăturile acestui vajnic luptător asemănări remarcabile cu portretul lui Samson, desenat la f. 11^v. Același cap masiv, aceeași severitate în priviri, aceleași cute brăzdează fața amînduror.

Dar, ultimul stăpînitur persan, are întreaga înfățișare a voievozilor noștri. Îl considerăm dintr-e multe portrete care cuprind elemente comune (în costumație sau trăsături) cu voievozii români, ca pe cel mai reprezentativ. Trăsăturile feței, barba tăiată scurt, coroana, dar mai ales îmbrăcămintea nu se deosebesc cu nimica de chipul lui Matei Basarab, Constantin Șerban, Șerban Cantacuzino sau chiar Constantin Brîncoveanu, așa cum îi știm reprezentați în documentele picturale ale vremii.

Portretul lui Alexandru Macedon, fără îndoială cea mai veche reprezentare a acestui personaj în arta noastră, a cărui istorie a constituit lectura de predilecție a cărturarilor vremii lui Antim, ne înfățișează un profil de luptător grec, îmbrăcat lejer, purtînd pe cap coiful corintian al Athenei Parthenos³.

În general, portretele urmașilor lui Alexandru Macedon, sînt realizări mediocre. Trăsăturile feței sînt urite, aproape grotești, la cele mai multe dintre portrete. Artă desăvîrșită cu care au fost înfățișate sutele de personaje religioase, cele mai multe cu plete și barbă bogată, scade cînd este vorba să fie reprezentate tipuri de războinici, cu podoaba capului ascunsă sub coifurile cu lujeri, fără bărbi și cu veșminte bogate. Este o remarcă valabilă și pentru portretele de acest fel de pe paginile următoare.

Medalionul care înfățișează pe cei 70 de traducători ai Bibliei reprezintă, în primul plan, trei portrete distincte, dintre care cel de la mijloc este acela al unui tînar suav, cu o figură feminină. În planurile secundare este desenată o mare de capete în manieră bizantină.

Textul acestei pagini, destul de cuprinzător în ciuda numărului mare de portrete, se ocupă pe prima coloană de domnia Ptolemeilor desenați pe pagină și de originea Macabeilor. Coloana a doua este rezervată povestirii pe scurt a faptelor lui Alexandru Macedon.

Fila 19 cuprinde 11 portrete de bărbați, dintre care trei reprezintă pe feciorii lui Matatia preotul, amintite mai sus, trei reprezintă regi din dinastia Ptolemeilor (Ptolemeu Epifanes⁴⁰⁵, Filometor⁴⁰⁶ și Everghetul⁴⁰⁷), un portret — cel al lui Achim⁴⁰⁸⁴ — este așezat pe fișia centrală,

¹ În ms. Ioann.

² Biblia, p. 1059—1104.

³ Această efigie reprezintă, în realitate, pe zeița Athena, așa cum apare, ea pe staterii bătute de Alexandru Macedon încă din anul 335 î.e.n. Fără îndoială că artistul a avut ca model o asemenea monedă, căci asemănarea dintre monedă și desen este evidentă, după cum am avut prilejul să constatăm în urma cercetărilor întreprinse.

⁴ În ms. Achim.

alte trei portrete așezate la marginea coloanei a doua reprezintă pe Antioh Galeriu⁴⁰⁹, Seleucos Galeriu⁴¹⁰ și Seleucos Cheramin⁴¹¹, stăpînitori ai Siriei și ai Israelului, iar unul, al lui Iosif⁴¹², este așezat pe fișia verde din dreapta coloanei a doua.

Textul acestei pagini, mai cuprinzător pe prima coloană și redus la șase rînduri pe coloana a doua, se ocupă de faptele Macabeilor și de regii sirieni. La mijlocul coloanei a doua întîlnim o însemnare din anul 1850, pe care o vom folosi la capitolul despre circulația manuscrisului.

Fila 19^v cuprinde 10 portrete de bărbați, așezate astfel: două portrete, al lui Ioan Ircanos⁴¹³ și al lui Artistovul⁴¹⁴ împărat, pe vechea linie a preoților, respectiv a conducătorilor Iudeii din vremea Macabeilor; trei portrete pe linia Ptolemeilor, din dreapta primei coloane, înfățișează pe Sotir⁴¹⁵, Alexandru⁴¹⁶ și Ptolemeu⁴¹⁷; un singur portret — cel al lui Eliud⁴¹⁸ — pe fișia centrală; două portrete pe linia stăpînitorilor Siriei, al lui Antioh⁴¹⁹ cel Mare și al lui Antioh⁴²⁰ Epifanes, legate de un al treilea prin linii subțiri, din interiorul coloanei a doua, care îl înfățișează pe Seleucos Filopator⁴²¹ și, în sfîrșit, un portret pe fișia cea verde la de marginea coloanei a doua, numit Iamii⁴²².

Textul primei coloane se ocupă de luptele interne din Iudeea din vremea Macabeilor; în coloana a doua sînt trecute faptele regilor sirieni înfățișați pe această pagină.

Fila 20 cuprinde 12 portrete, așezate după cum urmează: un singur portret, al lui « Alexandru-împărat⁴²³ », pe linia preoților, conducători în Iudeea după întoarcerea din robia babilonică; două portrete de regi egipteni pe linia Ptolemeilor, reprezentînd pe Dionisie⁴²⁴ și pe Cleopatra⁴²⁵; un portret — ultimul portret încoronat pe fișia centrală — îl înfățișează pe Eleazar⁴²⁶; șapte portrete, pe linia stăpînitorilor Siriei, înfățișează ultimii regi înainte de cucerirea romanilor (pe Antioh Eupator⁴²⁷, Dimitrie Sotir⁴²⁸, Alexandru Epifanes⁴²⁹, Dimitrie cel Mic⁴³⁰, Antioh Tirax⁴³¹; Antioh⁴³² cel de urmă și pe Trifon⁴³³). În sfîrșit, pe linia verde a Mariei, întîlnim un singur portret care înfățișează de data aceasta un războinic, asemănător cu regii sirieni și care se numește Melhi⁴³⁴.

Dintre portrete, cel al Cleopatrei, cam estompat, înfățișează un profil de femeie frumoasă, cu bucle bogate ce-i cad pe umeri, cu podoabe la gît, dar cu veșminte de luptător și cască pe cap.

Textul de pe această pagină ne vorbește în prima coloană, printre altele, despre Cleopatra, iar pe a doua coloană despre ultimii regi ai Siriei și cucerirea romană.

Fila 20^v cuprinde 27 de portrete, dintre care șase înfățișează femei. Distribuția portretelor pe pagină și filiația diverselor personaje sînt destul de complicate.

Pe vechea linie a preoților sînt așezate trei portrete de regi stăpînitori în Iudeea: Alexandru⁴³⁵, Ircanos⁴³⁶ și Antigoni⁴³⁷. De la primul portret, al reginei Alexandra, se desface o linie spre dreapta, în interiorul primei coloane, care leagă între ele alte trei portrete de stăpînitori, înfățișînd pe Aristobul⁴³⁸, Alexandra⁴³⁹, Lisania⁴⁴⁰. La mijlocul primei coloane, fără nici o legătură cu portretele din jur, întîlnim un al șaptelea portret, al unui oarecare Alexandru⁴⁴¹. În dreapta lui, pe o linie perpendiculară pe textul primei coloane sînt așezate patru portrete, reprezentînd pe generali romani care au purtat lupte în Asia Mică și în Siria: Scuros⁴⁴², Gabinos⁴⁴³, Crasos⁴⁴⁴ (membru în primul triumvirat), Casos⁴⁴⁵. Pe linia Ptolemeilor, care cotește ușor spre stînga, întîlnim un singur portret, cel al lui Iulius Caesar⁴⁴⁶, din care se desface o linie în sus, pe care sînt așezate alte două portrete: deasupra lui Cezar este așezat portretul lui Pompei⁴⁴⁷, alt triumvir, iar deasupra acestuia portretul lui Tulie⁴⁴⁸. Pe fișia centrală întîlnim portretele lui Matan⁴⁴⁹ și al lui Iacov⁴⁵⁰ (bunicul, respectiv tatăl lui Iosif, bărbatul Fecioarei Maria), din care pleacă linii ce se încrucișează cu portretul Esthei⁴⁵¹, ce leagă alte două portrete: al lui Melhi⁴⁵² și Ili⁴⁵³. Din portretul lui Iacov se desface oblic, în jos, o linie subțire care duce la portretul lui Iosif⁴⁵⁴; dedesubtul acestuia, legat tot printr-o linie subțire, se află portretul Fecioarei Maria⁴⁵⁵.

Pe linia arborelui genealogic al Fecioarei Maria sînt așezate patru portrete înfățișînd pe Levi⁴⁵⁶, Panthir⁴⁵⁷, Vapanthir⁴⁵⁸, Ioachim⁴⁵⁹ (tatăl Fecioarei Maria). Din ultimul portret, cel al lui Ioachim, așezat la capătul liniei (după ce aceasta a făcut un cot spre stînga), în interiorul coloanei a doua, se desface două linii: una duce la Ana⁴⁶⁰, soția sa, cealaltă duce la Fecioara Maria. Din portretul Anei pleacă două linii înguste, ca și cele ale preoților: una spre dreapta, la portretul surorii sale Maria⁴⁶¹, alta coboară, trecînd, ca și cealaltă de altfel, pe pagina următoare, unde vor fi legate de alte portrete, înfățișînd rubedeniile apropiate ale lor. Dintre portretele generalilor romani, destul de puțin reușite, cel mai acceptabil este cel al lui Pompei (sau « Pombie », cum spune inscripția). Acesta este înfățișat sub profilul unui tînăr cu trăsături frumoase și ochi mari, purtînd pe corp o cuirasă împodobită, iar pe cap un coif cu boruri, ce se termină la vîrf cu un ciucure desfăcut.

Portretul lui Cezar ne înfățișează mai degrabă profilul unui grec, cu trăsături fine și nas bine marcat. Pe cap poartă coif, ca și Pompei, numai că deasupra borurilor sînt desenați lauri. Este îmbrăcat tot în cuirasă, mai simplă decît cea a lui Pompei.

Iosif, bărbatul Mariei, ne înfățișează profilul unui om nu prea tînăr, cu capul descoperit, cu fața ușor teșită, privind în gol. Drept îmbrăcăminte poartă o cămașă sărăcăcioasă, închisă la piept.

Portretul Fecioarei Maria, în a cărui execuție este evidentă grija artistului, ne înfățișează o femeie ce se deosebește prea puțin de celelalte portrete frumoase executate. În execuția acestui portret artistul s-a ghidat numai după simțul său. Nimic din maniera bizantină de reprezentare a portretului, nimic stingaci și artificial. Ținuta degajată a Fecioarei Maria, ca și faldurile hainei ce-i acoperă trupul, atât de des întâlnite în reprezentarea portretelor, sînt cele mai bune indicii.

Dacă ar lipsi nimbul din jurul capului și inițialele grecești $\text{MP } \Theta\text{X}$ pentru «Maica Domnului», nu l-am deosebi de celelalte portrete de femeie.

Textul primei coloane se ocupă de istoria Romei din vremea lui Cezar, ca și de cei trei Irozi, stăpînitori în Izrael. Textul coloanei a doua se ocupă de filiația lui Iosif, bărbatul Mariei.

Fila 21 cuprinde cel mai mare număr de portrete din întreaga operă, 35, împărțite în două mari grupe: o primă grupă, care arată filiația regilor din Izrael pornind de la Antipatru Idumeul, și a doua grupă, cuprinzînd filiația unora dintre apostolii lui Iisus Hristos.

În prima grupă, din portretul încoronat al lui Antipatru Idumeul⁴⁶² se desfac cinci linii, care duc la cei cinci urmași ai săi: patru feciori și o fată, Irod Ascalonitul⁴⁶³, Iosip⁴⁶⁴, Fasel⁴⁶⁵, Feror⁴⁶⁶, Salomi⁴⁶⁷. Primul dintre feciori, Irod Ascalonitul, care urmează la tron, este înfățișat tot cu o coroană pe cap și cu blană de hermină, iar portretul său este așezat la marginea primei coloane, pe linia stăpînitorilor din Izrael.

Din portretul lui Irod Ascalonitul se desfac 4 linii, care duc la cele patru soții ale sale: Maratha⁴⁶⁸, Mariamna⁴⁶⁹, Dosa⁴⁷⁰, Cleopatra⁴⁷¹, înfățișate ca regine. Din portretul fiecărei regine se desfac alte linii, care duc la cei șase urmași ai săi, născuți din cele patru căsătorii. Este vorba de Arhelau⁴⁷², Aristobul⁴⁷³, Alexandru⁴⁷⁴, Antipatru⁴⁷⁵, Filip Tetrarhul⁴⁷⁶ și Irod Antipa⁴⁷⁷. Din portretele urmașilor lui Irod Ascalonitul, pe noi ne interesează, pentru valoarea artistică mai ales, portretul încoronat al lui Arhelau, portretul lui Filip Tetrarhul și al lui Irod Antipa.

Pe linia stăpînitorilor Iudeii, mai jos, este situat portretul încoronat al lui Irod Agripa⁴⁷⁸. În dreapta, legat de cei doi bărbați ai ei, Filip Tetrarhul și Irod Antipa, ca și de tatăl său Alexandru, se află portretul încoronat al Irodiadei⁴⁷⁹. În total, pe prima coloană sînt desenate 18 portrete, din care șase sînt portrete de femei.

Pe fișa centrală nu mai apare nici un portret; ultimele trei medalioane, mai mari decît celelalte, avînd diametrul de 38 mm, reprezintă nașterea, pe Iisus Emanuel și răstignirea lui Iisus.

Linia stăpînitorilor din Egipt, situată în stînga fișei centrale (și întreruptă, pe pagina precedentă, de portretul lui Cezar), trece pe această pagină în dreapta acestei fișii, cuprinzînd portretele împăraților Octavian August⁴⁸⁰ și Tiberiu⁴⁸¹.

Pe coloana a doua întîlnim 15 portrete, dintre care trei de femei, înfățișînd personaje apropiate lui Iisus Hristos. Dintr-o dungă subțire ce pornește din portretul Anei, de pe pagina precedentă, se desfac două linii spre medalioanele ce înfățișează pe această pagină pe Salomi⁴⁸², «al 3-lea bărbat al Anei» și pe Cleopa⁴⁸³, «al doilea bărbat al Anei». Din portretul lui Salomi, dunga coboară la Maria⁴⁸⁴, soția sa, iar de la aceasta, prin fiul lor Zevedeu⁴⁸⁵, la cei doi apostoli: Iacov cel Mare⁴⁸⁶ și Ioan Evanghelistul⁴⁸⁷.

De la Cleopa, dunga coboară, paralel cu cea din Salomi, la Maria⁴⁸⁸, femeia lui, cotește la dreapta, la medalionul lui Alfeu⁴⁸⁹ al doilea bărbat al acesteia —, iar de la Alfeu coboară patru linii spre cei patru fii ai săi: Simon⁴⁹⁰, Iacov cel Mic⁴⁹¹, Thadeu⁴⁹² și Iosif⁴⁹³ cel Drept, toți adepți ai noii religii.

În colțul din dreapta, sus, sînt desenate portretele Elisabetei⁴⁹⁴ (vară cu Fecioara Maria), a lui Zaharia⁴⁹⁵ bărbatul său și al lui Ioan Botezătorul⁴⁹⁶.

Valoarea deosebită a acestei pagini constă nu numai în numărul foarte mare de portrete pe care le cuprinde, ci și în arta remarcabilă cu care au fost lucrate. Fiecare dintre cele 35 de portrete aduce o notă deosebită în trăsăturile feței, în îmbrăcăminte sau în ținută. Aceasta este pagina în care preocuparea artistului a culminat. Un portret de o remarcabilă valoare artistică prin trăsăturile foarte expresive este cel al lui Iosip, unul dintre fiii lui Antipatru Idumeul. Grațioase sînt apoi portretele care reprezintă pe cele patru soții ale regelui Irod Ascalonitul. Aceste portrete se disting și prin îmbrăcăminte deosebit de aleasă și prin podoabele de la gît și de la piept. Portretul lui Irod Antipa, ca și cel al lui Irod Agripa de pe linia regilor Iudeii, se remarcă prin ținuta rigidă a capetelor, ca în arta bizantină.

În Irodiada, artistul înfățișează un portret șters, de regină, desenat din față, cu capul acoperit de un voal, peste care este așezată coroana. Ea poartă la gît șirag de mărgelă, ca și celelalte regine de pe această pagină.

Primul medalion de pe fișa centrală înfățișează nașterea. În iesle, pruncul înfășurat în scutece este încălzit de suflarea celor două animale, cărora li se văd capetele. În primul plan stau Maria și Iosif, în genuchi, în atitudine de rugăciune. În planul al doilea se profilează un șir de munți stîncoși, deasupra cărora, din bolta cerească, coboară pe o rază o stea ce

se oprește în dreptul copilului. Miniatura, deosebit de bine realizată, și prima de acest fel în arta românească, este lucrată sub influența artei occidentale. Viziunea tabloului este occidentală, nu răsăriteană.

Cel de-al doilea medalion îl înfățișează pe Iisus Hristos copil, la vîrsta de 12 ani, cînd, după tradiția biblică, a fost găsit de familia sa în biserică, învățînd norodul. Desenul îl reprezintă din față, pînă din jos de brîu, îmbrăcat în haine sacerdotale.

Ultimul medalion îl înfățișează pe Iisus pe cruce. De o parte și de alta stau Maria și Ioan Evanghelistul. În planul al doilea este înfățișată cetatea Ierusalimului, cu turla din dreapta în formă de bulb. Influența rusească în reprezentarea răstignirii este indicată și de bara transversală de jos, pe care Hristos își sprijină picioarele¹.

În coloana a doua menționăm portretul lui Zaharia preotul, ce se distinge mai ales prin bogăția hainelor sacerdotale, și portretul lui Ioan Botezătorul, cu trăsături fine, dar cu părul și barba în neorînduială și cu îmbrăcămintea din păr de cămilă, așa cum îl descrie tradiția biblică².

În ceea ce privește textul primei coloane, acesta se rezumă la o simplă aluzie la una din soțiile lui Antipatru Idumeul. În cea de-a doua coloană de text, așezată între fișa centrală și portretele lui Octavian August și Tiberiu, se vorbește despre prorocirea Savilei³.

Cea de-a treia coloană de text cuprinde relatarea nașterii și morții lui Iisus Hristos și domnia lui Tiberiu.

Fila 21^v cuprinde numai patru portrete: al lui Componie⁴⁰⁷, Marco⁴⁹⁸, Rufus⁴⁹⁹ și Valerie⁵⁰⁰, așezate pe linia stăpînitorilor în Iudeea, singura linie ce se continuă. Toate portretele sînt reprezentate din profil.

Textul primei coloane se ocupă de regii Iudeii reprezentați în pagina trecută; coloana a doua cuprinde elemente de cronologie biblică.

Fila 22, ultima filă a manuscrisului, cuprinde trei portrete așezate pe linia stăpînitorilor în Iudeea, înfățișînd portretele lui Pilat din Pont⁵⁰¹, Anna⁵⁰² arhiereul și Caiafa⁵⁰³. Pilat este înfățișat sub figura unui bărbat tînăr, cu fața slabă, îmbrăcat într-o mantie prinsă la piept cu o agrafă. Pe cap poartă coroană, amănunt pe care nu ni-l putem explica în nici un fel. Artistul știa, fără îndoială, că Pilat n-a fost niciodată rege în Iudeea, ci numai procurator.

Anna arhiereul ne este înfățișat sub chipul unui bătrîn cu priviri bănuitoare, avînd capul acoperit.

Ultimul portret, al lui Caiafa, ne înfățișează tot un bătrîn, cu barbă rotundă, pe cap cu o bonetă dată pe spate, cu îmbrăcămintea simplă de pînă.

Textul de pe prima coloană se ocupă, în continuare, de stăpînitorii din Iudeea reprezentați la fila 21. În coloana a doua sînt date citate din diferiți proroci în legătură cu Iisus Hristos.

Înainte de a prezenta premisele ce se cer formulate în legătură cu izvoarele folosite de Antim, cu valoarea literară a operei și importanța artistică a lucrării, se cer spusă cîteva cuvinte despre circulația *Chipurilor Vechiului și Noului Testament*.

Manuscrisul donat lui Constantin Brîncoveanu n-a rămas în posesiunea urmașilor săi după moartea năprasnică a domnului. El a fost vîndut — nu știm de cine — vornicului de poartă Dumitrașco Săcară, pe la mijlocul veacului al XVIII-lea, după cum menționează următoarea însemnare din 8 iulie 1788 de pe dosul copertii ce s-a păstrat: « Această carte s-a numește Namurile de la Adam și cumpărătura ei este 150 lei, care au cumpărat-o tatăl meu, Dumitrașco Săcară, vornicu de poartă. Și la sfîrșitul vieții dumnealui me-a dat-o mie și este draptă a me și cine ș-ar face vîrîm blestem s-a o fure s-a fii blestemat de domnul Hristos și de Maica pricură Pricestă, s-a nu-i agiute și de cei 12 apostoli și de toți sfinții mucenici și de Tatăl nevăzută; și neartat s-a fii acela om pînă în veacul veacului de apoi. 1788, iulie 8^a ». Însemnarea este a unui moldovean, a cărui iscălitură n-o putem citi. Care au fost împrejurările vînzării și cine anume a vîndut manuscrisul nu știm. Două însemnări de la 1850 — una la ff. 3^v — 5^v și alta la f. 22^v — arată că la mijlocul secolului al XIX-lea manuscrisul se afla încă la familia Săcară. Însemnarea de la ff. 3^v — 5^v glăsuiește: « Această sfințită carte lăste dreptă a me, rămasă cironomii di la maică-me, fiica vornicului Dimitri Săcară, pi care, dîndu-o s-a o cetescă unu dîvoraninu Tufăscu ci, grabnic murind, au rămas în cărții lui. Așa apēcunî⁵ au scris-o în averea mortului și măcar că mult m-am jăluitu, însă în sfîrșitu am hotărîtu spre a

¹ O reprezentare asemănătoare a răstignirii în lucrarea lui Leonid Ouspensky și Vladimir Lossky *Der Sinn der Ikonen*, Berna, 1952, p. 61.

² Portretul lui Ioan Botezătorul îl întîlnim apropiat de desenul de față în lucrarea lui Walter Felicetti *Liebenfels, Geschichte der Byzantinischen Ikonmalerei*, Olten und Lausanne, 1956, pl. 27.

³ Cf. N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura românească*, vol. I, Buc., 1929, p. 116 și urm.

⁴ Însemnarea și la Șt. Berechet, *Un manuscris de zugrăveală...*, p. 134, în transcriere liberă.

⁵ Epitropii.

nu perdi așa odorul scumpu și ce nu să poati găsi nicăiere și la mezu la anu 1850, împreună cu vr-o cite cărți a răposatului Tufăscu măcar că acele cărți mai nu-mi trebuia le-am cumpăratu dreptu doao sute rubli roșilanești argint. Dvoraninu gubernschi secre<tar>, Mihai Badărău¹». Cea de-a doua însemnare a lui Mihai Bădărău din decembrie 1850 subliniază, o dată mai mult, împrejurările în care posesorul a fost nevoit să răscumpere manuscrisul, ce-i aparținea de fapt: «Acestă carte lasti a me, precum mai lămurit am arătat mai sus, că am cumpărat-o de-al doile; și nu din pricina alta, numai că n-au fostu iscălitu de mini înlăuntru, sau să fi avutu rospicică² di la răposatul Tufăscu. Și măcar că <s-a> lămuritu din <spusele> altoru cetitori <că> să cunoști că-i a me, dar nedreptul apēcunu n-au vrutu si mci->o de, care, de fărădelegile lui nici numili nu vroii să-i pominescu; și măcar căci n-au trebuitu să scriu în lăuntru, dar întimplare aceasta m-au silitu, că am plătitu pentru dreptu lucrului doao suti garbovnici, afară că m-am judecatu cu acel apēcunu. Și iar, pentru că am scris în lăuntru și am plătit atîți bani, să dei samă înainte lui Dumnezeu acelu nelegiuitu apēcunu. 1850, decv<rie> luna. Dvoraninu gubernschi secretar Mihail Badărău».

Familia Bădărău, a dăruit, probabil, manuscrisul arhiepiscopului Antonie, de unde în 1884 a fost trimis la Biblioteca Academiei teologice din Kiev, după cum atestă o însemnare în limba rusă de pe f. 1.

«Родословіе Спасителя мира въ портретахъ патриарховъ. Книга родства Иисуса Христа. Изъ бумагъ Антонія Архiepіскопа Кишиневскаго. Въ музей Киевской д. Академіи от Секретаря Кишиневской Д. Консисторіи Левъ Ст. Родкевича чрезъ Льва Маѣевича. 9 ноябр 1884 г. Кишиневъ». <= Genealogia izbăvitorului lumii, în portretele patriarhilor, Cartea neamului lui Iisus Hristos. Din hîrțile lui Antonie, arhiepiscopul Chișinăului. Trimisă la Muzeul Academiei spirituale din Kiev de către secretarul consistoriului spiritual din Chișinău, Lev Stefanovici Rodchievici, prin Lev Mațevici, 9 noiembrie, anul 1884».

Manuscrisul își are deci istoria sa, pe care ni-o dezvăluie, în parte, însemnările amintite. De reținut amănuntul că, înainte de a fi fost trecut în Moldova, un cunoscut dascăl și ilustrator de manuscrise, popa Flor, s-a străduit să-l copieze pe un voluminos rulu, despre care vom aminti, mai pe larg, cînd vom menționa copile ce ne sînt cunoscute.

Încercînd să formulăm premisele unei cercetări viitoare legate de această operă, ne gîndim unde anume trebuie să căutăm izvoarele artistice și istorico-literare de care s-a slujit mitropolitul Antim Ivireanul la elaborarea unei lucrări atît de originale în cultura noastră medievală. De la început trebuie să stabilim o legătură între *Chipurile Vechiului și Noului Testament*, pe de o parte, și *Cronografele bizantine* pe de altă parte. Cronografele bizantine, cunoscute la noi mai întîi prin traduceri în limba slavonă, iar din secolul al XVII-lea prin traducerea lor în românește, cuprind istorii generale vechi și medievale ce povestesc evenimentele, nu numai după istoria biblică, ci și după alte izvoare (cum sînt istoriile lui Herodot). Cronografele merg cu înșirarea evenimentelor de obicei, pînă aproape de vremea celui care le-a copiat, astfel că, pentru epoca lor de largă răspîndire la noi, completările copiștilor sînt frecvente.

Antim Ivireanul, care a cunoscut cu siguranță aceste Cronografe atît în originalul lor grecesc, cît și în traducerea românească³, căci ele constituiau lectura de predilecție a boierimii cunoscătoare de carte și a oamenilor culti, din rîndul căroia făcea parte și el, a preluat subiectul unui atare Cronograf și l-a adaptat necesităților sale artistice. Izvorul principal de inspirație al lui Antim n-a fost Biblia, ci textul Cronografelor. Mențiunile de istorie persană, israelitană și greco-romană, foarte numeroase în a doua parte a manuscrisului, o demonstrează.

Interesante și demne de menționat ni se par, pentru a stabili legătura dintre opera lui Antim și Cronografe, aluziile pe care le face la anumite personaje și fapte din istoria profană, personaje și fapte pe care ni le transmite Cronografele și nu Biblia, chiar dacă el încearcă să stabilească o legătură între ele și personajele *Vechiului Testament*. Din numeroasele cazuri desprindem că Zoroastru «a aflat meșteșugul vrăjii» în vremea lui Thara, tatăl lui Avraam (f. 7, col. II), că în vremea lui Avimelech «a făcut Palamed slove elinilor» (f. 10, col. II, după ce, la f. 4, atribuie prima scriere pe pămînt lui Enoch), iar în vremea lui Iair «a izvodit Carmentie slove latinilor» (f. 10v, col. I). Tot el pretinde că în vremea lui Thola «împărătea la Troada Priamos, leat 3959 (f. 10v, col. II), care Troadă a fost luată la leat 4033 (f. 11, col. II). Este stabilită vremea cînd «s-au rînduit de elini numărul anilor care s-a chiamă Olimbios», cînd s-a născut «Romil» și «s-au început Roma» (f. 14v, col. I). Pe vremea lui Olofern «avea cînte Sofoclis

¹ Însemnarea și la Șt. Berechet, *ibidem*, p. 134, cu unele greșeli.

² Chitanță.

³ Cronografele au fost tipărite la Veneția în anii 1631 (cronograful lui Dorotei al Monembaziei) și 1650 (cronograful lui Matei Cigala) și răspîndite în răsăritul ortodox. După ele au fost efectuate traduceri în românește, dintre care cea a logofătului moldovean Pătrașco Danovici a fost deosebit de răspîndită. Numai în colecțiile Bibliotecii Academiei R. S. România se păstrează aproape 50 de manuscrise cu traduceri integrale sau parțiale de cronograf. Cf. D. Russo, *Studii istorice greco-române*, I, p. 68 și 89.

și Euripidis, poeticii», iar în vremea lui Zorobabel a trăit «Darie, feciorul lui Istaspu» și «Platon filosoful» (f. 17, col. II), la care a învățat Aristotel (f. 18, col. II). Cit privește istoria Greciei și a Romei, multe din amănuntele pe care le redă în text nu sînt întîlnite în *Cărțile Macabeilor* din *Vechiul Testament*, în care este redată istoria poporului evreu din epoca corespunzătoare și din timpul ocupației romane în Palestina, ci în Cronografe. Astfel ne vorbește despre Alexandru Macedon, despre ocuparea Greciei și a Egiptului de către romani, de primul triumvirat și de luptele dintre triumviri (amintește și de regimul politic al Romei de la întemeiere pînă la imperiu, f. 20v, col. I), de Octavian August și de Tiberiu. Relatînd domnia lui Octavian August, Antim Ivireanul amintește de prorocia Sibilei relativă la nașterea lui Hristos (f. 21v, col. I).

Cum textul Cronografelor n-a fost publicat încă în limba română, ne-am folosit în cercetarea și stabilirea surselor de inspirație ale lui Antim de manuscrisul românesc 2609 din colecția Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România care cuprinde, pe cele aproape 1000 de pagini, textul unui atare Cronograf de tipul Danovici. Menționăm doar cîteva din ideile esențiale ale textului, incluse și în ms. 2609. De pildă, filozofii greci pe care îi amintește Antim sînt menționați în Cronograful nostru la f. 110; despre Palamed, alcătuitorul slovelor grecești, ms. 2609 face mențiune la f. 119; legende în legătură cu Nabucodonosor, cu Darius și cu Mandana le întîlnim la f. 100, respectiv 103; despre începuturile Romei se vorbește în ms. 2609 la f. 123v etc.

Este drept că Antim Ivireanul s-a folosit și de unele scrieri istorice și religioase, pe care le amintește deseori, fapt care dovedește cultura temeinică pe care a avut-o.

Cît privește concepția istorică a lui Antim, aceasta nu iese, firește, din limitele idealismului epocii sale. El nu pune la îndoială adevărul cărților istorice ale *Vechiului Testament*, în care legenda se împletește cu fantasticul, și nici scrierile celor doi istorici din antichitate, deseori citați de el (a căror principală sursă de inspirație rămîne același legendar *Vechi Testament*). Iosephus Flavius și Philon. Antim Ivireanul nu ia și nu poate lua poziție față de afirmațiile istoricilor menționați, sau față de textul Cronografelor. Pentru el critica izvoarelor se mărginește la a constata dacă există sau nu deosebiri între cărțile istorice ale *Vechiului Testament* și celelalte lucrări consultate, cum face, spre pildă, la f. 16, col. I, unde menționează textual:

«În vremea acestui Sedechia s-au sfîrșit împărăția Iudei, care au ținut 514 ani și 4 luni și 8 zile, după cum zice Iosif istoricul. Iar din Cartea Împărățiilor nu s-a adunat mai mulți decît ani 500».

Și pentru el, ca și pentru toți istoricii din orînduirea feudală, istoria popoarelor se confundă cu aceea a stăpînitorilor acestor popoare. Exploatarea, pe care o vede și o subliniază adeseori în *Predicile* sale, nu face nici măcar obiectul unei aluzii în textul, de altfel interesant, al acestei opere. Ca mitropolit, explică neajunsurile unor popoare (care sînt robite) sau ale unor personaje istorice, ca pedepse pentru păcatele săvîrșite, însușindu-și punctul de vedere teologic al istoricilor și operelor folosite.

Trebuie remarcat însă interesul pe care l-a arătat Antim Ivireanul istoriei generale vechi, creînd această istorie prescurtată, cu numeroase elemente de cronologie, într-o limbă românească aleasă, adevărat monument lingvistic.

În ansamblu privind lucrarea, nu putem trage concluzia că ea este produsul unui om obișnuit să gîndească exclusiv după înguste canoane bisericești. Fără îndoială că Antim Ivireanul a respectat, ca prelat, biserica și nu s-a abătut de la dogmele ei, dar ca om cult, sfera preocupărilor sale era mult mai largă. Pe el îl interesa tot atît de mult, ca și treburile religioase, ce anume s-a întimplat în Grecia sau la Roma în vremea cutărui preot sau profet izraelitean, ce anume spune cutare istoric al antichității comentînd cărțile *Vechiului Testament*, sau cît teme se poate pune pe o legendă biblică, pe care biserica o înlătură, afurisind.

Textul începe cu o *Povestire pre scurt pentru zidirea lui Adam*, din care nu lipsește mențiunea celor doi istorici pe care i-a cercetat: Iosephus Flavius¹ și Philon², cum nu lipsesc nici mențiunile legendelor în legătură cu *Vechiul Testament*. Iată cum redă legenda lemnului crucii, intrată în literatura noastră populară:

«Pre acest Sith zic unii cum că l-au trimis Adam cînd au bolnăvit să meargă în Raju să-i aducă din lemnul vieții, dară nu i s-au dat voc, ci numai i-au dat ingerul lemn de finic. Și cînd s-au întors înapoi au găsit pre Adam mort și au sădit lemnul acela la mormîntul lui Adam, de spre cap, carele s-au făcut copaci mare. Și după acîta, zic istoriile, să-l fie pus Solomon la lucrul curților lui ce-au făcut, pre carele zic să se fie răstignit și H<risto>s. (Iară eu nu o țiu să fie aceasta adevărată)»³.

¹ Iosephus Flavius, *Opera... De antiquitatibus judaicae*, libri XX, Frankfurt, 1617, 879 p.

² Philonis Judaei, *Opera exgetica in libros Mosi*, ... Antverpiae, 1614, 811 p.

³ Cf. N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura românească*, I, Buc., 1929, p. 122-136. Vezi și L. Réa, *Iconographie de l'art chrétien*, t. II, partea I, (Iconographie de la Bible, Ancien Testament), Paris, 1957, p. 101.

Antim Ivireanul menţionează la p. 4^v şi legenda după care Adam şi Eva ar fi deplins moartea lui Avel 100 de ani în locul ce se chiamă Valea Lacrimilor.

Cele mai numeroase trimiteri pe care le face mitropolitul Antim, în afara cărţilor istorice ale Bibliei, sînt la Philon, la Iosephus Flavius, la Strabon, iar dintre comentatorii creştini, citează pe sf. Ieronim, pe Methodie, pe sf. Ambrozio şi pe Beda venerabilul.

Din punct de vedere literar, *Chipurile Vechiului şi Noului Testament* se caracterizează prin dominarea stilului epic. De la un capăt la celălalt sînt relatate sumar sau sînt povestite evenimente din domeniul istoriei biblice sau al istoriei profane, prelucrate după Cronografe. Poezia *Didahiilor* sale, care face din Antim Ivireanul un scriitor de vădit talent, lipseşte în paginile preţiosului manuscris miniat. Apar însă, şi nu rareori, fragmente de adevărată cronică. Iată, spre pildă, cit de plastic este înfăţişată ocuparea Ierusalimului de către Nabucodonosor: «Şi puse împăratul Navucodonosor pre Sedechia, fratele lui Eliachim, împărat preste Iuda şi preste Ierusalim. Şi era Sedechia de 21 de ani cînd au început a împărăţi. Şi împărăţi ani 11, făcînd viclesug înaintea lui Dumnezeu şi nu s-a ruşina de cătră faţa Ieremieii prorocului, care îl certa pentru răutăţile ce făcea, ci l-au băgat în temniţă. Şi trimiţînd împăratul Navucodonosor, soli la Sedechia, ca, să-ş dea birul, precum le-au fost legătura, i-au întors îndărăt, la împăratul, deşărţi şi înfrunţat.

Miniindu-să, drept aceia, Navuhodonosor, s-a dus asupra Ierusalimului, cu toată puterla lui şi lînd toate odorăle besericii, cite au găsît şi ale împăratului, le-au dus cu sine-ş la Vavilon. Şi arse Navuzardan, stolnicul împăratului Navuhodonosor, beserica lui Dumnezeu. Şi tae împăratul pre feciorii lui Sedechie înaintea lui, iară pre el, orbindu-l, îl duse la Vavilon. Şi, eşind Ieremia din temniţă, s-au dus împreună cu norodul; iar Sedechia cu rea moarte s-au sfîrşit în Vavilon, crăpîndu-i pîntecele» (f. 16, col. I).

Limba manuscrisului este simplă, fraza naturală. Lexicul, cu excepţia citorva expresii de împrumut (comandarise, cancelarie, cancelaris, catharsis etc.), este cel obișnuit limbii româneşti de la începutul secolului al XVIII.

Din punct de vedere artistic, Cronograful ilustrat atribuit lui Antim Ivireanul trebuie cercetat în legătură cu opera iconografică de pe pereţii unora din mănăstirile de la muntele Athos şi din Bucovina, indeobşte numită *Arborele lui Iesei*¹. Ambele opere ilustrează subiecte asemănătoare: descendenţa lui Iisus Hristos din împăratul David. Mai cuprinzătoare, opera de faţă urcă pînă la Adam, înfăţişînd un număr mult mai mare de figuri, dar nu şi scene biblice legate de subiect, cum întîlnim pe pereţii mănăstirilor amintite. Alături de personajele biblice, arborele lui Iesei (asemenea manuscrisului) înfăţişează numeroase figuri de filozofi, poeţi şi istorici ai lumii vechi (Philon, Solon, Pithagora, Socrate, Homer, Aristotel, Platon, Plutarh etc.). Aproape toţi aceştia sînt amintiţi nominal de către artist, care înfăţişează în plus, în manuscris, o sumedenie de conducători siriieni, babilonieni, romani, greci, fără nici o legătură cu descendenţa lui Hristos din Iesei sau Adam, dar bine reprezentaţi în Cronografe. Artistul va fi avut posibilitatea să vadă picturile murale care înfăţişează arborele lui Iesei, să reţină ideea şi s-o folosească în minunata sa operă miniaturistică. În mănăstirile şi bisericile din Ţara Românească (deşi sînt înfăţişate numeroase scene şi personaje din Vechiul Testament) nu întîlnim ideea arborelui lui Iesei ca să căutăm sursa de inspiraţie artistică la vreunul din lăcaşurile religioase din Muntenia². Cît priveşte posibilitatea copierii opere miniaturistice după un alt manuscris, aceasta ni se pare greu de admis, pentru că: 1) nici un studiu de artă bizantină sau occidentală nu atestă pînă astăzi circulaţia unor manuscrise miniaturizate cuprinzînd un atare subiect, nici anterioare, nici posterioare anului 1700; 2) textul care întovărăşeşte miniaturile şi care nu se ocupă, exclusiv, cu explicaţii în legătură cu personajele desenate, credem că este opera lui Antim, prin stilul, cultura deosebită şi aplecarea spre subiecte de istorie antică, pe care o dovedeşte şi în cuprinsul *Didahiilor*; dealtfel una dintre paginile manuscrisului cuprinde semnătura sa, necontestată pînă astăzi, şi nicăieri nu se menţionează că s-a alcătuit această lucrare copiind un manuscris pe care l-ar fi avut la îndemînă.

Observînd mai atent mulţimea figurilor reprezentate putem desprinde cîteva concluzii, care sînt departe de a fi definitive, dar care pot sugera unele căi de urmat pentru cercetătorii artei medievale româneşti.

Din capul locului trebuie să admitem prezenţa unor elemente occidentale în maniera de lucru a artistului, evidentă de la un capăt la altul al manuscrisului. Personajele prezentate sînt vii, figurile expresive şi deosebit de variate (dacă nu mă înşel, numai două figuri am întîlnit

¹ Pentru mănăstirile atonite, vezi G. Millet, *Monuments de l'Athos, I, Les peintures*, Paris, 1927. Pentru Bucovina, P. Henry, *L'arbre de Jessé dans les églises de Bucovina*, in *Bibliothèque de l'Institut français de hautes études en Roumanie*, Melanges, 1928, p. 1-31 (şi extras). O prezentare generală a subiectului şi o bibliografie cuprinzătoare, la L. Réau, *op. cit.*, t. II, partea 2, Paris, 1957, p. 129-150.

² Cf. I. D. Ştefănescu, *La peinture religieuse en Valachie et en Transylvanie, depuis les origines jusqu'au XIX-e siècle*, texte et album, Paris, 1932.

care să fi semănat între ele). În manieră bizantină nu sînt tratate decît 5—6 medalioane. Prin umbrele pe care le folosește în desen, prin faldurile în relief ale îmbrăcămintei este redat volumul personajelor: acestea au trei dimensiuni și nu două, cum obișnuie să prezintă arta bizantină.

Occidentală ne apare maniera de a prezenta figurile istorice de la urmașii lui Alexandru Macedon și pînă la Octavian August, căștile și cuirasele Ptolemeilor de pe ff. 18^v — 19^v, (nr. 394, 395, 396, 397, 405 etc.), ca și cele ale Antiohilor de pe f. 20 (nr. 427, 428, 429, etc.) sînt echipamente de condotieri. Artistul n-a căutat să redea exact costumul epocii — sau n-a știut cum — ci a redat un tip de îmbrăcăminte așa cum va fi întîlnit în gravurile cărților apusene care, cel puțin în vremea lui Brîncoveanu, nu credem să fi fost deloc rare la noi. Pălăriile bogat ornate ale lui Pompei și Cezar de pe f. 20^v (a acestuia din urmă închinată cu lauri), ca și a lui Octavian August de pe fila următoare, ne îndepărtează de orient atunci cînd vrem să căutăm un model pe care l-ar fi avut artistul și ne face să ne gîndim la barocul italian sau german. Păcat că fotografiile alb-negru nu ne îngăduie să ne oprim asupra detaliilor de culoare, care spun mai mult decît desenul singur.

Constatăm la artist un fin spirit de observație, din punct de vedere anatomic. Cu foarte puține excepții, sînt respectate proporțiile feței, ale trunchiului. Cînd se pune problema reprezentării nudului, cunoștințele sale sînt la fel de evidente: dovadă medalionul Evei, al lui Adam și al Delborei, de pe f. 4^v.

O altă concluzie ce se impune este că artistul a realizat diverse tipuri în reprezentarea figurilor și că poziția socială a personajelor a intrat vîdit în maniera sa de lucru. Una este, spre pildă, atenția ce o acordă reprezentării rudelor sărace ale Fecioarei Maria, de pe f. 21 și alta este maniera de lucru folosită pentru familia lui Antipatru Idumeul, de pe aceeași pagină.

Distingem tipul primilor oameni, de la Adam și pînă la patriarhi (reprezenți pe ff. 4^v—6^v), îmbrăcați primitiv în piei de animale, cei mai mulți cu bărbi mari, despicate și cu părul bine îngrijit. Femeile au trăsăturile senzuale, pieptul dezgolit, părul lung și buclat; la unele din ele (nr. 5, 17, 22) apare marama, care va acoperi capul tuturor femeilor reprezentate ulterior.

Al doilea tip este acela al patriarhilor (ff. 7^v — 9), care nu se deosebește de primul decît prin îmbrăcăminte: pieile de animale sînt înlocuite prin veșminte de pinză. Figurile centrale (nr. 39, 40, 41, 64, 65), redată frontal, înfățișează bătrîni severi, cu plete bogate și bărbi lungi, îngrijite. Femeile (nr. 49, 53, 57, 58, 67, 70, 80, 81, 82) tinere și bine legate, cu forme evidente de sub îmbrăcăminte, sînt reprezentate cu marama pe cap, asemeni femeilor noastre de la munte. Subliniem o prezentare foarte atentă a părului — de obicei buclat — la cele mai multe din figurile laterale fișiei genealogice (nr. 42, 43, 46, 54, 55, 62, etc.). Remarca rămîne valabilă pentru toate personajele neincoronate, de oarecare importanță în ierarhia socială, din întregul manuscris. Diferențierea socială — ca rezultat al îmbogățirii patriarhilor și a familiilor acestora — se vedește și ea la acest tip de reprezentare: nu numai femeile, ci și unele figuri bărbătești sînt bogat costumate (nr. 50, 59, 84, etc.).

Apropiată de reprezentarea patriarhilor este aceea a judecătorilor (de la Iisus Navi pînă la Samuil, ff. 9^v — 11^v). Pentru unii dintre ei (nr. 126, 137) artistul încearcă să sublinieze rolul deosebit pe care judecătorii l-au avut în istoria poporului izraelitean, înfățișîndu-i îmbrăcați în haine scumpe de hermină.

Al treilea tip, cel al preoților și prorocilor de pe liniile lui Eleazar, Ithamar și Core, care străbat aproape întregul manuscris, înfățișează, figuri de bătrîni și de tineri, bine individualizați, dar îmbrăcați cu aceleași haine adunate în falduri la piept. Uneori apar încercări de a prezenta veșminte sacerdotale (ca, spre pildă, la nr. 116, 128, 194, 206, 334, 335 etc.), evident fanteziste.

În reprezentarea capetelor încoronate artistul a căutat tipuri cit mai variate și le-a lucrat cu deosebită grijă. Cel mai des tip întîlnit este acela al voievozilor noștri: aceeași mantie, aceeași coroană, ca pe tablourile votive ale mănăstirilor întîlnim la nr. 198, 214, 216, 280, 281, 282, 301, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 373, 374, 375, 392, 426, 462, 463, 472, etc. Reginele încoronate, fără excepție, sînt reprezentate sub chipul doamnelor și domnițelor noastre. De observat mai ales grupul celor patru femei ale lui Irod Ascalonitul de pe f. 21, ca și portretul Irodiadei, de pe aceeași filă (nr. 468, 469, 470, 471, 479).

Alt tip de regi este cel oriental, înfățișat cu turbane pe cap, cum sînt cele de sub nr. 231, 232, 233, 234, 237, 238, 239, 240, 241, 284, 285, 313, 323, etc.).

În sfîrșit unele figuri de regi chaldeo-asirieni poartă pe cap căciuli asemănătoare cu cele ale eneiilor ruși (nr. 222, 246, 303, 305, 316, 317).

Ultimul tip asupra căruia atragem atenția este acela al stăpînitorilor greco-romani, în reprezentarea cărora artistul, preocupat mai mult de costume (cele mai bogate dintre toate), a neglijat detaliile feței, acestea apărînd uneori aproape grotești (ff. 18^v — 20^v).

Din punctul de vedere al creației artistice se impune întrebarea: sînt *Chipurile Vechiului și Noului Testament* elaborate de mitropolitul Antim Ivireanul, sau nu? Și dacă nu sînt lucrate de el, cui pot fi atribuite?!

După toate aparențele, manuscrisul este lucrat de mîna lui; are o pagină de titlu care o spune limpede: «...Alcătuia și așază prin multă nevoia și osteneala preasfințitului Mitropolit al Ungrovlahiei, chir Anthim Ivireanul...»; are o dedicație către Vodă Brîncoveanu, care explică raporturile dintre ei, atât de calde la acea vreme, semnată — e drept, cu o semnătură stilizată — «Smeritul Mitropolit al Ungrovlahiei, Anthim». Atunci de unde provin indoilele noastre, mai ales că aptitudinile sale artistice sînt recunoscute de contemporani și urmași, deopotrivă?

Acestea provin din două constatări: a) pentru elaborarea acestei lucrări artistul a avut nevoie de un timp îndelungat și b) maniera de lucru este aceea a unui profesionist, a unui zugrav, cu o mînă deosebit de sigură.

Avut-a Mitropolitul Antim Ivireanul timpul necesar elaborării unei opere de atari proporții? Credem că nu. Treburile Mitropoliei, cele ale tipografilor, care reclamau prezența sa efectivă acolo, vizitele în eparhii, oarecari îndeletniciri de ordin politic, toate la un loc nu i-au putut da răgazul necesar îndeplinirii unei atari opere.

În al doilea rînd, maniera de lucru este aceea a unui om care a avut abilitate de profesionist. Or, la data aceasta Mitropolitul Antim Ivireanul era destul de bătrîn pentru a ne îndoi de siguranța mîinii sale, necesară ilustrării operei. Cel care a caligrafiat și a ilustrat manuscrisul, sub supravegherea atentă și deplină competentă a marelui mitropolit, s-ar putea să fie însă preotul Nicola, cunoscut copist și ilustrator de texte¹. Dar, problema rămîne încă deschisă cercetărilor viitoare.

După descoperirea manuscrisului original de către Ștefan Berechet, unii istorici români au insistat pentru obținerea unei copii după prețioasa operă ilustrată. Firește că dezideratul n-a putut fi împlinit decît în zilele noastre, cînd Biblioteca Academiei de Științe din R. S. S. Ucrainene a trimis Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, o bună copie fotografică, care dă posibilitatea unui studiu complet. Interesant este faptul că în țară la noi se găsesc alte două copii după această operă: una în colecțiile de manuscrise ale Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, cealaltă în biblioteca mănăstirii Cernica, descoperite abia în ultimii ani.

Copia păstrată la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, în fondul de Sulari nr. 7, se prezintă sub forma unui voluminos rîu pe hîrtie ce măsoară 11,07 × 0,45 m². Autorul acestei copii a fost dascălul de slovenie de la Biserica Sf. Gheorghe din București, popa Flor², care a trăit pe la mijlocul secolului al XVIII-lea. Din motive necunoscute (poate cu intenția de a se da drept autorul lucrării), popa Flor înlocuiește titlul, versurile la stema țării și dedicația către Brîncoveanu cu o scurtă povestire a facerii lumii, după Pentateuh, care lipsește la mitropolitul Antim Ivireanul.

Din finalul rîului, stricat de umezeală, lipsește textul corespunzător filei 22 din manuscrisul original, precum și ultimele trei portrete; în rest, textul urmează fidel opera lui Antim Ivireanul. Acesta este așezat în coloane perpendiculare pe lungimea manuscrisului, iar cele 503 portrete existente sînt legate între ele prin fișii colorate și linii, ca și în manuscrisul original. Astfel, fișia genealogică, lată de 9 mm, este colorată în roșu cărămiziu și este încadrată de alte două fișii de cîte 2 mm, colorate în galben; celelalte fișii au 5 mm și sînt colorate — fie maron, fie albastru, fie galben, fie verde, ca cele ce indică genealogia Fecioarei Maria și a preoților ce pornește din Ithamar. În afara celor 503 portrete cu un diametru de 30 mm, manuscrisul mai cuprinde șapte desene și patru miniaturi (cei 70 de tilcitori ai Bibliei, nașterea lui Hristos, răstignirea și învierea) în laviu și culori, lucrate tot în medalioane de 46 mm diametru. Numele personajelor din interiorul medalioanelor este scris cu roșu. Din totalul medalioanelor, lucrate în peniță și laviu, 40 sînt ușor colorate cu galben: toate personajele de pe fișia centrală, de la împăratul David pînă la Iacov (tatăl lui Iosif, bărbatul Mariei), adică 33, portretul lui Nahor, de pe aceeași fișie, portretul Noemei, al lui Nevrod uriașul, al tarelui Samson, al lui Alexandru Macedon (îmbrăcat într-o platoșă foarte viu colorată), a sf. Ana și a Fecioarei Maria. Colorat este și portretul lui Iisus Emanuel, așezat între medalionul nașterii și al răstignirii, avînd aceeași dimensiuni, adică 46 mm. Portretul lui Dumnezeu-tatăl, de la începutul rîului, cu un diametru de 65 mm, este așezat între șase cercuri concentrice, cu spațiul dintre ele colorat în cărămiziu și verde.

Care este valoarea artistică a copiei popii Flor? Fără îndoială, mult mai scăzută decît a originalului. Cu toată strădania evidentă de a nu se abate de la original, de a prinde toate detaliile trăsăturilor feței și a costumației, popa Flor n-a izbutit să imprime medalioanelor sale viața pe care o au cele lucrate în manuscrisul original. Așezate unele lingă celelalte, este

¹ Cf. G. Ștrempel, *Copii de manuscrise românești pînă la 1800*, vol. I, Buc. p. 1959, 164—165.

² O descriere sumară la G. Ștrempel, *Copii...* I, p. 69—70.

³ Despre activitatea cunoscutului copist și miniaturist, vezi studiul lui I. Barnea, *Un miniaturist român din secolul al XVIII-lea: Popa Flor*, în «Biserica ortodoxă română», LXVI (1948), nr. 11—12, p. 484—607 (și extras). Am atribuit popii Flor copierea manuscrisului bazîndu-ne pe particularitățile paleografice și miniaturistice.

scos și mai mult în evidență talentul miniaturistic al marelui artist. Totuși strădania copistului și raritatea manuscriselor miniaturate sub această formă în țara noastră fac și din ruloul popii Flor un interesant monument al culturii noastre medievale.

A doua copie, păstrată la mănăstirea Cernica¹, datează din vara anului 1847 și a fost lucrată de C. Petrescu, zugrav, care se iscălește pe ultima filă. Manuscrisul are forma unui în folio ce măsoară 80,8 × 55,6 cm și are 18 file, lucrate pe o singură parte, în lungimea lor, ca și ruloul popii Flor ce i-a slujit de model lui C. Petrescu. Partea cealaltă a foilor este pinzată, fiind asigurată astfel și trăinicia manuscrisului. Medalioanele de dimensiunile celor ale lui popa Flor, sînt lucrate în laviu (cu mai mult gust artistic decît cele ale cunoscutului dascăl de slovenie), cu excepția medalionului ce o înfățișează pe Fecioara Maria, lucrat în aur pe fond albastru, singurul medalion colorat.

Pe lingă medalioane, manuscrisul de la mănăstirea Cernica mai cuprinde nouă miniaturi remarcabile, lucrate tot în laviu, dispuse astfel: Dumnezeu și animalele la f. 1; potopul la f. 2; construirea turnului Babel la f. 3; corturile celor 12 triburi ale lui Izrael (ca în celelalte două manuscrise) la f. 7; Fecioara Maria, amintită mai sus, la f. 17; nașterea lui Hristos, răstignirea, învierea, sf. Treime, toate la f. 18.

Textul manuscrisului urmează, cum este și firesc (căci originalul nu se mai găsea în Țara Românească) copia popii Flor, inclusiv înlocuirea titlului, versurilor la stema țării și dedicației către Brîncoveanu cu facerea lumii. Ceea ce aduce nou copia zugravului C. Petrescu este prezentarea celor trei miniaturi de la început: Dumnezeu și animalele, potopul și construirea turnului Babel, pline de mișcare și lucrate de o mînă care cunoaște canoanele picturale.

Nu știm dacă la noi se mai găsește vreo copie după această operă a lui Antim Ivireanul. Poate că subiectul ar merita o cercetare mai amănunțită, subliniindu-se particularitățile miniaturistice ale fiecărei copii dacă întîmplarea ar mai scoate la iveală și alte manuscrise. Oricum, noi am încercat să prezentăm cititorilor această puțin cunoscută lucrare a mitropolitului Antim, în speranța că cercetările viitoare vor completa lacunele pe care noi înșine le recunoaștem.

ANEXĂ

POVESTIRE PRE SCURT / PENTRU ZIDIREA LUI / ADAM /.

F. 4 Adam s-au zidit și s-au însuflețit la locul Damascului, precum zic unii. Și după acéla l-au mutat Dumnezeu în gră / dina desfătării (dintru care iase riu și să împarte în 4 începuturi: numele unuia <este> Fison; acesta / încunglură tot pămîntul Evilat. Numele <celui de> al doilea <este> Gheon; acesta încunglură tot pămîntul Ethiopiei. Riul al treilea / <este> Tigru; acesta merge în preajma Asiriilor și riul al patrulea <este> E<u>(frat). Și adormi Dumnezeu pre Adam și / luo o coastă dintr-ale lui și făcu pre mulare pre care, văzîndu-o Adam, îi puse numele ei Eva, închipuind cu / pror<u>circ pe Hristos și besérica, precum și la céllalalte zidiri ale lui Dumnezeu au dat cu pror<u>circ numire la toate. /

Și, plecîndu-se Adam cuvîntelor Evei, au mîncat din roada ce i-au poruncit Dumnezeu să nu mînînce. Și pentru ruși / nea golătății lor cusură foi de smochin și-ș acoperiră golătatea, pre carii, blestemîndu-i Dumnezeu, îi / goni din Rafu pre amîndoi. Și au pus Dumnezeu înaintea ușii Rafului heruvimi și sabiila cea de pară. /

Iară după acéla, la al 15 ani ai vieții lui, au născut Adam pre Cain și la 30 de ani au născut pre Avel; / iară la 230 de ani ai vieții lui au născut pre Sith.

Să zice pentru Adam, cum să fie născut 30 de feciori / și 30 de fete, afară din Cain și din Avel, precum istoricul Filon zice. Nașterea întîia și a patra / și va să zică aceasta, că patru nașteri de la Adam s-au făcut: au născut pre Cain, o naștere; pre Halmana, a / dooa naștere; pre Avel, a trela naștere; pre Delvora, a patra naștere. Aceste nașteri acii să socotesc / , de laturi.

Și au fost toată viața lui Adam ani 930. Facerea, cap. 1 și 4 /.

Cade-să a ști și aceasta, că légia cea firească au ținut de la începutul lui Adam pină la Moisi, ani 3682 / și de la Moisi s-au început légia cea scrisă /.

Pre Sith, carele l-au născut Adam la 230 de ani ai vieții lui, Moisi nu pune la număr cei 100 de ani ce-au plîns / Adam și Eva pre Avel, dintru care Sith să trage neamul fiilor lui Dumnezeu. Și au trăit Sith ani 912. /

Pre acest Sith zic <unii>, cum că l-au trimis Adam cînd <s>-au bolnăvit, să meargă în Rafu să-i aducă din lemnul vieții, dară nu i / s-au dat voce, ci numai i-au dat ingerul lemn de

¹ Menționată de noi, tot atît de sumar, în *Introducere* la ediția critică a *Predicilor* mitropolitului Antim Ivireanul, Buc., 1962, p. 38.

finic. Și când s-au întors înapoi au găsit pre Adam mort și au sădit / lemnul acela la mormîntul lui Adam, de spre cap, carele s-au făcut copaci mare. Și după acela, zic istoriile, / să-l fie pus Solomon la lucrul curților lui ce au făcut, pre carele zic să se fie răstignit și Hristos. (Iară eu / nu o țiu să fie aceasta adevărată.)

Zice Stravon istoricul, că după ce au murit Avel, Adam s-au făgăduit lui Dumnezeu ca să nu să mai împreune cu / muiarea lui. Iar Dumnezeu, prin mijlocul ingerului, i-au stricat făgăduiala, pentru ca să se nască Fiul lui Dumnezeu, / din semenția lui. Iară Iosip istoricul zice că, după ce s-au omorît Avel și au fugit Cain, iș aducea aminte / Adam de odrăslirea (adecă de nașterea) fiilor și să sfărîma foarte tare de dorul și de dragostea ce / avea cătră dinșii; care socoteală a odrăslirii au numit-o Stravon odrăslire poruncilor lui Dumnezeu, / că la facere au zis Dumnezeu: creștet și vă înmulți. Așa zice Filon, istoricul.

F. 4v, col. I. Cain au fost plugariu. Și pentru căci era nepriiute de Dumnezeu darurile lui, ne / făcîndu-se cu dreptate, iară ale frății-său priiute, s-au întristat. / Și măcar că fu înfruntat de Dumnezeu, iară încăș tot au omorît pre frate-său Avel, / greșind cu aceasta înșeptit: întii, că n-au adus jărtvă dreaptă lui Dumnezeu; / a dooa, că au zavistuit pre frate-său; a trela, că l-au violenit; a patra / , că l-au omorît; a cincea, că au spurcat pămîntul cu vîrsarea singelui frății-său; / a șasla, că au tăgăduit cu obrăznicie lui Dumnezeu; a șapte, că nu s-au / căit. Și drept acela fu pedepsit înșeptit. Iar după blestemul lui / Dumnezeu fu pre pămînt rătăcit<or> și nestatornic. Facerea, cap. 4. /

Acest Cain au aflat întii cumpenile și măsurile și au pus hotară pă / mîntului și au zidit cetăț. Iară după acela, aflîndu-să într-un desiș de / pădure, fu omorît de Lameh, feciorul lui Mathusala, carele era al șaptelea / după Adam. Facerea, cap. 4. /

Zice istoricul Iosip, cum că au născut Adam pre acest Cain la al cin<ci>spră / zecella ani ai vieții lui. /

Acest Avel fu iubit de Dumnezeu și darurile lui priiute, căci le făcea cu dreptate; / și pentru această pricină fu omorît de frate-său Cain, cînd era de 100 de ani /. Pre acest Avel l-au născut Adam la 30 de ani ai vieții lui, pre carele / l-au plîns Adam și Eva 100 de ani. Și locul intru carele l-au / plîns să chîmă pînă acum Valea Lacrărilor, care iaste a / proape de Evron. Facerea, cap. 4. /

Acest Lameh au scornit întii a ținea doao mueri și cu acest lucru necuvios au călcat / porunca lui Dumnezeu, caré au zis: «Și vor fi amîndoi un trup». Acesta fiind orb, îl trăgea / altul. Și pentru căci omorise pre Cain, zăcînd în niște mărăcini, au zis mai / nainte muerilor lui: «Am ucis bărbat intru rană mie și tinerel intru strun / cinare <sic> mie. Drept acela mi să va da răsplătire de 77 de ori». Facerea, cap. 4. /

Col. II. Pre acest Enos l-au născut Sith la 205 de ani ai vieții lui, fiind Adam / atunce de 335 de ani. Și să tilcuiaște Enos: om, sau bărbat, adecă / cuvîntătoriu și tare. Acesta au aflat întii cuvinte de rugăclune și au / început a să ruga lui Dumnezeu și a chîma numele lui. Însă zic iudovii / cum că acesta să fie izvodit chipuri intru cîntea lui Dumnezeu, pentru / ca să nu să lenevească oamenii a să închina și a cînsti pre Dumnezeu, / precum în vremile de acum ținem noi creștinii sfintele icoane; / a cărula anii vieții lui au fost 905. /

Acest Cainan au trăit ani 910 și au făcut feciori și fete /. /

Acest Maleleil au trăit ani 900. /

Acest Iared au trăit ani 962. /

Acest Enoh, fiind plăcut lui Dumnezeu, s-au mutat în grădina desfătării / (adecă în Raju) și trălaște împreună cu prorocul Ilie. Iară în vrîmea / lui Anthrist vor să vie amîndoi dupe prorocia Zahariei și a lui Ioann / la Apocalipsis, ca să întoarcă inimile părinților cătră feciori; / și de el să vor omori în Ier<u>s<a>lim. Însă acest Enoh, precum serie în po / slanîa Iudei, au izvodit slovele și au scris carte. / Și pe vrîmea acestuia să adeverează să fie murit Adam. / Și toată viața lui Enoh pre pămînt au fost ani 365. /

Pentru anii lui Mathusala multe păreri sînt. Pentru că după tocmirea / celor 70 de tilcui-tori zic unii cum că au trăit după potop ani 14, / măcar că în corabie nu să vede nicăiri să fie fost, nici să pomeneste / undeva să se fie mutat, ca Enoh. Iară alții zic să fie murit mai / naintea potopului. Iară Ieronim zice că au murit atunce / , în vrîmea potopului; pentru că zice că au trăit, înaintea / lui Lameh, ani 188 și Lameh, înaintea lui Noe, ani 181 / și Noe, înaintea potopului, ani 600. Și intru-acest / gînd, al lui Ieronim, să potrivesc toți; adecă cum că au murit / Mathusala în vrîmea potopului. Iar precum zic cei 70 / de tilcui-tori, vede-să a fi trăit înaintea lui Lameh 167 / de ani și Lameh, înaintea lui Noe, 188 și Noe, înaintea potopului 600 și dupe potop ani 14, carii / fac, de toț ani 969. Facerea, cap. 5. /

F. 5, col. I. Acest Iovil au aflat întii corturile păstorilor și au despărțit / turmele după feliuri și după neamuri, adecă osebind oile din / capre și au rînduit anii. Facerea, cap. 4. /

Acest Iuval au aflat meșteșugul muzicesc, adică lăutele, organele / și alte felfuri de cîntări. Acesta, cunoscînd cum va să se facă potop / au scris istoriile vremilor acelor pe stîlp de pămînt și de piatră / ca, de să va face potopul de apă, să rămîie stîlpul cel de piatră cu / istoriile; iar de să va face de foc, să rămîie stîlpul cel de pămînt. Facecrea cap. >4. /

Această mufare, Noeman, precum zic unii din istorici, au aflat întii / meșteșugul țesăturii și a cusăturii. /

Acest Thovel află meșteșugul făuriei, adică să făcu începător / lucrului băilor de fier și de aramă și a celorlalte băi de aur, / de argint și de altele. Și din sunetul ciocanelor lui Thovel, veselin / du-se Iuval au aflat potrivirile și întocmirile glasurilor. Facecrea, cap. 4. /

În vremile acestui Maleleil, împreunîndu-se fiii lui Dumnezeu, carii / să trăgea din Sith, cu fetele lui Cain, s-au născut uriașii. Facecrea, cap. 6. /

Tot neamul lui Cain au perit în potop, carele era 77 de suflete. / Și pentru aceasta s-au zis de Lameh cum că de 77 de ori să va pedepsi, / pentru căci au omorît pre Cain, pentru că 77 de suflete din / tr-ai lui au murit, precum zic unii din istorici. /

Cade-să a ști cum că veacurile nu să zic pentru numărul anilor, precum / vor unii, ci pentru niscare minunii carele să fac la începutu / rile veacurilor. Pentru că la începutul veacului celui dintii / fu începutul lumii; iar la începutul veacului al doilea fu cu / rățirea lumii prin potop, iară la începutul veacului al treilea / s-au légluit tălarea împrejur împotriva păcatului celui strămoșesc. /¹⁾

Col. II. Acest Lameh au trăit ani 753 și au făcut feț și fete. Facecrea, cap. 5. /

Aici, la nașterea lui Noe, să sfîrșaste veacul cel dintii, avînd, după cum zic / jidovii, ani 1642; și de la nașterea lui Noe pînă la potop au fost / ani 600, carii fac toț, de la Adam pînă la potop, ani 2242. /

Noe, la al șaselea sute de ani ai vieții lui, împreună cu mufarea-ș / și cu 3 feciori ai lui, cu muerile lor, apropiîndu-să potopul, au intrat / în corabiă ce făcuse din porunca lui Dumnezeu (cu 100 de ani mai înainte, / după cum zice Ieronim.) Și după acéla, desfăcîndu-se toate izvoa / răle apelor și deșchizîndu-se jghiaburile cerului, au ploat 40 de zile / și 40 de nopți. Și s-au înălțat apa în sus de 15 coț de cit toț munții / cei înalți, carii era supt ceru, după cum zice la 7 capete ale Facerii. / Și au murit tot trupul cel ce mișca pre pămînt și toate cite au suflare / de viață. Iară la 27 de zile a lunii a șaptea, imputîndu-se apa / , s-au așăzat corabiă pre munții Ararat și la 27 de zile a lunii / a dooa au eșit Noe din corabie, împlinîndu-să un an încheiat, duple / călătoria soarelui și fiind și luna de 17 zile. /

Stravon gheograful zice cum că în anul <în> care au grăit Dumnezeu cătră Noe / tot într-același au început și corabiă și o au sfîrșit și au și / intrat într-însa. /

Cade-să a ști că anul iaste în dooa felfuri: iaste anul soarelui, ca / rele în 12 luni și face călătoria sa, și acestui an urmăm noi / , <și> iaste și anul lunii, carele cu 12 încunjurături ale ei, și vine / la locul său. Însă anul lunii iaste mai mic cu 11 zile, decît al soarelui. / Iară de vei vrea să faci și anul luminii întocma cu al soarelui, céle / 11 zile ce au rămas din micșorarea anului ce am zis mai sus, le adaogi / la începutul crugului celui dintii al luminii; și așa, cu acest / mijloc, iaste amînduror luminilor anul tot întocma. Drept / acéla, de vrême ce la 27 zile a lunii a dooa au intrat Noe în cora / bie, iarăș într-acélași zi, împlinîndu-se anul soarelui, au eșit. Și / , făcînd jărtăvnic lui Dumnezeu, i s-au dat voe a minca, carne făr-de singe. Și / să puse și curcubeul în loc de semn, cum că nu să va mai face potop. /

După / acéla, îmbătîndu-se Noe de vin, s-au dezgolit în casa lui. Și vâzînd fiu-său Ham / / goliceunea tătine-său, rise de el / /.

F. 5^v, col. I. Iar la începutul veacului al patrulea fu aflarea împăraților; / iar la începutul veacului al cincilea fu mutarea norodului lui Dumnezeu / în Vavilon. Iară la începutul veacului al șaselea fu intruparea / Fiului lui Dumnezeu; iară la începutul veacului al șaptelea fu / deșchiderea ușilor cerfurilor; iară la începutul veacului al / optulea va fi scularea trupu- / rilor și răsplătirea celor buni / și celor răi, precum zice Avgustin. /

Veacul au fost de la Adam pînă la Noe și de la Noe pînă la Avraam / și de la Avraam pînă la David și de la David pînă la mutarea în Vavilon / și de la mutarea în Vavilon pînă la Hristos și de la Hristos pînă la sfîrșitul / lumii. Acéști sint veacurile celor vii; iaste și veacul / celor drepti, ce să odihnesc, carele s-au început de la patimile lui Hristos / și va conteni la zioa judecătii. Va fi și veacul celor / ce să vor scula, carele să va începe de la zioa judecătii și / va fi făr de sfîrșit. /

¹ Textul așezat între două linii, // care completează fraza, face parte din pagina următoare.

Col. II. Şi, înţelegînd tată-său, îl blestemă, / iară pre fraţii lui îi blagoslovi. Şi trăind ani 950 au murit, carele la / 500 de ani ai vieţii lui au născut pre Sim, fiind de la facerea lumii 2140 / de ani. Facerea, cap. 8 şi 9. /

Pricina pentru care au făcut Dumnezeu potopul, precum zice Methodie, / iaste aceasta, că la 100 de ani ai miei cei dintii să împreuna feciorii / lui Cain cu muerile fraţilor lor, făcînd mari curvii. Şi întorcîndu-se / muerile în răutăţime să amesteca cu alţi bărbaţi, hulind pre bărbaţii / lor. Iară după ce au murit Adam s-au despărţit Sith ruda lui din ruda lui / Cain şi s-au dus în locul întru carele s-au născut. Pentru că încă trăind / tată-său îl opriă a nu fi împreună cu dînsul, însă Sith au lăcut / într-un munte aproape de Raŭ, iar Cain într-o cîmpie, unde şi pre Avel / au ucis.

Deci la 500 de ani ai miei a dooa, s-au întăritat oamenii / spre muerile unul a altuŭa şi la 600 de ani s-au împreunat feciorii lui Sith / cu fetele lui Cain, dintru carii s-au născut uriaşii; şi începînd miŭa / a trefa s-au făcut potopul /.

Iară la 100 de ani după potop să născu lui Ham fecior şi chieamă nu / mele lui Hus, căruŭa, deaca să făcu de 30 de ani i-au dat daruri şi l-au / lăsat pre el în pămîntul lui Etham. Şi au ținut acel loc Hus pînă în marea, / care să numeşte oraşul soarelui. Acesta au luat de la Dumnezeu dar de / înţelepciune şi au aflat astronomia, dintru carele au născut Nevrod / uriaşul, carele era de 20 de coţ. Acesta au început a împărăţi în Va / vilon şi au cunoscut mai nainte pentru începerea celor 4 împărăţii / şi pentru sfîrşitul lor, cum că vor fi una dupe alta, pentru care sfîrşit / mai ales au grăit şi prorocul Daniil. Şi Nevrod cătră ucenicul său / au zis că intii vor împărăţi din feciorii lui Ham, dintru carele s-au tras Vil /; apoi vor împărăţi cei ce să vor trage din Sim, adecă midii, eli / nii şi persii; după acēla vor împărăţi cei ce să vor trage din Iafet /, adecă romanii. Aşa zic istoricii. /

F. 6, col. I. Dintr-aceşti 3 feciori ai lui Noe, Sim, Ham şi Iafeth, s-au făcut neamuri / 72, adecă: 15 din Iafeth, 30 din Ham, 27 din Sim şi s-au împărţit / în lume; pentru că Sim au ținut Asia, Ham Africhia, Iafeth Europi / adecă părţile de cătră amiazănoapte. Ci numai pentru neamul lui / Sim vom zice mai cu denadinsul, pentru că din seminţia lui, după ce au trecut / multe neamuri s-au născut Hristos, precum să va arăta mai în jos. Iar din cēla / lalţi doi, adecă din Ham şi din Iafeth, s-au făcut limbile. Sim de 102 / ani era cînd au născut pe Arfaxad, dintru care sînt iudeii şi haldeii /. Iară anii vieţii lui au fost 602. Facerea, cap. 11. /

Filon, în cartea întrebăcunilor lui la cartea Facerii, zice că / dintr-aceşti 3 feciori ai lui Noe, încă trăind el, s-au făcut 24000 / de bărbaţi, afară din mueri şi din copii, avînd şi stăpînitori / pre dînşii; pentru că peste feciorii lui Ham era Nevrod stăpînitor / în Vavilon, iar pre feciorii lui Sim era Ghetraf, iar pe feciorii lui / Iafeth era Sulfanos. /

Ieronim, la Isaia, zice pentru Vavilon cum că s-au zidit într-o cîmpie; însă / cetatea <era> în 4 cornuri şi de la un corn pînă la altul <era> 16000 de paşi. Iară / curtea ei, adecă unde şădea împăratul, era turnul, carele s-au zidit / în urma potopului şi să numeşte turnul lui Vavil, a căruŭa înălţime era de 3000 de paşi, / întru care era uliţele de marmură şi / beserici de aur; uliţele împodobite cu aur şi cu pietri şi vi / nătorii împărăteşti, cu de tot fēllul de hiară, era înlăuntrul cetăţii, / carele s-au stricat în vrēmea lui Valtasar, împăratul Vavilonului şi / a lui Daniil prorocului. Şi acuma lăcesc acolo bălauri şi / pasări ce să numesc strutocamili, precum au fost zis mai nainte Isaia, / la 13 capete. /

Iară Vida zice cum că s-au zidit Vavilonul pentru închipuirea lumii / de Nevrod uriaşul, carele era de 20 de coţ, întru carele au şi îm / părăţit intii; căruŭa Vavilon lăţimea zidului era de 200 de coţ, / iară încunjurarea de 3000 de stadii, întărindu-l cu 100 de poŭ de hier /. Şi curgea prin mijlocu-i riul lui Efrat, în care scrie a fi un turn de 3000 de paşi de nalt. /

Col. II. Acest Arfaxad au trăit ani 330, dintru carele să trag samarinēnii / şi indii. Facerea, cap. 11. <ea> 2379. /

F. 6v, col. I. După potop s-au început patru împărăţii: despre răsărit împărăţia / asirilanilor, întru care au împărăţit Vil; despre apus împărăţia / sihimeilor, întru care au împărăţit intii Eghiale; despre miază / noapte împărăţia schithilor, întru care au împărăţit Darie; despre / miazăzi împărăţia eghiptenilor, întru care au împărăţit Menefta. / Iară după Vil au împărăţit la asirilani Semiramis, muŭarea lui, / care s-au luat bărbat pre fiŭ-său şi au făcut cetatea Vavilonului / cap împărăţiei. Iară dupe dînsa au priimit împărăţia Ninos, / carele să făcu aflător idolilor, făcînd chipul tatine-său şi / puindu-l în uliţe, ca să se cinstească de toŭ. Iar mai pre urmă au luat / împărăţia Sardanapal. Iară după el au mutat Arvachi împărăţia / la Midii şi au împărăţit pre Midii Asteaghie, dîndu-ŭa fata lui / domnului perşilor, dintre care născîndu-se Chir au biruit pe Asteaghie, / carele, murind şi sfîrşindu-i-se împărăţia, Darie, feciorul lui Asteag, / împreună cu Chirul au împărăţit, precum să vede în cartea lui Daniil. /

Col. II. Acest Sala au trăit ani 800. Acesta au zidit Salimul, adecă Ierusalimul. / Face-rea, cap. 11. /

Dintr-acest Ever s-au numit evreii (au din Avraam, adecă avramifani). / Acest Ever au trăit ani 200. În vrmea acestuia s-au zidit turnul lui / Vavil, în cimpul lui Sanaar. /

Falec au trăit ani 209. Acesta întâi s-au închinat idolilor. / În vrmea acestui Falec s-au făcut despărțirea limbilor la zidirea / turnului lui Vavil și în ruda lui au rămas limba ovreiască, ca / ré să grăia mai întâi decât toate limbile. Acesta s-au numit Falec, adecă / despărțire, pentru că în zilele lui au despărțit Dumnezeu pre toț fe / ciorii lui Noe în 72 de limbi. Facerea, cap. 11. /

F. 7, col. I. Ragav au trăit ani 207. În vrmea acestuia s-au început împărăția / schi-tilor, întru care au împărățit întâi Ranos, de spre miazănoapte. / L<ea>t 2902. /

Seruh au trăit ani 200. În vrmea acestuia s-au început împărăția / eghiptenilor, întru care au împărățit întâi Mincos. /

Nahor au trăit ani 125. În vrmea acestuia s-au început împărăția / asirifanilor, întru care au împărățit întâi Vil, despre răsărit / și împărăția sihimeilor, despre apus, întru care au împără / țit Eghialie. /

Nahor, feciorul Tharei și frate lui Avraam, mergind în Hanaan, după po / runca lui Dumnezeu, au făcut acești 3 feciori: pre Uz, pre Vuz și pre / Vathuil, împreună și cu alți 5 feciori, dintru care Vuz s-au tras Valaam, / pentru care grăiaște în cartea Numerilor, cap. 23 și 24, carele dupe zisa / evreilor, în cartea lui Iov, să chiamă Eliuz Vuziteanul. Iov, cap. 32. / În să acest Nahor, eșind din pământul haldeilor, ș-au luat mufare pre Malha, / fata frățini-său, lui Arran, fiind Arran mort. Și au lăcuit // în Harran al Mesopotamiei, murind acolo și Thara, tatăl lui. Face<rea>, cap. 11. /

Col. II. Acest Thara, tatăl lui Avraam, neputind răbda ocările haldeilor, pentru / că nu vrea să se închine focului, fiind în pământul lor, întru care au omorit / haldeii pre fiu-său cel dintii, au fugit împreună cu Avraam și cu Nahor / și cu oamenii de casa lui Arran în Harran al Mesopotamiei, întru / care, lăcuind ani 205, au murit. În vrmea acestuia au aflat Zoroastru / meșesugul vrăjii. Leat 3184. Facerea, cap. 11. /

La nașterea lui Avraam s-au plinit veacul al doilea, cuprinzind ani 942, / carii sînt de toț de la Adam ani 3184. /

Avraam, după ce s-au înecat frate-său Arran, au luat cu sineș pre Lot, fe / ciorul frățini-său și luindu-ș mufare pre Sarra, fata frățini-său, lui Arran / s-au dus împreună cu tată-său în pământul lui Harran, întru care, după ce au murit / tată-său, au venit la Sihem. Și de acolo, mutindu-se ș-au făcut coliba / la Pendapoli, între Vethil și între Agghe. Deci întorcindu-să de la / Egipt, întru care fiind au zis pentru mufarea lui cum că-i iaste sor<ă>, de / frica împăratului faraon și lăcuind lui Mamvri / au văzut 3 îngeri, asemenea ca cum ar fi 3 fraț. Și întorcindu-se / de la uciderea celor 5 împăraț și luind înapoi toate cite au / fost prădat ei de la Sodom<ă>, foarte fu cinstit de Melhisedec, împăratul / Salimului. Și i-au dat Avraam lui zecfuială din toate prăzile acēlla. / Facerea, de la cap. 11 pînă la cap. 14. /

Acestui Avraam, la 75 de ani ai vieții lui, i s-au făgăduit, de la / Dumnezeu, fecior; și la 86 de ani i să născu lui Ismail. Iar la / 100 de ani i să născu lui Isaac. Iar la 127 de ani au murit / Sarra. Anii vieții lui au fost 175. Acesta au priimit întâi / tălare împrejur. /

De va fi întrebăcune, pentruce evanghelistul nu pomenēște nimic pentru / celalalt feciori ai lu<i> Avraam, ci numai de Isaac, cade-să a răspunde cum / că Ismail și celalalt feciori ai lu<i> Avraam n-au stătut în credința / unui Dumnezeu, împreună cu Isaac. Drept acēla încēpe de la Avraam, carele // de față au propoveduit închinăcunea unui Dumnezeu și pentru acēla să cu / vine a să numi întâi credincios. //

F. 7v, col. I. Vrind să se prăpădească din urgie dumnezeiască cēle 5 cetăț ale Sodomului, de foc / și de iarbă pucioasă, fugi Lot cu mufarea lui, ca să meargă în Sigor. Și călcind mufarea / porunca lui Dumnezeu cu căutătura îndărăt, s-au prefăcut în stilp de sare. Iar după acēla / făcu Lot pre acești 2 feciori, pre Moav și pre Amon, din doao fete / ale lui, carele, îmbătindu-l pre el, s-au împreunat cu dînsul și / amîndoao au luat în pîntece. /

Acest Iov, dupe cum zic unii, fu împărat al doilea după Vil, / din neamul lui Edom, carele precum scrie la Facere, cap. 36, / iaste fecior nepotului lui Edom. Iar jidovii zic cum să / se fie trăgînd el din Uz, feciorul lui Nahor. /

Filon zice cum că acest Iov ș-au luat mufare pre Dina, fata / / lui Iacov și au făcut cu dînsa 7 feciori și 3 fete, mai înainte de / ispita ce i s-au întimplat lui de la Dumnezeu. //

Col. II. Avraam începător fu credinții, ales întru dreptate, viteaz în războaie, / putlarnic întru biruințe, precum scrie Amvrosie. /

Pre această Hetură, Avraam o au luat mulare după / ce au murit Sarra. Însă unii zic cum că aceasta / iaste să fie Agar, caré din po / sadnică fu lui mulare slobo / dă. Și bine să potriveste / pentru că Hetura, tilcuindu-se, / va să zică împreună. Și au / făcut aceasta mulți feciori, din / tru carii să trag sarachinii, / măcar că ei tăgăduesc. A / céstia zic istoricii. /

Pre acești 2, adecă pre Naveoth și pre Chidar i-au născut Ismail, feciorul Agarei eghiptencei / și pre alți zéce. Facerea, cap. 25. //

F. 8, col. I. Și după acéia au făcut iară / atîtea feciori și fete, precum să véde în cartea lui Iov. /

Acest Valaam, carele în cartea lui Iov să zice Elius Vuziteanul, să trage / din Vuz, feciorul lui Nahor, pre carele chiamindu-l Valac împăratul moavi / ténilor ca să blésteame pre norodul lui Israil, care veniă din Eghipt / asupra lui, în loc de a-l blestema, mai virtos l-au blagoslovit. Căci că / grăise cătră dînsul asinul, mai nainte, pînă a nu sosi la împăratul / Valac, zicîndu-i: « Ce mă baț, că iată îngerul lui Dumnezeu, ținînd sabie / goală, nu mă lasă să umblu ». Acesta au prorocit pentru răsăritul / stélei Mintuitorului nostru Iisus Hristos zicînd că va răsări stea / din Iacov și să va scula om din Israil și va sfărîma pre începă / torii lui Moav, iproci. Numere, cap. 22 și 23. /

Pre această Reveca o au adus Eliezer, sluga lui Avraam, din Mesopotamiă / a fi mulare lui Isaac, caré, scoțînd apă, i-au cerut Eliezer să bea. Și răspun / zîndu-i-ia, zice: « Bea, doamne și volu da și cămilelor tale băutură ». / Și era aceasta fată lui Vathuil și sorcă / lui Lavan. Face-rea, cap. 24. /

Isaf cel des la păr, feciorul lui Isaac, era vinător, carele-ș vîndu naște / rile dintii frății-său lui Iacov, pentru o fierură de linte, carele / pentru înfierbințala lui s-au numit Edom. Iș luo 3 mueri: doao gava / oniece, pre Iudith și pre Vetheamath și una din fetele lui Ismail. / Înșălîndu-l, după acéia, frate-său Iacov, cu învățătura mume-sei Revecai, / i-au luat și blago-sloveniă. Facerea, cap. 26 și 27. /

Col. II. Isaac, cînd să chinuă mularea lui Reveca la nașterea feciorilor ei, au auzit prorocie / pentru Isaf cum că va să dea nașterile céle dintii lui Iacov. Deci, lăcînd la / Gherara au numit pre mularea lui Reveca, sorcă, / cătră Avimeleh împăratul, / temîndu-se să nu-l omoare pentru dînsa, că era frumoasă. Și fiind acolo / din céle ce au sâminat în pămîntul acela, insutit au luat roadă. Și céle / 3 fintini care au fost săpat tată-său, astupîndu-să cu pămînt de filistiime / au săpat el altă fintină, a patra, și au făcut acolo jărtvă, împreună / cu Avimeleh și cu Filoh. Deci îmbătrînînd și vrînd să moară au dat / blagosloveniă lui Iacov, neștiind și au lepădat pre Isaf. Cînd ș-au luat / Isaac mulare au fost de 40 de ani, iar toț anii vieții lui au fost 180 /. Facerea, de lca> cap. 25 pînă la cap. 29. /

Iacov, după ce au înșelat pre frate-său Isaf, de i-au luat nașterile dintii și / blagosloveniă au fugit la Mesopotamiă, întru care rădică stîlp pen / tru videniă caré au văzut. Și tocmindu-se cu Lavan, fratele Revecai, / ca să-i slujască 7 ani, pentru ca să-i dea pre Rahil mulare și nevrînd / Lavan să-i dea pre Rahil i-au dat pre Liă ; apoi, slujînd Iacov și alți / 7 ani, au luat și pre Rahil și prin pistritura tofagelor, carele pusese / la curgerile apelor, unde au fost bînd dobitoatecele, s-au îmbogățit foarte. După / acéia au fugit cu muerile lui și cu cei 11 feciori ai lui și cu avéria / lui de la Lavan, furînd și Rahil de la tată-său Lavan idolii. Deci, / auzînd Lavan cum că au fugit Iacov, l-au gonit pre urmă și l-au ajuns Lavan la / Galaad și, făcînd legătură între dînșii cu movilă de pietre, să de / spărtură și să duseră fieștecare la calea lui. Și văzu Iacov ta / bere de ingeri. Deci trecînd pîrîul să strică la coapsă de ingerul cu / care s-au luptat de seara pînă dimineața și pentru acéia rămase schiop, / schimbîndu-i-se și numele de inger, din Iacov <in> Is-cra>il. Și trimițînd daruri / frății-său, lui Isaf, au eșit întru întîmpinarea lui cu 400 de bărbați. / Deci omorînd pre sihemiténii, pentru răpirea fie-sa au făcut jărtăvnic în Vethil și / ș-au curățit casa lui. După acéia, venînd de la Mesopotamiă la riul lui Efrath / , aproape de stejarul Thavorului, cu toată casa lui și acolo murînd Rahil / , dupe ce au făcut coliba turmei și îmbătrînînd Iacov, au vîndut pre Iosif fra / ții lui la neguțatori; și pogorîndu-să Iacov în vrémea foameții la Eghipt / s-au priimit de fiu-său Iosif cu cînte mare. Deci răspunzînd Iacov lui faraon / împăratului, pentru anii vieții lui și blagoslovînd pre feciorii lui de rînd / , unul după altul ș-au plinit viața, trăînd ani 167, carele, cînd au / născut pre Iuda era de ani 65, iar cînd au născut pre Iosif / era de ani 91. //

F. 8v, col. I. Această Dină, eșînd să privească muerile din locul Sihemului, / fu răpită de împăratul Sihem și să împreună cu dînsa. Deci, cerșîndu-o / de la tată-său a-i fi mulare i s-au răspuns de la frății ei să se tae / împrejur, cu toată obstăția lui; și făcu împăratul după<ă> voia lor. / Iară Simon și Levi nu s-au lăsat nici pe acéia, ci au plecat / asupra împăratului Sihem și au omorît pre el, cu toț / cei din cetatea lui. Facerea, cap. 34. /

Dintr-acest Simeon s-au tras cărturarii, gonitorii / lui Hristos și ai ucenicilor lui. Ani vieții / acestuia au fost 142. /

Din Levi s-au tras preoții carii aducea jertve / către Dumnezeu și parte de pământ n-au avut a / cea între neamuri, ci ciștigul lor era pirga / și primilele din toate bucatele ce aducea norodul la beserică. Anii / vieții Iudei au fost 137. /

Dathan și Aviron, pentru căci să trăgea ei din cel dentii născut, adecă / din Ruvim, vrea ca să aibă ei stăpînirea norodului. Și pentru vrajba / ce au rădicat în norod, cu învățătura lui Core, fiind Moisi stă / pînitor, s-au înghițit de pământ, cu toată casa lor și cu toate / colibile lor, precum scrie la Numere, cap. 16. /

Dintr-acest Iuda / s-au tras împărății / dintru a căruia / seminție, după / multe neamuri / s-au intrupat Hristos. /

Col. II. În vrîmă acestuia au dat Feronie lege / elinilor. Facerea, de la <a>, cap. 35 pînă la cap. 49. / Le<a>t 3935. /

Această Rahil fu mulare a dooa a lui Iacov, / slobodă, cară, la nașterea lui Veniamin / au murit și s-au îngropat aproape de / stejarul Thavorului. / Facerea, cap. 35. /

Din semenția acestui Dan va să se nască Antihrist și / pentru aceia la Apocalipsis nu să numește în rînd cu cîlălalte neamuri. /

Iosif, vinzîndu-se la ismailtîni de frații lui, l-au dus la Eghipt / și acolo l-au băgat în temniță / pentru mulare stăpînu-său, lui Pentefri, căci n-au vrut să facă păcat cu ia. Și dezlegînd vi / sele a pitarului și a paharnicului s-au mintuit. După aceia dezlegînd și visele / împăratului faraon, pentru cei 7 boi graș și pentru cei 7 mirșavi, fu pus de împăratul / faraon stăpînitor Eghiptului. Iar în vrîmă foameții, venind frații lui la Eghipt / să cumpere grîu și cunoscînd pre ei Iosif, i-au trimis îndărăt la tată-său cu grîu, poruncînd / lor ca să se pogoare și tatăl lor Iacov la Eghipt. Deci mergînd Iacov, cu toată casa lui, / ca la 75 de oameni, la Eghipt, fu priimit de Iosif cu cînte mare. Și luîndu-ș Iosif / mulare eghipteană, au făcut cu ia pre Manasi și pre Efraim, pre carii Iacov i-au / potrivit întocma cu feciorii lui. Și, plinîndu-ș și Iosif viața, au murit. Face<rea>, de la <a> cap. 41 pînă / la cap. 49. / În vrîmă acestui Iosif au început, Elada a face grîu și Atlas au aflat astronomia. / Le<a>t 3545. /

F. 9, col. I. Caath au fost stră / moș lui Moisi, / carele au trăit / ani 133. /

Acest Aram, tatăl lui / Moisi și lui Aaron, / au fost bărbat din neamul / preoțesc; iar muma / lor au fost Iothavith. /

Moisi au fost judecă / toru întii. Și au trăit / ani 140. /

În vrîmă lui Moisi s-au împlinit vrîmă / legii cei firești, țiind lăgă aceasta / ani 368. Iar de la Moisi s-au început / vrîmă legii cei scrise și au ținut / pînă la Hristos, întru care s-au plinit / ani 1536. /

Mariam, sora lui Moisi, pentru / căci au tinjit asupra lui Moisi / s-au bubat și prin / rugă-cîunea lui iară / s-au tămăduit. / Jud<ecătorii>, cap. 12. /

Acest Core au rădicat / vrajbă asupra lui Aaron / pentru preoție, zicînd / cum că iaste din cel / dintii născut, / adecă / drept aceia fu ars / cu foc din ceru în / preună cu 250 / de bărbați, precum / scrie la Numere, / cap. 16. /

Pre acest Moisi, dupe ce l-au arun / cat în rîu, găsindu-l Hamur, fata / împăratului faraon, l-au luat și / l-au făcut pre el fecior al ei. Și, neștiind, / l-au dat mine-sa să-l crească, puindu-i / numele Moisi, care tilcuindu-se zice cum că s-au luat din apă. Acest / Moisi, omorînd un eghiptean și drept aceia, fugînd în pămîntul lui / Madiam s-au luat mulare pre fata lui Iothor, preotul Madiamului. / Acestui Moisi, arătîndu-i-se Dumnezeu în rug, l-au trimis ca să mintuiască / pre Israil din Eghipt. Eșirea, cap. 2 pînă la cap. 7. /

Col. II. Pentru Thamar zice Zlatoust cum că n-au fost nor<ă> Iudei, pentru / că nici unul din feciorii lui nu o au cunoscut pre dînsa, nici n-au fost curvă, / pentru că nu cu gînd curvesc, ci pentru dragostea nașterii / de coconii, au luat chip curvesc și au voit a să împreu / na cu Iuda, pentru că au știut că va să / se nască H<risto>s din semenția / Iudei. /

Iuda, avînd trei feciori, pre Ir, pre Avnan și pe Silom și dînd pre Thamar mulare lui Or / și după moartea lui Or, nefăcînd copii cu dînsul, au dat-o lui Avnan și nefăcînd nici / cu acela copii, că au perit amîndoi din urgie dumnezeiască, pentru păcatul lor cel necuvios, / n-au vrut după aceia să mai dea Iuda pe Thamar după al treilea fecior al lui, adecă după Silom; / ci șede Thamar la casa părinților ei. Și pentru ca să nu rămîie Thamar făr-de feciori, / lepădînd hainele cele jalnice să îmbracă în alte haine și eși la o răspintie, / închipuindu-se cum că iaste curvă. Și întimplîndu-se a merge Iuda să-ș tunză oile, ne / avînd mulare, s-au culcat cu dînsa, necunoscîndu-o. Și îndată au luat în pîntece. / Și i-au fost dat Iuda, în loc de plată, toiagul său și inelul și gherdanul. Apoi prinzî / du-să Thamar ca o curvă și vrînd ca să o arză, arătînd acele

zăloage ce au fost luat / de la Iuda, s-au îndreptat; din care s-au născut Fares şi Zara. Facerea, cap. 38. /

F. 9v, col. I. Iisus, feciorul lui Navi, luind stăpînirea norodului, după Moisi, precum / scrie la 31 de cap<ete> la A 2 Lége şi trimiţînd din Sihem 2 iscoade în Ierihon. / dupe 7 zile au trecut Iordanul, împreună cu tot norodul lui, neudîndu-să picioarele / lor. Şi scoţînd din rîu pre uscat 12 pietri şi de pre uscat ducînd în rîu iară 12 / pentru pomenire, au înnoit pre norod cu a dooa obrezuire în Galgale şi, trîmbiţînd / preoţii împrejurul cetăţii Ierihonului, a şaptea zi căzură zidurile ei. / Şi luîndu-o pre dînsa o făcură întocma cu pămîntul, omorînd pre toţi, din om pînă / în dobitoc. Şi lăsînd numai pre Raav curva, cu toţi ai ei, fiind însemnată casa / ei cu o fune roşie, după cum o învăţase iscoadele lui Iisus, pentru binele ce-au fost / făcut, de i-au mîntuit din moarte şi pentru căci era făgăduît Iisus / lui Dumnezeu cu jurămînt, ca să nu fa nimenea, nimic, din prada Ierihon / nului. Fiînd pornit de lăcomie, Ahar au luat o limbă de aur şi o / plască roşie; şi drept acéla s-au miniat Dumnezeu pre norodul lui Israil / şi s-au omorît la G-hilghe ca la 36 de bărbaţi şi ucise norodul şi pre / Ahar cu pietri, pentru lăcomia lui; aşijderea şi pre Ghei, cetatea cu vicleşug, / de tot o au sfărîmat şi au făcut pre gavaonéni robi, aducători de apă şi de lémne / şi pre cei 5 împăraţi, carii viclenea Gavaonul i-au omorît. Mărîndu-se zioa / cu starea lunii şi a soarelui, ca la / 24 de ceasuri, prin rugăcîunea lui / Iisus, deci zidînd jărtăvnic la / Gheval şi blagoslovînd şi blestemînd / înaintea norodului au îndemnat / pre toţi a striga: amin, facă-să. După / acéla au împărţit celor 12 semenţii, pămîntul ce cuprînsese; însă celor dooa se / minţii şi jumătate, adecă / lui / Ruvim şi lui Gad şi jumătate / din semenţii lui Manasi li-au dat pămîntul cel ce le-au fost dat mai de-nainte / Moisi. Iar celor 9 p<oi> de semenţii / li-au dat celalalt pămînt, împărţîndu-l pre nea / muri. Iar după 14 ani, întorcîndu-se, au făcut / jărtăvnic la mormintele Iordanului şi au / lăsat slobod norodul lui Israil de cătră toţi / vrăjmaşii. Şi făcu norodul legătură / cu stropire de apă, cum că să vor închina / lui Dumnezeu. Şi să făcură toţi anii / vieţii lui Iisus 110. Acésta scrie / la cartea lui de la capul cel dintîi / pînă în sfîrşit. /

În vrîmea acestui Huzi s-au mutat preoţii de la Eleazar la Ili, / care Ili era din Ithamar. Iar cei ce au fost din neamul lui Ili / s-au scos din preoţie, în urma lui, pentru răutăţile lor. Împăraţi, I, cap. 2. /

Col. II. Iară după ce au murit Iisus / au lăsat norodul lui Israil pre / Dumnezeu şi s-au închinat Astra / rothii şi lui Vaal. Drept acéla au / dat pre ei Dumnezeu în minile lui Husarsathem, / împăratului Mesopotamiei, căruia / au fost supuş 8 ani. Într-acéla vrîme, / zic unii, să fie fost célla ce să zic pen / tru idolul lui Mihei, în cartea Jude / cătorilor, cap. 17 şi célla ce / să zic pentru mularea lui Levi, la / Judecători, cap. 19. /

Acest Gothoniil au fost fecior lui Chenez, / fratele lui Halev şi s-au luat mu / iare pre Axan, fata lui Canev. A / cesta au mîntuit pre Israil din minile / lui Husarsathem. Şi s-au odihnit pămîntul / în 40 de ani. Deci murînd acesta, iară au / greşit Israil şi i-au dat pre ei Dumnezeu / în minile lui Eglon, împăratul moaviténii / lor şi au robit lui ani 18. /

Col. III. Acest Aminadav au fost stă / pînitor peste neamul Iudii / la eşirea norodului din / Eghipt. Acesta au intrat / întîi în Marea Roşie cu nea / mul său, că celalaltii să / temea. Şi drept acéla / au dat Dumnezeu feciorilor / lui putéria împărătea / scă, pentru căci i-au urmat / lui. /

Naason, la eşirea norodului din Eghipt au fost căpetenie neamului Iudei, / după moartea tatîne-său, precum scrie la Numere, cap. 10. Însă la acest Naason / să plîneşte cuvîntul carele au zis Dumnezeu cătră Avraam, la Facere, cap. 15, / că la al patrulea neam vor eşi fiii lui Israil din Eghipt. /

F. 10, col. I. În vrîmea acestuia au scor / nit Fictonie de au inhămat, în Troada / patru cai. /

Acest Avimeleh iaste fecior lui Ierovaal / dintr-o posadnică a lui, născut / în Sihem. Şi, puîndu-să împărat / sihemitenilor, au omorît pre / 70 de fraţi ai lui, scăpînd dintru / ei numai Ioatham, carele stînd / într-un munte, au zis sihemitenilor o / pildă pentru maslin, pentru smochin, / pentru vie şi pentru păducel. /

Col. II. În vrîmea / acestuia s-au făcut, de Palamid, slovele / elinilor. /

Acest Aod au fost viteaz foarte, carele, / omorînd pre Eglon, împăratul moaviténii / lor, în cămara lui, au mîntuit pre Israil / şi s-au odihnit pămîntul ani 80. Deci murînd / acesta, îndată s-au pus în locul lui Semegar. / Judecători, cap. 3. L<ea>t 3879. /

Acest Semegar au omorît 600 de oameni / filistimi, cu cormanul plugului; / drept acéla fu pus mai mare peste israil / ténii. Deci murînd acesta, iar au greşit / Israil înaintea lui Dumnezeu şi s-au dat / în minile lui Iavim, împăratul hanaanilor, / carele au supus pre Israil prin Sisara, bofari / nul lui ani 20. /

Această Devora au fost proroc<ci>ță, mu / lare fiind lui Varac și lui Lafidoth. / Aceasta, omorînd pre Sisara cu mijlocul / lailei, muerii lui Haver chineului, care / Haver era slugă lui Sisara și min / tuind pre Israil au cîntat cîntare / , precum seria la Judecători, cap. 4. Și / s-au odihnit pămîntul în ani 40. Deci / murind această Devora au vîlenit Is<ra>il / înaintea lui Dumnezeu și i-au dat pre ei Dumnezeu / în minile lui Madiam ani 7. Jude / cători, cap. 5. Leat 3926. /

Acest Ghedeon au pus cîrnuri pe piatră înă / întea îngerului ce i să arătase și, / surprind jărtăvnicul lui Vaal, să numi / Ierovaal. Și s-au arătat lui semn pre / lină, cum că va mîntui Dumnezeu, prin / mina lui, pre Israil cu 300 de oameni, / carii vor limpi apă din rîu, cum limesc ciinii. /

Col. III. Pentru că de vei număra neamurile / împărătești, unul dupe altul, adică, care după care au împărțit și nu după obraze, vei / afla acest neam, al patrulea, începînd de la Iuda și sfîrșind la Naason. Iar de vei lua aminte / urmarea acestui neam, al patrulea, din neamul preoteșc, cade-să a lua începerea de la Levi / și să pogoare pînă la Eleazar. /

Salmon s-au luat mulari pre Raav curva (care au fost ascuns iscoadele lui Iisus în puzdării / de în, lingă zidul cetății, precum scrie Iisus Navi) și au născut dintr-însa pre Vooz, / care Vooz au fost moș lui Vooz, celui ce au născut pre Ovid. Însă trei înși de rînd, adică / tată și fecior și nepot s-au numit tot cu acest nume, Vooz; drept aceia evanghelistul / Matthei au pus numai odată numele acesta, la rînduiala neamurilor. /

Cu închipuirea aceasta, ce iaste în cîla față din dos, să înțeleg cele ce scrie la capul cel / dintii și al doilea, la Numere, cum s-au așăzat împrejurul cortului cele 12 / neamuri și leviții; și încă-s mai mult slujaște spre a pricepe trecerea cea / cu anevoe a lui Iisus și carii sînt leviții și cite cetăț / și locuri s-au dat lor / , de la fieștecarea neam, pentru ca să le la zecălualele, să le fie de hrană. Iisus <Navi>, cap. 21. /

Intru aceste cetăț scăpa cei răi, carii ucidea pre cineva făr-de vină, pentru ca să nu-i / ucigă udeniile celor uciș, făr-de judecată, a cărora nume sînt acești: Vosor, / Arimoth și Gavlon. isus <Navi>, cap. 20. /

F. 10^v, col. I. Iar mai / pre urmă Avimeleh strică / Sihemul și pre Agaal, domnul / Sihemului, carele să rădicase urm / pra lui. Și lovindu-să Avimeleh / cu o piatră în cap, de o mulari și / vîzînd că va să moară, au zis cătră cela / ce-i purta armele: «Omoară-mă, ca să / nu zică oamenii că m-au omo / rit o mulari». Judecători, cap. 9. / În vrîmea aceasta s-au izvodit / danțul în Elada. /

Iair au avut feciori 32 și n-au făcut / nici un lucru vrîdnic de povestire. / Leat 3990. În vrîmea acestuia au izvo / dit Carmentie slove latinilor.

Deci / murind Iair, iară au început fiii lui / Israil a să închina lui Vaal. Pentru / aceia i-au dat Dumnezeu în minile / lui Filistiim și în minile / feciorilor lui Amon, ani 18. / Judecători, cap. 10. /

Col. II. Și ducîndu-să noaptea la corturile vrăj / mașilor au auzit povestindu-ș, unul / cătră altul visele. Și, întorcînd / u-să îndată la ai lui, au plecat asu / pra vrăjmașilor. Deci cu scuturarea / donițelor și cu bucinatul bucinelor, / spăimîntînd pre vrăjmași au omorît 4 / împăraț adică pre Oriv, pre Ziv, pre / Zeveei și pre Salmana. Și au mîntuit / pre Israil din minile lui Madiam; și s-au / odihnit pămîntul 40 de ani. Deci mu / rînd aceasta, iară au făcut hicleșug / fiii lui Israil înaintea lui Dumnezeu / și s-au închinat lui Vaal și nu i-au mai / dat Dumnezeu în minile nimunui <sic>, ci în / dată s-au pus în locul lui fiu-său Avimeleh. / Judecători, cap. 6, 7, 8, 9. În vrî / mea aceasta au întocmit Mercurie lăuta. L<ea>t 3956. /

Acest Thola au judecat norodul lui Israil ani / 24 și n-au făcut nimica vrîdnic de povestire. / În vrîmea acestuia împărăția la Troada / Priamos. Leat 3959. /

Acest Iefthae, lepădîndu-l frații lui / ca pre un copil fiind născut din cur / vă și lăcînd în pămîntul lui Tov, / au ajuns mai pre urmă stăpînitor lor / și judecator israilitenilor și au biruit / pre amonitîni. Acesta, mai naintea biru / inții, legîndu-să cu făgăduială înaintea lui / Dumnezeu ca, întorcîndu-să biruitor, să-ș jărtvu / iască pe fiică-sa, drept aceia, biruînd, s-au / plinit făgăduiala. Pentru că, după ce s-au / plîns la feciorii ei în 2 luni, o au jăr / tvuit înaintea lui Dumnezeu. După aceia, / la trecătorile Iordanului, cu această / hasnă, Sevelem și Vethelel au omorît 42.000 / de oameni din neamul lui Efraim. Judecători, / cap. 11 și 12. /

Col. III. Aceasta este Raav curva, aceia care au scăpat din pierzarea Ierihonului, / pentru mila ce au arătat cătră iscoadele lui Iisus, precum am zis mai sus. / Aceasta s-au dat a fi mulari lui Salmon. /

Acest Avimeleh, în vrîmea foameții, preoțînd Ili, s-au dus cu mulari sa, Noemin / și cu amîndoi feciorii lui, din Vithleem la Moav. Deci, luînd feciorii lui mueri de acolo, / pre

Ruth şi pre Orfa şi întimplindu-să a muri acolo la Moav şi Avimele / şi feciorii lui, s-au întors Noemin, împreună cu Ruth moaviteanca, lăsând pre Orfa / acolo. //

F. 11, col. I. Acest Esevon au luat stăpînirea după / Iefthae şi au avut feciori 30 şi fete / iară 30 şi n-au făcut nimic / vrédnic de povestire. Judecătorii, cap. 12. /

Sampson, feciorul lui Manoe s-au născut / din neamul lui Dan, spuiind mai nainte / ingerul naşterea lui. Şi s-au numit / din pîntecele maică-sa sfinţit, / carele au luat mulari din / Tham-natha, din neamul fili / stiimilor. Şi spuind pilda / leului celor tineri, l-au hicle / nit mulari de i-au tilcuit-o. / După acéia, legînd foc în coadele vul / pilor, au ars spicele vrăjmaşi / lor şi 1000 de oameni au om / rit cu o falcă de măgaru, din / tru care falcă mai pre urmă au / izvorit apă şi au băut el; / şi porţile Gazii le-au suit într-un / munte. Iar mai pre urmă, cu înşelăclune, / răzînd cu un brici perii din capul lui, / Dalida, l-au prins filistiimii / şi orbindu-l l-au băgat în temniţă şi / l-au pus de rîşni. Deci crescîndu-i perii / în cap şi adunîndu-să filistiimii / să facă jărtvă, l-au dus şi pre el la / adunarea lor ca să-l batjocurească. / Şi, apucîndu-se de un stîlp, au surpat // casele unde era adunaţi şi au omorît / mai pre mulţi atunce, la moartea lui, / decit în viaţa lui. //

Col. II. Acest Elom au luat stăpînirea / în urma lui Esevon şi n-au fă / cut nimic vrédnic de povestire. / Judecători, cap. 12. /

Acest Avdon au luat stăpînirea / după Elom. Acesta au născut / 40 de feciori. Deci în urma / acestuia iară au greşit / Israil înaintea lui Dumnezeu / şi i-au dat pre ei Dumnezeu în / minile filistiimilor 40 / de ani. Judecători, cap. 12. / În vrémea acestuia s-au luat Troada. / Leat 4033. /

Acest Elcana iaste din semenţia lui, / Core, feciorul lui Isaar, carele să trăgea / din Levi. Şi au ţinut Elcana 2 mueri: / pre Fenana, rodnică şi pre Anna, stear / pă. Deci Anna au născut prin făgăduinţă / pre Samuil, care să tilcufăste «cerşut» // de la Dumnezeu pre care l-au dus la / Ili preotul, după cum s-au fă / găduit. Impărăţi, I, cap. 7. //

Col. III. Iar deaca s-au întors Noemin, zicea muerile din Vithleem: «S-au întors Noemin / din călătoriile ei. Iar ia, răspunzînd, zicea: «Să nu-mi mai ziceţ Noemin, adecă» frumoasa, / ci să-mi ziceţ Amara, pentru că plină de amărăclune sînt eu». Iar pre Ruth o au luat Vooz / mulari lui-şi şi au născut dintr-însa pre Ovid. Acéştia scrie la Ruth. /

Saul, pierzîndu-ş măgarii, multă vréme / îi căuta şi neputînd să-i afle au mers / la Samuil prorocul ca să-l întrebe, doară-i / va fi ştiînd, prin prorocia lui, să-i spue / unde sînt. Iară Samuil, avînd poruncă / de la Dumnezeu, au uns pre Saul împărat / israilitenilor şi i-au prorocit şi / de măgari cum că i-au găsit tată-său / Chis. Şi incredînd Samuil pre el / cu 3 sémne cum că va împărăţi, să duse Saul / de la dînsul. După acéia, puindu-să sorti la / Masifa, căzu sorţul pre Saul. Şi s-au uns şi / înaintea norodului a fi împărat. Deci luînd / împărăţia au bătut pe Naas şi au mîntuit / pre iaviténii din minile lui.

Şi greşînd Saul / înaintea lui Dumnezeu, să făcu semn cu tunet lui Samuil / cum că s-au mîniat Dumnezeu pre dînsul. Jertvuînd după / acéia Saul, călcă porunca lui Samuil, care-i poruncise / să-l aştepte pînă în 8 zile. Şi drept acéia / fu certat de dînsul. //

Col. IV. Acest Aviil s-au tras din Veniamin cu mult mai / pre urmă decît alţii. Feciorul acestui Aviil, / Chis, au născut pre Saul, carele au fost împărat / întîi norodului lui Israil. /

Acest Avenir, feciorul lui Nir, au fost / om chibzuit şi mai mare preste oastea / împăratului Saul. Acesta era ajutor / lui Ievosthi, împotriva lui David şi lovînd / cu suliţa în pîntece pre Azail, feciorul lui Aronie / l-au omorît. Deci, certîndu-se de Ievosthi / pentru posadnicele lui Saul, s-au mi / niat Avenir şi s-au dus cătră David de / s-au împăcat cu dînsul. Deci, întorcîndu-se, l-au omorît / Ioav, feciorul lui Aronie. La a II-a Împără-
ţie, cap. 3. /

F. 11v, col. I. Deci, murînd el, / nu s-au mai făcut alţi Judecători, / măcar că Ili şi Samuil sta / înaintea norodului la judecată. / Judecători, cap. 13, 14, 15, 16. L<ea>t 4055. / În vrémea acestuia au întărit Ascanie / pre Alva. /

Acest Ili au fost şi judecător / şi preot. Şi pregetînd aş / certa feciorii, nevrédnic / să socoti de Dumnezeu, pentru / acea necertare, precum scrie la / întîia Împărătie, cap. 2 şi 3. / Şi aducînd pre Samuil, copil mic, pă / rinţii lui, dupe cum îl făgăduise / lui Dumnezeu, îl dederă lui Ili preotul; / şi creştea Ili pre Samuil şi / jubila pre dînsul, vâzînd căderîta / lui Ofni şi a lui Fines, fe / ciorilor lui. Deci auzînd cum că au luat / filistiimii chivotul în război, să / cuprinse de multă întristare şi, căzînd / de pe scaunul lui, muri. Însă acest Ili / să numi preot pentru că s-au mutat la el / preoţia din odrasla mai cinstită, / adecă din feciorii lui Eleazar. Acesta / au luat întîi preoţie, trăgîndu-se din / Ithamar. Iar în urma acestuia iarăş / s-au mutat preoţia

la neamul lui Ele / azar, pentru răutatea lui Ofni și / a lui Finees, feciorilor lui Ili, pre / cum scrie la întâia împărăție, de la al / doilea cap, pînă la al patrulea. / În vrîmă acestuia s-au făcut foamete / mare în Iudea. Leat 4085. /

Col. II. Samuil de trei ori fu chemat de Dumnezeu, / însemnînd cu aceasta cum că va să înflorească / cu putere întreită, adică cu judecă / torie, cu preoție și cu prorocie, precum / scrie la întâia împărăție, cap. 3. Acesta, / după ce au mintuit pre Israil de la filistiimi, / prin junghiuarea mielului, la Piatra ajutoru / lui, care era pusă în munți, au uns pe Saul, / din porunca lui Dumnezeu, a fi împărat israilite / nilor. Deci urînd Dumnezeu pre Saul, căci nu vrea / să omoare pre Agag și pre Amalic, îm / părății, au omorît pre ei Samuil, făcîndu-i / bucăț. Și mergînd în Vithleem, după porunca / lui Dumnezeu, ca să jărtvuiască, mîrse / / împreună cu dînsul și Iesei, tatăl lui David, cu toți feciorii lui. / /

Col. III. Iar mai pre urmă, călcînd iarăși porunca lui Dumnezeu, au luat pre împăratul Agag rob, / cu toată averia lui și l-au ținut la dînsul. Însă cu această călcare de poruncă, foarte au miniat pe Dumnezeu. / Și pentru aceasta au căzut într-atîtea bîntuiale și măcar că, plîngînd Samuil prorocul, să ruga lui Dumnezeu, pen / tru el, iară încăș nu putea să-l îmblînzească; pentru că au fost ales pre David, precum scrie la / Împărăția întâi, de la al doilea cap pînă la sfîrșit. Acest Saul au împărățit întîi pre Israil, / țiind împărăția ani 20. /

Ionathan, feciorul lui Saul, au fost om foarte chibzuit și pentru acela îl iubiă David. Acesta, de multe ori au mintuit / pre David din moarte, dovedînd cătră el răutatea tătine-său, lui Saul, pentru că să se păzească, pentru că vrea să-l / omoare. Și, cunoscînd Ionathan că iaste David ales de Dumnezeu a fi împărat, în urma / lui Saul, au făcut legături cu el ca, făcîndu-să împărat, să nu-i facă vreun rău, pentru vrăj / măsia tătine-său lui Saul, ci să-i miluiască casa. Acesta singur, împreună cu purtăto / riul lui de arme, trecînd tîrîș pre munții cei înalți au mers de au lovit pre cei striini de / feliu și i-au biruit. Însă fără știrea tătine-său; deci, fiind în războiu cu tată-său și luînd / dîintr-un fagur de milare cu virful toiașului, care era în mîna lui, ca să mînină, de abia au scăpat prin rugă / clunea norodului, de tată-său, că era să-l omoare. Pentru că să jurase Saul foarte tare, ca, de va mîna / cineva în zioa aceia, pînă nu-ș va izbîndi, să-l omoare. După aceia fu omorît împreună cu tată-său / Saul de filistiimi, în munții Vervune. Și, auzînd David de moartea lui Ionathan, l-au jeli și / au cîntat cîntec de plîns, precum scrie la a II-a împărăție, cap. 1. Deci murînd Ionathan / și rămîind fiu-său Memfivoste, i-au miluit David casa, pentru legătura ce au avut cu / tată-său. /

Acest Semei blestema pre David, fugînd de cătră fața lui Avelaghiom. /

F. 12, col. I. Și alegînd / Dumnezeu pre David a fi împărat au uns pre el Samuil cu untdelemn din corn, / precum scrie la întâia împărăție, cap. 18. Și, plîndu-ș Samuil / viața, au murit. Leat 4125. /

Pre David, feciorul lui Iesei, cel mai mic de <cit> toți frații lui, l-au ales Dumnezeu a fi / împărat în urma lui Saul și prin mijlocul lui Samuil l-au uns în Vithleem. Deci / luînd semn de împărăție în Evron, au împărățit întîi pre neamul Iudei 7 ani și / 6 luni. Iar mai pre urmă au împărățit preste tot Israilul ani 33, precum scrie la / a dooa împărăție, cap. 5.

Și biruînd în războiu pre Goliath, au îmbunat pre Saul. / Deci avînd dragoste foarte mare cu Ionathan, să făcu gîner împăratului prin / mijlocul lui. Și întorcîndu-să David biruitor de la uciderea lui Goliath, l-au / zavistuit Saul pentru lauda ce-i făcea fecioarele. Drept aceia l-au trimis împă / ratul să bată războiu singur cu 100 de oameni filistiimi neobrezuiți, / ca doară l-or omori. Iar el, făcînd izbîndă, au rămas în deșărt vicleșugul lui Saul / și de cursele vicleșugului celui de obște cu istețimea Melholei au scăpat / din moarte. Pentru că au culcat Melhola în patul lui David un chip asemenea cu al lui, / zicînd cum că iaste bolnav. Și în Nava intrînd, în beseriea lui Dumnezeu, fiind flămînd, / au mîncat pîinile cele preotești. Și, omorînd Saul preoții, pentru David, au / scăpat numai Aviathar, prin ajutorul lui. După aceia ș-au luat mulare pre / Avighia, mușarea lui Naval celui nebun, după ce au murit Naval. Deci, găsînd pre Saul / vrăjmașul lui, adormit, nu l-au omorît, ci numai i-au luat sulița și căușul / apei și au tăiat și poala hainei lui de o au luat; iar pre el / l-au lăsat adormit. / /

Col. II. Acest Avesa au fost om chibzuit și, fiind cu David, au găsit pre Saul / oare unde adormit. Și au luat sulița, care era înfiptă lingă capul / lui și căușul apei și au vrut să-l și omoare, ci nu l-au lăsat David, / precum să vede la întâia împărăție, cap. 26. /

Acest Azail era om fugaciu. Pre acesta, lovîndu-l Avenir, feciorul lui Nir cu sulița în vîntre, l-au omorît. / Drept aceia și Ioav au omorît pre Avenir. /

Acest Amassa, vrînd a fi mai mare preste oștile norodului, pentru că să făgăduise David să-l facă, / fu omorît de Ioav, precum scrie la întâia împărăție, cap. 19. /

Acest Ioav, feciorul lui Aronie, totdeauna era împreună cu David, ajutor fiindu-i la împărăție. Pentru că-l / pusese mai mare ostaşilor lui, acesta au omorît pre Avesalom şi pre Avenir şi pre Amassa. Deci Solomon, după / învăţătura tătine-său, l-au omorît, măcar că au fost fugit la cornul jărtăvnicului. Împărăţia a III-a, cap. 19. / În vremea lui David, acest Ioav al lui Aronie au fost peste oastea lui Iosafat comendarisic <sic>, adică scriitor / celor ce să făcea; iară Sadoc şi Aviathar au fost preot, Nathan au fost proroc, Saronie scriitoriu, / adică canzelarie, Vania, feciorul lui Ioad, peste cătele Zerethi şi Ferethi, cari era păzitori / capului împăratului. Zerethi însemnează stricător, iar Ferethi iubiţ. /

F. 12v, col. I. Şi, întorcându-să din Anhus la Sichilat, au bătut / pre Amalic şi pre vestitorul morţii lui Saul l-au omorît David, / pentru că acel vestitor l-au fost omorît. Şi jelind David / pre Saul au cîntat cîntare de plîns. Deci / murind Saul şi împărăţind David / singur preste tot norodul lui Israil, au izgonit pre Ievosei din pă / mintul Ierusalimului. Şi la Varsafarim au lovit pre cei streini / de fîl. Apoi, ducînd chivotul în Ierusalim, cînta David înaintea / lui şi sâlta; şi urîndu-se de muşarea lui, Melhola, pentru cin / tarea şi sâltarea acéla, au rămas la fără roadă de la David. Şi / să opri David de Dumnezeu a zidi beserica. Deci, legînd cu fu / nii pre moaviteni, pre idumei şi pre filistiimi, i-au / aruncat în ocne de sare şi ce-au fost ale lor le-au împărţit la / ai lui.

După acéla, vrînd să la pre Virsaviia, o / mori pre Urie, bărbatul ei şi o luo muşare lui-ş. / Şi întorcându-să David mai pre urmă din războiu la Ierusalim au / numărat norodul lui Israil şi l-au urgisit pre el Dumnezeu pentru acea / numărare. Deci, ungînd pre Solomon împărat şi dîndu-i poruncă / ca să facă izbîndă spre vrăjmaşii lui şi plîndu-şi / viaţa cu bunătăţ, au murit. /

Dintr-acest Nathan, feciorul lui David s-au tras fericita Fecioara Maria, după ce au trecut / multe neamuri, precum să arată aici, pre dunga aceasta verde, caré să pogoară pînă la dînsa. / Pre Amon l-au omorît Avesalom, pentru căci au stricat pre Tamar, / soru-sa şi îndată au fugit de cătră faţa lui David. /

Acest Avesalom era foarte frumos. Deci omorînd pre frate-său Amon / şi fugind de cătră faţa tătine-său, abila s-au împăcat cu el prin / rugăciunea lui Ioav. Şi venind iară în Ierusalim, măcar că să împăcase / cu David, tată-său, iar faţa lui nu o au văzut în 3 ani. /

Col. II. La David se sfîrşeşte veacul al treilea, avînd ani 1002, carii împreunîndu-să cu toţii, / de la Adam pînă la David, sînt ani 4204. /

Evangelistul Matthei, scriînd neamurile, au pus mai nainte pre David decît pre Avraam, zicînd: « Fiul lui David, / fiul lui Avraam ». Şi pricina iaste aceasta, pentru că la David au fost făgăduinţa intrupării lui / Hristos, mai ales, iară la Avraam au fost făgăduinţa pentru beserica. /

Pre acest Adonie l-au omorît Solomon, pentru că cerea de la dînsul pre mumă-sa cea vitregă să şi-o la muşare, / prin rugăciunea Virsaviei. Împărăţia a 3-a, cap. 2. /

Solomon împăratul, feciorul lui David, împărăţind în urma tătine-său, au omorît pre Ioav al lui Aronie / şi pre Adonie şi pre Semei, dupe porunca tătine-său, lui David. Şi luînd înţelepciunea de la / Dumnezeu, dupe ce au făcut jărtvă au zidit beserica în Ierusalim, cu ajutorul lui Iran, în 7 ani / şi în 7 luni. Şi în 10 zile ale lui septemvrie au sfîinţit beserica. Acesta au priimit pre im / părteasa Sava cu cînte foarte mare, cînd au venit să-l vază. După acéla ş-au spureat viaţa / cu dragostea muerilor şi cu închinăciunea idolilor, depărtîndu-se de Dumnezeu în vremea a / cestuia împărăţia jidovilor au petrecut tot cu pace. Preste oastea lui Solomon era mai / mare Vania, feciorul lui Iiad. Preot era Sadoc, feciorul lui Nathan. Preste păzitorii împăratului / era Zavol, feciorul lui Nathan camzellaris. Iuar era proposit, adică purtător de grijă jură / mintului. Avduran era preste dăjdi. /

De aicea să încep împărăţii cei ce au împărăţit, în urma lui Solomon, pre céle 10 neamuri / ale lui Israil, precum să vede că sînt puş în dunga aceasta verde, unul după altul pogorîndu-se, începînd / de la Ierovoam, cel ce au împărăţit întîi şi pogorînd pînă la Osie; carele, împărăţind mai pre urmă, l-au / luat rob, Salmanasar, împăratul asiriilor, împreună cu acéle 10 neamuri, precum scrie la a 4-a / Împărătie, cap. 9. /

Iară pre dunga aceasta roşie, din mijloc, sînt împărăţii Iudei carii au împărăţit în urma lui / Solomon, pre céle 2 neamuri, dintru carii, la început, au fost Rofoam. Pentru că numei 3 împărat / aleş au fost preste tot neamul lui Israil: Saul, David şi Solomon. Împotriva împăraţilor / sînt puş şi prorocii carii au fost în vremile lor. /

F. 13, col. I. Şi / pentru acéla, miniindu-să Avesalom, s-au rădicat a fi împărat şi s-au / împreunat şi cu posadnicile tătine-său, prin sfatul lui Ahitofel. / După acéla, pornîndu-să tată-său asupra lui, ca să-l omoare şi / fugind el printre un stăjăret, s-au spînzurat de perii

capului lui / de o ramură. Și lovindu-l Ioav, feciorul lui Aronie, cu 3 săgeți, / au murit. A 2-a Împărăție, cap. 16. /

Acest Rovoam, feciorul lui Solomon, hulind sfatul celor bătrini și înțelept / și priimind sfatul celor tineri și cu răspunsurile lui cele trușă și / necuvioase, au turburat norodul lui Israil și s-au împărțit împărăția lui Israil / în doao părți, numindu-să o parte împărăția Iudei, întru care au fost 2 / neamuri și neamul cel leviticesc — pre care neamuri au împărțit el, în / urma tătine-său — și altă parte numindu-să împărăția lui Israil, / întru care era cele 10 neamuri.

După aceia, Rovoam, pentru mulțimea / păcatelor lui, s-au biruit de Susachim, împăratul Eghiptului, carele au / venit asupra lui. Și intr-atita scădere au ajuns, cit, în loc de paveze / de aur ș-au făcut paveze de fier, precum scrie la a 3-a Împărăție, cap. 12, 13 / 14. /

Tileciuala Împărățiilor zice cum că pentru păcatul lui / Solomon și al lui Rovoam au mutat Dumnezeu împărăția a / celor 10 neamuri, la ruda lui Saul, către Ierovoam, feciorul lui Naval, / care Naval era fecior lui Era, fratele lui Chis, tatăl lui Saul. /

Acest Avia, la 18 ani ai împărăției lui Ierovoam, au început / a împărăți preste Iuda. Acesta au făcut vicleșug înaintea lui / Dumnezeu și în toată vrémea vieții lui să bătea cu Ierovoam. Iar / mai pre urmă ș-au împreunat taberile, amindoi, în muntele amoreilor. Și / acolo au perit Avia în războiu. A 3-a Împărăție, cap. 15. /

Col. II. În stilul cest din mijloc s-au pus nepotrivirile și neasămînările numărului anilor Iudei și / anilor lui Israil, care nepotriviri sînt pentru neasămînarea cuvintelor prorocști și ale isto / riilor din care s-au adunat Cartea Împărățiilor. Însă, după neasămînarea cuvintelor s-au întim / plat a pune unii altă începere și alții alta, începutului anilor împărățiilor Iudei / și al împărățiilor lui Israil, după moartea lui Solomon. /

Acest Ierovoam au fost slugă lui Solomon. Și fugind din Ierusalim, de frica lui Solomon, / l-au întimpinat Ahia siloniteanul pre cale și rumpind Ahia 10 rumpături dintru / haina lui, le-au dat lui Ierovoam însemnind cu darea acelor 10 rumpături cum că va să / împărătească Ierovoam pe cele 10 neamuri ale lui Israil, precum scrie la a treia Îm / părăție, cap. 11. Iară după ce au murit Solomon, fu ales împărat de cele / 10 neamuri. Și luind puterea împărăției, îndată ș-au arătat răutatea; pentru / că făcînd doi viței vărsaș, i-au pus la Dan și la Vethil, de să închina lor, făcîndu-le și jărtvă. Și certîndu-l Adon prorocul i-au secat mina și s-au surpat / și jărtăvnicul. Iară el de răutățile lui tot nu s-au lăsat.

După aceia, / trimițînd Ierovoam pre mularea lui către Ahia siloniteanul, ca să le prorocască / pentru fiul lor, de să va tîmădui de boala lui, le-au răspuns Ahia cum că nu să va tîmădui. Și, auzind Ierovoam această veste rea, au murit. Și măcar că el s-au inchi / nat idolilor, iar pre Israil n-au putut să-l plăce ca să se închine lor. A 3-a Împărăție, cap. 13, 14. /

Pre Avdon prorocul l-au omorît un leu, pentru căci, călcînd porunca lui Dumnezeu / s-au ospătat cu prorocul cel mincinos. /

Navat, jefuind Tevethonul, cetatea filistiimilor, fu omorît de Vaasa. / Împărăția a 3-a, cap. 15. /

Acest Vaasa fu certat de prorocul Iu, pentru căci au zidit pre Rama împotriva lui Asa / împăratului Iudei. Și nebăgînd în seamă certarea lui Iu, fu omorît de Venadav, / împăratul asiriilor. Împărăția a 3-a, cap. 15. /

F. 13v, col. I. Acest Assa au zidit doao cetăți, pre Gavaon și pre Masifa, / cu lémnele și cu pietrile care au fost adunat Vaasa, împăratul / lui Israil, ca să zidească pre Rama. Și, îmbătrînînd Assa, / au murit de durerea picioarelor. A 3-a Împărăție, cap. 15. / În vrémea acestuia au început a proroci Naum, Amos și Ioil, prorocii. /

Acest Iosafat, plecînd vrăjmașii lui în pămîntul Iudei, au fugit / în beserică. Și văzîndu-l Ozil prorocul i-au dat mîngîiere și în / drăznire zicînd: «O, Israile, nu te teme». Acesta au nu / mit locul dreptății lui Israil, Valea Blagosloveniei. A 3-a Împărăție, cap. 16. / În vrémea acestuia au început a proroci Ilie și Mihea. /

Acest Ioaram ș-au luat mulare din fetele lui Ahav și Iezavelii. / Acesta, biruind pre Edom și omorînd pre 6 frați ai lui la / Hema au murit și el de boala pîntecelui, făcînd în via / ța lui răul înaintea lui Dumnezeu. În vrémea acestuia au / asuprit arapii și vilanii pre Iudea și au luat pre / muerile lui Ioaram, iar pre feciorii lui i-au omorît, afară / din Ohozia. A 2-a Paralipomena, cap. 21. În vrémea a / cestuia au început a proroci Elisei. /

Evangelistul Matthei, la povestirea lui, lasă neamurile / de la acest Ioaram pînă la al patrulea neam, adică pînă la Ohozie, / pentru fata Iezavelii. /

Acest Ohozie s-au omorît în Ramoth al Galaadei, împreună cu ginere-său, / Ioaram, împăratul lui Israil, fiind într-ajutor lui Ioaram, cînd s-au dus / să-l ungă, prorocul Iu împărat peste Israil. Împărăția a 4-a, cap. 9. / În vrémea acestuia s-au răpit prorocul Ilie în Rafu. /

Col. II. Acest Illa, fiind beat, fu omorît de Zamvri. A 3-a Împărăție, cap. 16. / Acest Zamvri, mai înainte cu 3 ani pînă a împărăți singur, s-au certat cu / Thamni. Iar apoi, puindu-să împărat, au zidit Samaria. A 3-a Împărăție, cap. 16. /

În vremea lui Ahaav s-au zidit Ierihonul de Ahiil. Acesta au închis în tem / niță pre Mihea prorocul, pentru căci îl certa de rélele care făcea. Acesta / au omorît pre Navuthe, pentru ca să-i la via. Drept acéla l-au certat Ilie prorocul / și să smeri Ahaav pentru sfătuiră Sedechiei cea mincinoasă. După / acéla, vrînd el să jefuiască pre Ramoth cetatea, îl oprîa Mihea. Și ne / ascultîndu-l Ahaav au mers în războiu și au perit acolo. Acesta au avut / mulare pre Iezavel cea făr-de lége. A 3-a Împărăție, cap. 16. /

Ilie prorocul au fost pe vremea lui Ahaav. Acesta au oprit cerfurile de n-au / ploat în 3 ani și 6 luni și s-au făcut foamete mare peste tot pã / mintul. Iar pre el l-au trimis Dumnezeu în Sarepta la o mulare văduvă, de l-au hrănit, / căriia, mai pre urmă, i-au învîiat și feciorul. Acesta au omorît 450 proroci / ai lui Vaal. Și de frica Iezavelii, muerii lui Ahaav, fugind în pustie, i-au adus / ingerul azimă și urcior cu apă. Iară, după ce au ajuns 40 de zile, s-au suit / în muntele Horiv și acolo au luat poruncă de la Dumnezeu să ungă pre Azail împărat / Siriei și pre fiu-său împărat lui Israil și pre Elisei proroc în locul lui. Iară / după acéla s-au răpit în Raflu, lăsîndu-ș cojocul lui, lui Elisei, / pentru cererea lui. A 3-a Împărăție, cap. 17, 18. /

Acest Ohozie, fiind bolnav, au trimis pre slugile lui la Vaal / Musca, dumnezeul Acaron, ca să întrebe de să va tămădui de boala / acéla. Și ducîndu-să slugile au eșit Ilie prorocul înaintea lor, prin porunca lui / Dumnezeu, de i-au întors îndărăt la împăratul ca să-i zică că de vreme ce n-au vrut / să întrebe pre Dumnezeu cel adevărat, ci pre Vaal Musca, să știe că adevărat / că nu să va tămădui. Și întorcîndu-să solii și vestind acésta cătră / Ohozie s-au turburat foarte și au trimis un căpitan cu 50 de ostaș ai / lui, să aducă pre Ilie din munte. Și mergînd căpitanul pînă în poalele muntelui / s-au pogorît foc din cerlu, prin porunca lui Ilie și au ars pre căpitan cu toț oame / nii lui. Și auzind Ohozie au trimis alt căpitan, iară cu atîtea oameni / și au petrecut și acela ca și cel dintîi. /

F. 14, col. I. Gotholia, muma lui Ohozie, după ce au murit fiu-său, au / omorît toată sămînta împărătească, afară numai din / Ioas, fiind copil mic, pre carele l-au ascuns Iosavee, mularea / lui Ioad preotul, fata lui Ioram și l-au hrănit 6 ani. /

Iară după acei 6 ani au uns Ioad preotul pre Ioas / a fi împărat, în beserică, înaintea norodului. Și vîzînd a / céstia Gotholia au început a striga în beserică: « Vicleșug, vi / cleșug. Și scoțînd Ioad pre Ia din beserică o au omorît făr-de / cinste. Și au împărățit aceasta ani 6. A 4-a Împărăție », cap. 11. /

Ioas, feciorul lui Ohozie, bine făcu înaintea lui Dumnezeu, în cită / vreme l-au învățat Iodae, iar după acéla s-au întors la răutăț, pohtînd / ca să i să dea cinste ca lui Dumnezeu. În vremea acestuia au murit Elisei / prorocul. Acesta au făcut vîstierie, pentru ca adunîndu-se bani să / dregă părțile cele sfărîmate ale besericii. Iară / mai pre urmă, pentru mîndria lui cea necuvioasă, l-au ucis / slugile lui, cu pietri și pre el și pre feciorul lui, / scăpînd din feciorii lui numai Amasia. Împărăția, 4-a, cap. 12. /

Acest Amasia, după ce au omorît pre cei ce au ucis pe tată-său, / biruindu-să în războiu de Ioas, feciorul lui Ioahaz, împăratul lui Israil, / fu prins de dînsul. Și, surpînd Ioas zidurile Ierusalimului, au luat / de la Amasia toate unétele casei lui Dumnezeu; iar pre Amasia / nu l-au omorît, pentru pilda caré au zis Amasia. Împărăția a 4-a, cap. 14. /

Acest Azariia binefăcu înaintea lui Dumnezeu, iar pentru căci au / luat preoțila supt biruința lui, au bubat și au căzut și un / munte preste grădinile lui, de le-au impresurat. Împărăția a 4-a, cap. 15. / În vremea biruinții acestuia, au început a proroci Isaia / și Osie, Ioil și Avdia, precum zic unii. /

Col. II. Și au trimis Ohozia alt căpitan, / al treilea. Și mergînd acela au grăit cătră Ilie cuvinte blinde. Și s-au pogorît / Ilie, împreună cu dînsul la împăratul. Și au prorocit împăratului Ohoziei de față, / că nu să va scula; și așa, după cuvîntul lui Ilie, au murit. A 4-a Împărăție », cap. 1. /

Acest Iu, după ce au omorît pre Ioram și pre Ohozia și pre Ahaav, / l-au uns Elisei copilul a fi împărat. După acéla au omorît și pre / Iezavel cea făr-de lége, surpîndu-o din ferestrele palatului. Și au tăiat și / capetele feciorilor lui Ahaav, prin samarinéni. Acesta au omorît și pre 40 / de fraț ai Ohoziei, împăratului Iudei, pentru răutatea fratelui lor, Ohoziei. /

Și blagoslovînd pre el preotul Venadav au omorît și pe prorocii lui Vaal, în Samaria / și răsturnîndu-le capîștea, o au făcut staul de gunoîu. Și luînd Iu răspuns de / la Dumnezeu, cum că vor împărăți feciorii lui pînă la al patrulea neam, au murit / și s-au îngropat în Samaria, împărățînd în locul lui fiu-său. A 4-a Împărăție », cap. 12. /

Acest Ioahaz au început a împărăți preste Israil la 13 ani ai împărăției lui Ioas. / Acesta au făcut, / înaintea lui / Dumnezeu, vicle / șug, urmînd / căilor lui Iero / voam. Drept acéla / l-au

dus Dumnezeu la război cu Azail și cu Venadav, feciorii lui și au perit toți / ostașii lui Ioahaz. Iar el strigând către Dumnezeu au scăpat. A 4-a Împărăție, cap. 13. /

Iona prorocul era fecior unii văduve din Sarepta (la care au fost Ilie în vră / mea foametei.) Pre acesta l-au înghițit chitul, fugind de către fața lui / Dumnezeu și după trei zile l-au scos iarăși la țărmurile mării. Și du / pă porunca lui Dumnezeu, ducându-lă la Ninevi, au propovăduit cum că pină / în 3 zile să va prăpădi cetatea. Și, căindu-lă nineviténii, i-au / ertat Dumnezeu. Iară Iona să rușina a fi în pământul lui; pentru căci au / eșit mincinoasă propovăduirea lui de Ninevi. /

Ioas, feciorul lui Ioahaz, s-au dus să văză pre Eliseei, fiind bolnav. Și, poruncindu-i / Eliseei, au tras o săgeată, cu arcul, prin fereastra de spre răsărit; și de / 3 ori au dat în pământ cu arcul, însămnind cu acestea cum că va birui pre / Amasia, împăratul Iudei. Și bătându-lă cu el l-au biruit. Și, luind / Ierusalimul, au surpat zidurile cetății și au luat toată averea / besericii. A 4-a Împărăție, cap. 13. /

Pre acest Raason, împăratul Siriei, l-au omorât Teglafalasas și au luat sfârșit / împărăția Siriiilor, mutindu-se la împărăția Asiriilor, întru care au împărățit întâi / Ful. A 4-a Împărăție, cap. 16. /

Pre Zaharia acesta l-au omorât Selum și au împărățit, în locul lui, el. A 4-a Împărăție, / cap. 15. /

F. 14v, col. I. Pre / vremea aceasta s-au rinduit de elini numărul anilor, / care să chieamă Olimbias. /

Acest Ioathan au zidit poarta casei lui Dumnezeu, care o numesc / latini «Frumoasa», iară iudovii o numesc «Poarta lui Ioathan». Iar / unii îi zic «Turnul Turmei». A 4-a Împărăție, cap. 15. În vremea acestuia / au văzut Isaia pre Domnul șezind pre jețiu înalt; și Naum impre / ună cu Mihea au început a proroci. Pre vremea aceasta au / născut Romil. Leat 4443. /

Ahaz au făcut vicleșug înaintea lui Dumnezeu și au / trecut pre fiu-său prin focul jărtvelor ce făcea în Venenom. / Și pentru căci n-au vrut să asculte sfatul Isaiei prorocului / și să ceară semn de la Dumnezeu, precum îl învăța Isaia, / cap. 14, ci lăsind pre Dumnezeu și puindu-ș nădejdea la / Teglafalasas și la dumnezeii asiriilor, s-au prădat de / Rasin și de Fachee și au prăpădit podoaba besericii toată. / A 2-a Paralipomenă, cap. 28. În vremea acestuia au văzut Isaia / videnia Vavilonului. Pre vremea aceasta s-au început Roma. / Leat 4459. /

Col. II. Pre acest Selum l-au omorât Manaim și au împărățit el în locul lui. A 4-a Împărăție, cap. 15. /

Acest Amos prorocul au spus mai înainte lui Ierovoam pentru pierzarea celor 10 neamuri. După / aceia fu omorât de Amathia, preotul lui Vethil, bătându-i piroane de fier prin / temple. /

Acest Manaim, mergind Fua <sic> împăratul asiriilor asupra lui, i-au dat / o mie de talanzi de argint, ca să nu-l bintuiescă, ci încă-ș să-i fie și / într-ajutor. Și luind Fua argintul de la Manaim, s-au întors îndărăt / și n-au stătut în pământul lui Manaim. A 4-a Împărăție, cap. 15. /

Pre acest Facheia l-au omorât Fachee, voevodul oștilor lui, în Samaria. / Și au împărățit el în locul lui. A 4-a Împărăție, cap. 15. /

Fachee n-au stătut împotriva lui Teglafalasas, ca să nu robească / cele doă neamuri, pre Ruvi și pre Gad și pre jumătatea din / neamul lui Manasi și din Zavulon și din Nefthaim, ca la o jumătate de neam. / Drept aceia au conținut împărăția celor 10 neamuri, 9 ani. Împără- / ția a 4-a, / cap. 17. /

Acest Osie au fost împărat israilténilor mai pre urmă / decît toți. Și au făcut vicleșug înaintea lui Dumnezeu. În zilele acestuia / pre cele 10 neamuri ale lui Israil, ce lăcuia în Samaria, de 3 ori li-au / robît Salmanasar, împăratul asiriilor, încît au luat și pre Osie, / împăratul lor, rob. /

F. 15, col. I. Ezechia bine plăcu lui Dumnezeu, pentru căci au urmat părinților lui / celor buni. Acesta au surpat toate capîștele idolilor și au / pogorît și pe sarpele cel de aramă, care l-au fost înălțat Moisi. / Iară apoi auzind ocările și hulele către Dumnezeu de la Rapsac, s-au / smerit foarte înaintea lui Dumnezeu. Întrebînd drept aceia pe Isaia / și cu umilință plecîndu-ș inima către Dumnezeu, i s-au dat semn / de bucurie, adică să nu să teamă de cuvintele cele cu mindrie / și necuvioase ale lui Rapsac, voevodul lui Senaherim. Și crezînd Ezechia / cuvîntul Isaiei și-au arătat Dumnezeu puterea. Că venînd Senaherim cu / mare laudă și mindrie asupra Ierusalimului, s-au întors cu / mare ocară. Acesta, după ce au surpat capîștele idolilor, / precum am zis, au prăznuit Paștile, după lege, cu multă bucu / rie. Și, bolnăvind <u-se> Ezechia mai pre urmă, pină / lingă moarte și / rugîndu-se lui Dumnezeu să mai lungească viața, i s-au dat semn, prin Isaia, / cum că va mai trăi 15 ani. Și, sculîndu-se dupe boală, au cîntat / cîntare zicînd: «Eu am zis întru jumătățirea zilelor mele». Deci / mărîndu-lă și trimițînd la el Merodac,

împăratul Vavilonului, / soli cu daruri, să-l întrebe de semnul carele s-au făcut pre pământ, / lau arătat lor visteriile besericii lui Dumnezeu. Şi, certându-l pentru/ aceasta Isaia, cu pace au murit. A 2-a Parakipomena», cap. 31 şi 32. / Leat 4473. /

Acest Manasi au făcut vicleşug înaintea lui Dumnezeu şi au ruşit / uliţele Ierusalimului de sîngele prorocilor. Iară mai pre urmă/, venind la simţirea făr-de legilor lui, cu mari înfri-coşări / ş-au schimbat viaţa spre bunătaţ. A 2-a Parakipomena», cap. 33. / Leat 4544. /

Acest Ammon era de 25 de ani cînd au început a împărăţi. Şi au / făcut şi acesta vicleşug înaintea lui Dumnezeu, închinîndu-se celor ciopliţi / şi suleţelor şi celorlalte ce au zidit tată-său. Drept acéla scu / lindu-să slugile lui, asupră-i, l-au omorît. Iar norodul au omorît pre toţ / cea ce s-au adunat asupra lui şi au fost pricina uciderii lui. Şi în locul / lui au pus împărat pre fiu-său Iosie. A 2-a Parakipomena», cap. 33. /

Col. II. Şi stricînd Samariia, Salmanasar au mutat pre jidovi din Samariia şi i-au / aşezat pre lingă riurile lui Gozan, mai presus de hotarale midilor şi a perşilor, aproape de hotarale / Caspiei (Însă zice Istoriia lui Alexandru cum că au închis în locul acela Alexandru / doao neamuri spurcate: pre Gog şi pre Magog, ca să nu să spurce tot pămîntul / de ei. Iar Antihrist, Mesia al jidovilor, îi va scoate de acolo.) Iar în cetăţile / Samariei au aşăzat Salmanasar, în locul israil-ténului, asiriiani. Deci asiriianii, / la începutul aşăzării lor, nu s-au temut de Dumnezeu. Şi drept acéla au trimăs Dumnezeu lei / asupra lor de-i omorîa; şi măcar că nu s-au lăsat ei de tot a nu să închina idolilor şi a nu face alte răutăţi / iară încă-ş tot s-au mai temut de Dumnezeu. A 4-a Împărătie, cap. 17. /

Ţinut-au împărăţia acestor 10 neamuri de la Ierovoam, împăratul lor cel dintii, carele au plecat pre / israilténii să se închine idolilor, pînă la Osie, împăratul lor cel de pe urmă. Însă de la Ierovoam / pînă la Osie au trecut ani 250. /

Cade-să a şti cum că împăratul asirilor, Ful, au bătut întii spre céle 10 neamuri ale lui Israil, fiind / preste lăle împărat Manaim. A doa oară li-au stricat Teglafalasar, fiind împărat preste lăle Fachee, / feciorul lui Rotelie. A treia oară au robît pre ei Salmanasar, carele au sfărîmat Samariia, fiind lăle / supt stăpînirea lui Osie. Iară pre Ierusalim, întii l-au bătut Sargon, a doa oară Asaradon, a treia oară / Senaherim, în vrémea Ezechiei, împăratul Iudei. Însă zic unii cum că acéste nume / , ce s-au zis mai sus, să adună toate la Senaherim, carele de multe ori au robît Ierusalimul. /

Senaherim, mergînd să prade Ierusalimul, în vrémea lui Ezechie, au scăpat de mîna lui Dumnezeu cu mare oară; / pentru că puţin era să-ş piarză toată oastea prin inger, pentru hula caré au hulit Rapsac, voevodul lui, / asupra lui Dumnezeu şi asupra Ezechiei. Mîniindu-să, drept acéla, Senaherim au omorît pre mulţi din / jidovii carii au fost robît Salmanasar mai nainte. Şi aflînd Senaherim, împăratul, cum că Tovit / ingroapă trupurile celor omorîţi, i-au luat toată avérîa şi au poruncit să-l şi omoară. Înţelegînd, / drept acéla, Tovit au fugit despuiat în cîmpuri, de s-au ascuns. Iar după 40 de zile fu omorît Senaherim / de fiii lui. Şi să întoarse Tovit şi i să dederă toate unaltele cite i-au fost luat Senaherim. /

Şi trecînd cităva vréme, veni ingerul Rafail de luo pre Tovitia, feciorul lui Tovit şi s-au dus la Raguil / de ş-au dat fata după el, gonînd întii pe dracul, carele omorîia pe bărbaţii ce o luase mai nainte să-i / fie muflare, pre carii, după împreunarea lor, i-au dus sănătoş la Tovit. Şi tîmăduind cu / hiľare de pête pre Tovit de orbicunea ce avea, li-au spus cum că iaste / ingerul Rafail. Şi s-au dus de la ei, precum scrie în cartea lui Tovit. /

Merodac, împăratul Vavilonului şi cu împăratul midiilor, să / despărţiră de singură ţiitoarea împărăţia asirilor, adecă / pentru că mai nainte era acéste doao împărăţii, care au zis, supuse împărăţiei asiriilor. /

F. 15^v, col. I. Iosia, găsînd în casa Domnului Cartea Legii a dooa şi / înfricoşîndu-se de răspunsul Oldei, prorociţei, să smeri şi / surpă idolii din locurile céle înalte şi arse oasele / prorocilor şi ale preoţilor celor mincinoş la Vethil. (La acest / Iosie s-au plinit prorociia lui Adon, caré au prorocit cînd jertvuia / Ierovoam viţelului celui ce vîrşase la Dan, zicînd: «Iată filu / să naşte casei lui David; numele lui Iosia. Şi va jărtvui / preste tine jărtăvnice, pe preoţii cei ce jărtvuesc preste / tine; şi oase de oameni va arde preste tine». A 3-a Împărătie, cap. 13). /

Acesta au prăznuit pasteale cel făr-de asemînare. Şi după / acéla, / bătînd războiu Iosia la Maghedo cu faraonénii, fu omorît / de împăratul Nehao. Şi l-au plîns norodul foarte. A 4-a Împărătie, cap. 22. /

La al treilea an a împărăţiei lui Iosie, au început a proroci Ieremia, / arătîndu-i-se 3 sémne: un tuiaş de nuc şi o căldare pre foc / şi un briu. Ieremia, cap. 1. Leat 4586. /

Pre acest Ioahaz l-au făcut norodul împărat. Şi pentru răutăţile lui / l-au luat faraon şi l-au dus la Eghipt; şi au pus în locul lui pre Eliachim, / frate-său. În vrémea acestui Ioahaz s-au supus Ierusalimul lui faraon. / A 4-a Împărătie, cap. 23. /

Acest Eliachim, carele să numește și Ioachim, omorînd pre / Uria și cartea prorociei lui Varuh spărgîndu-o și aruncîndu-o / în foc și dînd lui faraon bir în trei ani, fu omorît de faraon. / A 4-a Împărăție, cap. 24. /

Acest Iehonie s-au dat pre sineș în minile lui Navuhodonosor, cînd au venit a / supra Ierusalimului. Și împreună cu Iehonia s-au mutat ca la 10 mii / de oameni, întru carii să numără și Iezechiil și Daniil / și cei 3 coconi. A 4-a Împărăție, cap. 24. Însă această / robie să chiamă mutare, pentru că de voia lor s-au dat în minile lui Navuhodonosor, iar cîllalale să chiamă robii, pentru căci au fost fărcaș voia lor. Și au pus / Navuhodonosor, în locul Iehoniei, pre Sedechia, fratele tătine-său. /

Col. II. Acesta iaste Merodac, împăratul cel vestit al Vavilonului, carele au trimis soli la Ezechia, / împăratul Iudei, cu daruri. Și arătînd Ezechia solilor acelora averea beseriec lui Dumnezeu / în trufă și cîstînd pre ei, i-au trimis îndărăt. Și pentru această greșală a Ezechiei au smerit / pre împărații Iudei, împărații Vavilonului, cum că au fost Navuhodonosor și cei ce au fost în / urma lui, pînă în vrîmea lui Valtasar, celui de pre urmă, carele, împără-tînd, s-au mutat iarăș / împărăția Vavilonului la Midii și la perși; iară Vavilonul s-au stricat. /

Pricina pentru caré au trimis Merodac soli cătră Ezechia, zic unii să fie fost aceasta: haldeii, / pentru căci să închina soarelui, măcar că să lăuda cu astronomie, iar nu putea, cu meșteșugul / lor să afle pentru ce să făcea zioa atîta de mare, ca cum ar fi fost îndoită. Drept acela, soco / tind cum că doară pentru Ezechia, împăratul Ierusalimului să face zioa mare, au trimis la el soli, ca să afle / adevărul; și i-au trimis și daruri, făcîndu-i cînte, ca celula ce era cînstî / și de dumnezeul lor, adevă de soare, după / socoteala lor. /

Acest Navuhodonosor, după ce au robît Ierusalimul, fiind Daniil prorocul în / Vavilon, au văzut în vis un chip și o piatră rumpîndu-se din munte, fără / de mină de om, caré, căzînd, au lovit chipul acela și l-au sfărîmat. Iară / piatra s-au făcut munte mare și au plinit tot pămîntul. Și mărîndu-să / Navuhodonosor ș-au făcut chipul lui de aur și l-au pus într-un timp și au / adunat toată boerimea lui și tot norodul lui de pretutindenea, / cu poruncă mare, ca să se închine acelu chip. Iar cine nu s-ar / închina să-l arunce în cuptorul cel ce ardea cu foc. Și, ne / vrînd să se închine cei trei coconi: Anania, Azaria și / Misail, i-au aruncat în cuptorul acela. /

Și iară au mai / văzut în vis un copaci foarte înalt, a cărula înălțime ajungia pînă în cerlu și avea frunză / frumoasă și roadă multă și ramurile lui coprîndea toată lumea și supt el lăcula toate / hiarăle sălbatice, iar în ramurile lui toate pasările. Și auzi un glas zicînd: «Tăiaț co / pacul și <-i> împrăștiat ramurile», i proci. După acela, pentru mîndria lui cea multă s-au schimbat de / Dumnezeu chipul lui și au făcut pe trupul lui pâr, ca al leului și ca un bou păștea iarba. Și fu i / zgonit de oameni în păduri, pînă ce au plinit 7 ani. Deci, cîndu-să de păcatele lui, iară / ș-au venit în firea ce-au fost mai nainte și s-au cînstî de toț mai mult decît întii. Daniil, cap. 3.4. /

Acest Daniil, fiind în pămîntul haldeilor, supt stăpînirea lui Navuhodonosor, pe vrîmea robiei, au văzut / zece videnii. Întii au văzut pentru chipul și pentru piatra cea ce s-au tăiat din munte, făr-de / mină și au fărîmat chipul acela. /

F. 16, col. I. Și puse împăratul Navuhodonosor pre Sedechia, fratele lui Eliachim, / împărat preste Iuda și preste Ierusalim. Și era Sedechia de 21 de ani / cînd au început a împărăti. Și împărăti ani 11, făcînd vicleșug / înaintea lui Dumnezeu și nu să rușina de cătră fața Ieremieii / prorocului, carele îl certa pentru răutățile ce făcea, ci l-au / băgat în temniță. Și, trimițînd împăratul Navuhodonosor, / soli la Sedechia, ca să-ș dea birul, precum le-au fost legătura, i-au / întors îndărăt, la împăratul, deșerti și înfrunțați. /

Miniîndu-să, / drept acela, Navuhodonosor, s-au dus asupra Ierusalimului, cu toată / puterla lui și luînd toate odoarale beseriecii, cite au găsit / și ale împăratului, le-au dus cu sine-ș la Vavilon. Și arse / Navuzardan, stolnicul împăratului Navuhodonosor, beseriec / lui Dumnezeu. Și tae împăratul pre feciorii lui Sedechie în / intea lui, iară pre el, orbîndu-l, îl duse la Vavilon. Și, eșînd / Ieremia din temniță, s-au dus împreună cu norodul; iar Sedechia / cu rea moarte s-au sfîrșit în Vavilon, crăpîndu-i pîntecele. A 4-a Împărăție, cap. 25. /

În vrîmea acestui Sedechia s-au sfîrșit împărăția Iudei, caré au / ținut 514 ani și 4 luni și 8 zile, după cum zice / Iosif istoricul. Iar din Cartea Împărățiilor nu să adună mai / mulți decît ani 500. Iar de la zidirea beseriecii Ierusalimului, / pînă la mutarea norodului în Vavilon au trecut ani 480, luni 6 / și 10 zile. /

Aici, la mutarea Vavilonului, să sfîrșaste veacul al / patrulea, carele cuprinde ani 409, carii impreu / nîndu-se cu toții de la Adam sînt ani 4613. /

Col. II. A dooa videnie au văzut pentru îngerul carele au mintuit / pre cei trei coconi din cuptorul care-i aruncase Navuhodonosor, căci n-au vrut să se închine chipului / celui de aur. Cu a trefa videnie au tilcuit visul împăratului Navuhodonosor, pentru copa / clul care au

fost văzut, zicându-i cum că pentru mîndria lui să va schimba din om și să va asemina / cu dobitoacele. A patra videnie au văzut în vrîmă lui Valtasar, pentru cele 4 vînturi / și pentru cele 4 fiară, care au văzut eșind din mare, adică leu, urs, ris și altă hiară / groaznică, care hiară însemna cele 4 împărății ce-au înflorit în urma lui Alexandru celui / Mare. A cincea videnie au văzut iară în vrîmă lui Valtasar, un herbăce a căruia coarnele / nu-i era potrivă, ce era unul mai mare decît altul, carele însemna împărăția Midiilor / și a persilor. A șasea videnie au văzut iară în vrîmă acestui Valtasar, pentru stricarea / Vavilonului, cum că va fi prin Chir și prin Darie, tilcuind scrisoarea căia ce s-au văzut, / ospătindu-să Valtasar, caré zicea: Mani, Thekel, Fares. A șaptea videnie au / văzut în vrîmă lui Darie, pentru ingerul care l-au scos din groapa leilor, cînd l-au fost aruncat bo / iarii, fără voia împăratului, făcîndu-i judecată vicleană. A opta videnie au / văzut iară în vrîmă acestui Darie, cînd i-au descoperit ingerul Gavriil pentru venirea lui Hristos, / cum că va fi după șaptezeci de săptămîni de ani lunovnici. A noua videnie au / văzut în vrîmă lui Chir, pentru că, ajungînd lingă riul Tigris, au văzut un om încins cu în / cinsoare ofaz și trupul lui catharsis și fața lui ca vederea fulgerului și o / chii lui strălucita ca para focului. A zecia videnie au văzut pentru împărăția / persilor, cum că va fi una după alta și pentru Alexandru și pentru cei patru împă / rați ce au fost după Alexandru și mai virtos pentru căia ce au împărțit în Eghipt și în Siria / și pentru răutatea lui Antioh Epifan. Daniil, în cartea lui. /

Acest Evelmerodac, feciorul lui Navuhodonosor, precum spun unii istorici, temîndu-să ca / nu cumva să-l urască tată-său și să-l gonească, să dea împărăția frăținilor săi celui mai mic, au / tăiat trupul tătine-său în trei sute de bucăți și l-au dat la trei sute de vulturi; însă cu / sfatul lui Ioahim, tatăl lui Salathiil, împăratului Iudei, pre carele l-au fost scos el / din temniță. Și într-acest chip au fost sfîrșitul lui Navuhodonosor. A 4-a Împărăție, cap. 25. /

Cade-să a ști cum că haldeii să numesc de multe ori și asiriani, pentru 2 pri / cini: una, pentru că asiriani din haldei au avut începerea nașterii lor, pentru / că Asur, feciorul lui Arfaxad, din Haldea au venit în pămîntul acela, întru carele, lăcuind, l-au / numit cu numele lui Asiria și din Asur acesta au luat începere împărăția a să numi în / păraș asiriani, au haldei; drept aceia să zic siriani, haldei și haldeii, asiriani. /

F. 16v, col. I. După ce s-au robit Ierusalimul, să-au făcut purtători de grijă no / rodului preoții, pînă aproape de intruparea lui Hristos. Iară / atunce iarăș au început a împărăți unii, a căroră fapte să vor / însemna în urma preoților.

Ținut-au mutarea norodului la / Vavilon ani 70, pînă în vrîmă lui Darie, împăratul persilor, / de carele s-au mîntuit din robie norodul lui Israel. Esdra, întii, cap. 2, 3. /

Pre acest Salathiil nu l-au născut Sedechia, ci Iehonai, după mutarea / Vavilonului. /

În vrîmă acestui Valtasar, împăratul Vavilonului, / s-au mîntuit Sosana, prin Daniil prorocul, de năpasta ce l-au făcut / bătrînii precum scrie în Cartea Sosanii.

Pre acest / Valtasar, omorîndu-l Darie, s-au mutat împărăția Vavilonului / la persi. /

Acest Zorovavel iaste fecior lui Salathiil. Acesta au fost mai mare / peste norod, după ce s-au întors în Ierusalim, de la mutarea Vavilonului, / fiind atunce, de la zidirea lumii, ani 4778, care Zorovavel, / după ce au răspuns împăratului pentru vin, pentru împărat / pentru adevărul, au luat și alte daruri de la împăratul, împreună / cu întoarcerea lor la Ierusalim, ca să zidească și beserica, pre / cum, scrie Esdra, cap. 3. /

Col. II. A dooa pricină iaste căci împărăția haldeilor au fost din împărăția Asiriilor. / Pentru că Navuhodonosor, împăratul Asiriilor, era singur Țiitoru și avînd o căpete / nie preste oștile lui, ales și iubit de dînsul, au cerșut, de la împăratul, Haldia, ca / să împărătească el acolo. Și, făcîndu-l împăratul pe voe, i-au dat Haldia. Și împărăția / acela acolo. Iar după aceia, făcîndu-să Navuhodonosor mai mare și mai vestit decît / acela, numele acelui s-au stins. Și stăpîniră feciorii lui Navuhodonosor și Haldia; / și drept aceia să numesc haldeii, asiriani și asiriani, haldei. /

Darie, împăratul Midiilor, au stricat Vavilonul și au omorît și pre Valtasar, împă / ratul Vavilonului. După aceia, văzînd un vis pentru fie-sa Mandana și vrînd ca să o / smerească, o au dat după un om prost, ca, făcînd la fecior, să nu ajungă împărat, să-l scoată pre el. Și / făcînd la copil cu omul acela, numele lui a <fost> Chir. Și, aflînd împăratul, l-au luat de l-au dat / unui boiar de ai lui ca să-l omoare. Iar acela nu l-au omorît, ci l-au dat unui păstor, de-l creștea într-ascuns; și cătră împăratul au zis că l-au omorît. Și, crescînd Chir, / cunoscu pre el împăratul, cum că-i iaste nepot, pentru răspunsurile lui cele înțelepte. / Și, fugînd Chir de frica moșu-său, Darie, s-au dus la Persia. După aceia au venit cu / războiu asupra moșu-său, Darie și biruindu-l, i-au luat împărăția. /

Împărățind Chir în urma lui Darie, au omorît Daniil pre cei 70 de preoți ai lui / Vil, carii mîncă bucatele cele ce să aducea la Vil. Și au surpat și beserica / lor. Și amestecînd zmoală

și păr și cilt, au făcut cocă și au aruncat în gura / lui Vil, șarpelui, de l-au înecat și au murit. Drept acela, vielenind boiarii pre împăratul, / au aruncat pre Daniil în groapa leilor. Și, luind ingerul pre Avvacum, prorocul, de părul ca / pului, din Iudea, au dus bucate lui Daniil. Și, după 3 zile, ducându-să împăratul la groa / pa leilor, ca să plîngă pre Daniil, îl găsi nevătămat. Și, scoțind pre el, băgă pre celace / au fost băgat pre Daniil, cu muerile lor / și cu copiii. După acela, îndemnă / Dumnezeu duhlul lui Chir de au dat voe / jidovilor ca să se întoarcă în Ierusalim. / Și să întoarseră la al doilea an al împărăției / lui, 50 de mii de oameni. Întărind pre ei Agghecu și Zahariia și fiind preste ei preot Iisus, / feciorul lui Iosedec și Zorovavel, feciorul lui Salathiil și după ce să duseră la Ierusalim, de abila / au înoit zidurile pînă în 3 ani; așijderea și zidul beséricii.

După acela să birui Chir / de împăratul masaghetilor și, tăindu-i capul, l-au băgat într-un burduf plin de sînge. Și, sîltînd împrejurul lui, / masaghetii zicea: « De țe-au fost sête de sînge, bea sînge ! ». Leat 4778. /

F. 17. col. I. În vrémea acestuia au fost preot Iisus, fe / ciorul lui Iosedec și au început a proroci Agghecu și Zaharia. /

Într-acest chip sînt porțile Ierusalimului, care le-au zidit Neemiia, / în urma mutării de la Vavilon: poarta împăraților, a preoților, / a boiariilor celor de cîinste, a norodului, a prorocilor și poarta pre / caré scotea din cetate gunoaiele, precum să véde într-acest rotocol. /

Col. II. Acest Olofern au fost căpetenie oștii lui Camvis. Și, după ce au supus multe cetăți și / tinuturi, supt stăpînirea împăratului lui, veni și la Iudea, asupra cetății Vethil. / Și, jefuindu-o, fu omorit de Iuditha, tăindu-i capul cu sabia lui. Și, luindu-l, îl duse / în cetate și-l înaltă pre zidurile ei, batjocorindu-l, precum scrie în Cartea Iudithei. /

Camvisis, cel ce să numește și Navuhodonosor, în 7 ani intru carii au ținut singur / răsăritul, trăind și tată-său și în 12 ani mai nainte nu lăsa să zidească besé / rica în Ierusalim. Deci, vrînd el să-l cîntească la Ierusalim, cum îl cîntă și printr-alte / părți, ca pre un Dumnezeu, cu / tălarea capului lui Olofern, / boiariul lui, să mintui / Israil de dînsul și cîntă / cîntare. În vrémea acestuia / avea cînte Sofoclis și / Evripidis, poeticii. /

Acest Ermiadis n-au făcut nimic vrédnic de povestire cu Iudeii. Leat 4772. /

Darie, feciorul lui Istaspu, la al doilea an a împărăției lui, dînd daruri lui Zorovavel, / i-au dat voe să zidească și besérica Ierusalimului, pentru că Zorovavel au dezlegat / înaintea lui Darie pilda pentru vin, pentru împărat și pentru adevărul. Esdra, Cap. 3. / Și, la al șaptelea an a împărăției lui Darie, s-au isprăvit besérica și la 20 de zile / ale lunii a zécea o au sfîcîntit. Leat 4795. Într-aceva vréme are Platon, filosoful. / Însă din vrémea cea dintii, caré au dat Chir voe jidovilor să se întoarcă în Ierusalim / și să zidească besérica, pînă la al șaptelea an a împărăției acestui Darie, cînd s-au sfîrșit / besérica, au trecut ani 46. Și drept acela zice și Ioann Evangelistul: « În 46 de ani / s-au zidit besérica aceasta și tu zici că în 3 zile o vei rădica » i proci. /

În vrémea lui Artaxerx celui cu mîna lungă, aflînd Esdra vîstieria de cărți și / întorcîndu-să la Ierusalim cu 1500 de oameni, au luat voe a slobozi pe preot de bir. / Și au luat și putere, de la împăratul, să pue și să scoată căpetenii preste / norodul lui Israil. Acest Esdra au despărțit neamurile cele streine de împreunarea / jidovcelor. Esdra, cap. 9. Iară în vrémea acestui Artaxerx au luat Neemiia voe, / de s-au întors la Ierusalim și d-abila au zidit în 7 ani cetatea Ierusalimului cu 6 / porți, precum să véde în rotocol. /

F. 17^v, col. I. Trei besérici vedem în Sfînta Scriptură să se fie zidit. / Întii, la Ierusalim, făcîndu-se de Solomon a dooa în muntele / Gazirim, făcîndu-se în vrémea lui Darie, de Manasi, fra / tele Iudei preotului celui ales, a treia în muntele / Iliupoleos, făcîndu-să de Onia, tatăl lui Simon celui / Drept, în vrémea lui Antioh celui Mare. /

Și iară vedem în Sfînta Scriptură trei tirnosiri / beséricii lui Dumnezeu. Una, făcîndu-se de Solo / mon, toamna, în 10 zile ale lui septemvrie, a dooa / făcîndu-se de Esdra, primăvara, în 23 de zile / ale lui martie, în vrémea lui Darie, feciorul lui Istaspu. Esdra, cap. 6. Iară unii zic cum că această tirno / seală nu s-au făcut de Esdra, ci de Iisus, feciorul lui / Iosedec. A treia tirnoseală s-au făcut de / Iuda Maccaveul, iarna, în 25 de zile / ale lui dechemvrie, în vrémea lui Antioh celui Lăudat. / Întîia Carte a Maccaveilor, cap. 4. /

Acest Manasi, fratele lui Iad arhiereul, luînd voe de la / împăratul Darie ca să zidească casă lui Dumnezeu, au zidit / în muntele Gazirim. /

Acest Onia, tatăl lui Simon celui Drept, pentru răutatea lui / Antioh celui Mare, fugînd în Eghipt cîtră Ptolomeu, împă / ratul Eghiptului, cel Lăudat, au zidit besérică lui / Dumnezeu în muntele Iliupoleos. Preotînd acest Onie, au tri / mis împăratul Selefc pre Iliodor la Ierusalim ca să ăa din vîstieria / beséricii toate odoarile, să le ducă la dînsul. Deci mergînd Iliodor / ca să plinească porunca împăratului, fu rănit de inger pînă lingă moarte. /

Col. II. Şi pre norod de bir l-au mintuit. Şi Esdra au cetit l'egia / la înfigerea corturilor
ajunind 24 de zile şi îndemna pre norod să se adune, ca să asculte / cele ce zice l'egia, de patru
ori zioa şi de patru ori noaptea, precum scrie în cartea / Neemie. /

După cum zice Ieronim, tilcuind pre Isaia, gonirea cea ce s-au făcut de Aman, în vrămea /
Esthirei, au fost în urma stricării Vavilonului cu 100 de ani. /

După zisa lui Filon istoricul, gonirea ce au fost în vrămea Iudithei s-au fă / cut de Camvis,
feciorul lui Chir, care Chir au surpat şi Vavilonul. /

F. 18, col. I. Şi rugîndu-se lui Onie preotul, ca să se roage lui Dumnezeu pentru dînsul, /
să tîmădui şi să întoarse la împăratul deşert. A 2-a <Carte a> Maccaveilor, cap. 2, 3, 4. /

În vrămea acestui Simon au făcut Iisus, feciorul lui Sirah, Cartea / Înţelepţunii, de care
Simon pomenişte Iisus la cartea lui, cap. 50. /

Acest Eleazar au trimis pre cei 70 de tilcuiitori la Eghipet, / după ce au tilcuit, i-au dăruit
Ptolemeu Filadelftrimis. Acesta zice Filon istoricul. /

Iason şi cu Menelau au cumpărat preoţia întii de la Antioh / Epifan<es>. A doua
<Carte a> a Maccaveilor, cap. 4. Acestea / multe răutăţ au făcut jidovilor, măcar că şi ei
era jidovi. /

Acest Alchim, făcîndu-să arhieru de Dimitrie şi avînd / vrajbă totdeauna cu Iuda,
de vrăme ce surpa zidurile / besericii şi lucrurile prorocilor, fu rănit şi muri. / Întîia
Carte a Maccaveilor, cap. 9. /

Acest Ptolemeu, feciorul lui Lagos, fiind împărat Eghipetului şi cu vi / cleşug întrînd
în Ierusalim, zicînd cum că va să jărtvuiască, pre mulţi din / jidovi au robî şi i-au vindut.
Aşijderea au făcut şi la Gazirim. / În vrămea acestuia s-au făcut Cartea Maccaveilor. Leat 4930. /

Col. II. Acest Mardoheu ş-au făcut fiică pre Esthir, nepoată-sa, fata frăţini-său. Şi,
fiind cinstit / de împăratul Artaxerx, au luat împăratul pre Esthir, nepoată-sa, a-i fi împără-
teasă. Deci cu sfa / tul şi cu învăţătura acestuia s-au rugat Esthir, împărăteasa, împăratului
de au mintuit / pre norodul lui Israil din moartea care vrea să-i facă Amman, ispravnicul împă-
ratului. / Şi pre lemnul care să gătise de Amman, ca să spînzure pre Marhodeu, fu spînzurat
Amman, / cu porunca împăratului, precum scrie în Cartea Esthirei. /

Artaxerx, care să numişte şi Asuer, după ce au făcut / ospătul, gonind pre Astina, pentru
mîndria şi pentru / neînţelegerea ei şi luînd pre Esthir, jidovca, în locul / Astinei şi cîstînd
pre Mardoheu şi spînzurînd / pre Amman, pentru moartea cea făr-de dreptate, ce vrea / să
dea lui Mardoheu şi jidovilor, au dat voe evreilor / cu cărţi noa, ca să se întoarcă asupra vră-
maşilor lor, după ce s-au mintuit ei / prin sirguala Esthirei. Drept acela sârbează jidovii la
10 zile a lunii a / şaptea, pentru pomenirea mîntuirii aceia din moarte, precum scrie în Cartea /
Esthirii. Leat 4832. În vrămea acestuia învăţa Aristotel la Platon, filosoful. /

Artaxerx Cothos, cu îndemnarea lui Vago, bofarinul lui, au adaos iarăş la ovrei / birurile
care lăsase Esdra, precum s-au zis mai sus. În vrămea acestuia era dascali / Dimosten şi Aris-
totel. Leat 4858. /

F. 18v, col. I. Ptolemeu Filadelfşi al lui Aristeu, la beserica Ierusalimului, / daruri, 120 de sicli ovreeşti de argint, ca să-i trimiţă /
Eleazar la Alexandria cele 5 cărţi ale lui Moisi şi să-i trimiţă / şi tilcuiitori, ca să le tilcuiască.
Şi aşa au făcut Eleazar, după voia împăratului, / trimiţîndu-i şi cărţile şi pre cei 70 de tilcuiitori.

Şi priimi pre ei împăratul / Ptolemeu cu cînste mare şi după ce au tilcuit cărţile, dăruindu-i
cu da / ruri multe, i-au trimis înapoi şi au lăsat de bir pre slujitorii / besericii în 7 ani. În vrămea
acestuia s-au arătat tilcuiitorii. Leat 4951. /

Ptolemeu Everghetacestuia au făcut Iisus al lui Sirah Cartea Înţelepţunii. /

Ptolemeu Filopator, luîndu-ş pre fiică-sa de la Alexandru, căruia o / au fost dat muşare,
o au dat lui Dimitrie. În vrămea acestui Ptolemeu au stăpînit / romanii pe Elada şi Schipion
au biruit Africa. /

În urma acestor împăraţi n-au mai fost alt împă / rat la Eghipet, făr<ă numai> Cleopatra
caré bi / ruindu-să de Antonie, s-au mutat împă / răţia Eghipetului la Roma. Pre vrămea /,
aceasta au fost împărat la Roma Iulie Cesar. /

Mattathia preotul au omorît pre solii lui Antioh Epifan<es> şi au mai omorît / pre un jidov,
carele jărvuia după<ă> porunca lui Antioh, deasupra jărtăvnucului, / în Modeim. După<ă> acela,
fugînd cu cei 5 feciori ai lui şi cu alţi jidovi, ce să / tema de Dumnezeu, s-au ascuns în munţi
şi în peştere. / Deci, dînd voe jidovilor să / bată războiu simbăta, / în vrăme de nevoe / şi învâ-
ţîndu-i să pă / zească legile cele pă / rinteşti şi învăţîndu-ş şi feciorii pentru lege şi pentru / războiu,
muri şi să îngropă la Modeim. Întîia / Carte a Maccaveilor, cap. 3. /

Col. II. De la acest Darie au luat Manasi, fratele lui Iad, voe / să zidească beserică în muntele Gazirim. Și, / biruindu-să Darie acesta de împăratul Alexandru, s-au mutat Sarvil, bofarinul lui, la Alexandria și s-au supus împă / rățița persilor lui Alexandru. /

Alexandru Machedon cel Mare, biruind pre Darie și / mutind împărățița persilor la Machedonia și supu / ind Tirul și Gaza supt biruința lui, au pures / asupra Ierusalimului cu minie mare, pentru că, / fiind supuș lui iudovii, nu vrea să-i trimiță / dajdea cea obicluia. Și, apropiindu-să / de Ierusalim cu oștile, să spăimintară jido / vii foarte și au eșit înaintea lui alți / preoți cinstiți, de l-au / priimit cu cinste / mare. Iar celalalti / preoți, carii nu vrea / să-i trimiță dajdea, / s-au ascuns. Deci văzind / Alexandru înțelepciunea / preoților și cucerni / cila caré au arătat cătră el, / să rușină de ei și-ș con / teni minila. Și, după ce / au jărtvuit și au cetit înaintea lui prorocia lui Daniil, li-au ertat / dăjdile de 7 ani; însă céle ce au făgăduit iudeilor, cătră samari / néni au tăgăduit.

Deci, mărindu-i-se numele și lățindu-i-se împă / rățița foarte, zavistindu-l unii din bofarii lui, l-au otrăvit, / pentru că roada zavistiei moarte iaste. Iar în urma lui s-au împărțit / împărățița în patru împărății, precum să arată aicea, din / tru carii, pentru cei doi grălaște Sf<u>nta Scriptură mai cu de / nadinsul, pentru răutățile care au făcut jidovilor. În / vrmea acestuia era vestit Aristotel. Leat 4888. /

Murind Alexandru s-au rădicat 4 împărăți. Însă Eghipetul l-au stăpinit / Ptolemeu al lui Lagos, cătră amiazăzi; Machedonia o au stăpinit Filip, / carele și Darie să numește, fiind fratele lui Alexandru, cătră amiazănoapte, / iar Sirila și Vavilona și toată împărățița răsăritului o au stăpinit Seleve / Mihanor, iar în Asia, cătră apus, au împărțit Antioh. /

F. 19, col. I. După ce au stăpinit beserica și o au spurcat în trei ani, Apolonie / și Siron și Timothei și Nicanor și Gorghie și Lisila, să / făcu preot Iuda Macaveul și în 25 de zile ale lui septemvrie tirnos / beserica, prăznuind 8 zile. După acéla mintui el și cu Ionathan, / frate-său pe galaaditini și frate-său Simon pre galilei. Iară Iosif / și Azaria, carii era puș de Iuda păzitori besericii și Ierusalimului, bă / tind războiu cu cei streini de féllu, făr-de știrea Iudei, s-au biruit de vrăjmaș, / perind în războiu 1000 de voinici, pentru neascultarea lor. Iar după acéla s-au / împăcat Iuda cu Efpator, împăratul Siriei. Deci piri pre Iuda, Alchim, / cătră împăratul, piră mincinoasă; și trimițind împăratul pentru acea / piră pre Nicanor voevodul cu oști, asupra Iudei, fu omorît Nicanor / de Iuda. Iar mai pre urmă, făcind Iuda pace cu romanii, să omori în războiu, / de Vachid. A 2-a <Carte a> Maccaveilor, cap. 14. /

Acest Eleazar, fiind în războiu cu Iuda omor[il]a pre vrăjmaș și în dreapta / și în stînga. Deci, virindu-se supt elefantul pre care i să părea că va fi / împăratul, omori pre elefant și, cazănd elefantul mort preste dînsul, muri / și el, acolo. Întîi<a Carte a> Maccaveilor, cap. 6. /

Acest Ioanathan, omorind pre Navuthei, is izbîndi pentru moartea / frățini-său, lui Ioann. Și, după biruința aceasta, făcu pace / cu Vachid. Și, împăcîndu-să și cu Alexandru, i-au dat ajutor asupra / lui Dimitrie, pentru că și Alexandru îi ajuta lui la preoție. / După acéla au ajutat și lui Antioh Mirax; iară apoi, prinzindu-l Trifon, / il omori și pre el și pre amindoi feciorii lui. Întîi<a Carte a> Maccaveilor, cap. 9, 10. /

Simon, fratele lui Ioanathan, au dat lui Trifon 100 de talanți de argint / și pre amindoi feciorii lui Ioanathan zălog, pentru ca să scoată pre / Ioanathan de la el, pentru că așa să tocmise cu Trifon. Iar el, luînd argintul / și pre feciorii lui Ioanathan, nu s-au ținut de cuvînt, ci i-au omorît. După acéla / făcu Simon pace cu Dimitrie și rădică zidurile céle surpate / ale cetății Sionului și izgoni pre cei ce păzila cetatea. /

Col. II. Antioh Sotir ș-au luat mulare anume Verenica, fata lui Ptolemeu Filadelf<u>l, / împăratul Eghipetului. Și, după acéla, s-au pornit tot războiul între împărății / cei ce au rămas în urma lui Alexandru, precum în Cartea Maccaveilor să véde. /

Antioh cel Mare, supuind supt oblastia lui Iudea, au pus la loc birurile / slujitorilor besericii, céle ce au fost ertat Ptolemeu Filadelf<u>l, în vrmea celor / 70 de tilcuiitori. Și pentru cruzimea acestui Antioh au fugit Onia / preotul, tatăl lui Simon, din Ierusalim în Eghipet, cătră Ptolemeu Epifan<es> / și ș-au zidit beserică în ținutul Iliupoleos, plinind prorocia Isaiei, / caré grălaște la cap. 9. /

F. 19v, col. I. Iară / mai pre urmă fu omorît, în Ierihon, de împăratul Ptolemeu; și luo preoțița, / în urma lui, Ioann, care să numește Ircanos. Întîi<a Carte a> Maccaveilor, cap. 16. /

Ioann Ircanos, deșchizînd doao vistierii, din céle 8 ale lui David, / au dat 400 de talanți lui Antioh, ca să se depărteze de a robi Ierusalimul. / Iar din celalalti bani, ce-au rămas, au făcut case de sāraci și de streini. /

Pre Ircanos, înșălindu-l frate-său Aristovul, i-au luat împărățița. După / acéla, fiind Ierusalimul supt stăpînirea romanilor, au pus Pombie pre Ircanos / preot. Iar mai pre urmă l-au

pus Iulie Chesar şi împărat Siriei. După acéla / fu omorît de sabiia parthilor celor ce ajuta lui Andigon. /

Împăratul Aristovul, închizînd în temniţă pre mumă-sa şi pre / cei doi fraţi ai lui, să îmbracă cu diadimă împărătească. Şi, / cu învăţătura muerii lui, omori pre frate-său Andigon / şi muri şi el, fiind atunce, cînd au murit, el, ani 475 / de la Sedechie, cînd s-au stricat împărăţia jidovilor. /

Col. II. Selefc, feciorul lui Antioh celui Mare, au trimis / pre Iliodor la Ierusalim, ca să prade vistieria be / séricii, carele rîndu-se de doi ingeri, muri. / Iară cu rugăciunea lui Onie preotul, feciorul lui / Simon, să sculă iarăş şi să întoarse la împăratul / deşert. A 2-a <Carte a> Maccaveilor, cap. 3. /

Antioh Epifan<es>, trimiţîndu-să de tată-său la Roma, zălog de pace, / fu prins în nişte cetăţ de ale Asiriei şi cu meşteşug scăpînd de acolo, să / numi Epifan<es>. Deci, fiind în Roma zălog, precum am zis şi auzind de moartea tătine-său / şi de răutăţile frăţini-său, fugi din Roma pre ascuns şi să puse împărat după / moartea lui Selefc. După acéla au vindut preoţii Ierusalimului lui Iason şi lui / Menelau. Deci, ei, puindu-să preot, s-au numit cu nume păgînesc şi au făcut neobre / zuire în Ierusalim. Şi au omorît Andronic pre Onia preotul, cu învăţătura lui Menelau, / după porunca lui Antioh. Deci, biruind Antioh Eghiptul, cu hiclesug, au venit / şi asupra Ierusalimului de l-au bătut. Şi, după acéla, fu gonit din Eghipt de / solii carii venise de la Roma. Şi puse Antioh idolul Diei Olimbiului, / în besérica Ierusalimului şi silia pre jidovi să facă obicialurile céle pă / gîneşti. Şi cu multe félluri de cazne a omorît pre 7 fraţ Maccavei im / preună cu Eleazar, căci nu vrea să mînce carne de porc şi să se închine idolilor, / de pre cum le poruncia. Iar mai pre urmă, ducîndu-să iarăş asupra Ierusalimului, / ca să-l strice de tot, l-au împins Elimaid din căruţă şi, căzînd jos, s-au zdrobit; / şi măcar că mai pre urmă s-au căit, iar încă-ş cu ticăloasă moarte s-au sfîrşit. / Întîia Carte a Maccaveilor, cap. 9. /

Antioh Efpator, robînd Vethsura şi prădînd Ierusalimul, mai pre urmă au dat / jidovilor voe să-ş tie legile lor şi au izgonit pre Filip din Antiohia. / După acéla il legară ostaşii lui şi pre el şi pre Lisila şi-i omorîră, / cu învăţătura lui Dimitrie Sotir, carele au împărătit în urma lui. A 2-a / <Carte> a Maccaveilor, cap. 11. /

F. 20. col. I. Alexandru, omorînd pre jidovi, foarte il urise norodul şi temîn / du-să a lăsa împărăţia feciorilor lui, pentru că să nu răsplătească lor céle / ce au făcut el, au lăsat împărăţia, după moartea lui muerii lui, Alexandrei. /

Iară după ce au murit Alexandru, această împărăteasă, Alexandra, care / iaste însemnată mai jos, în céla faţă, făgăduind împărăţia lui Ircanos, / fiu-său, pre carele îl şi fubiă, au închis în temniţă pre celalalt fecior / al ei, Aristovul, cu mularea lui şi cu copiii lui, ca nu cumva, ră / dicîndu-să, să la împărăţia de la Ircanos. /

Pre această Cleopatra o au biruit în Acon, Antonie, / cel ce o o îndrăgise. Şi s-au mutat împărăţia Eghiptului / în partea romanilor. Pre vrémea aceasta s-au supus / Eghiptul romanilor. /

Col. II. Dimitrie Sotir, feciorul lui Selefc, întorcîndu-se de la Roma, omori pre Antioh / şi pre Lisila şi puse arhieru pre Alchim, păgînul. Şi, împreună cu el, trimise / în Ierusalim pre Vachid, carele au pierdut pre mulţi din jidovi. Şi au perit şi Nicanor, / voevodul lui Dimitrie, omorîndu-se de Iuda. Şi după acéla, omori pre / Iuda Macaveul prin Vachid, pentru că nu i-au fost ajutor frate-său, Ioanathan, / măcar că multe să făgăduise Dimitrie lui Ioanathan, ca să facă pace cu / dînsul şi să-i ajute. Deci, bătîndu-se Dimitrie cu Alexandru Epifan<es>, fu / omorît de dînsul. Întîia Carte a Maccaveilor, cap. 8, 9, 10. /

Alexandru Epifan<es>, feciorul lui Antioh Efpator, făcînd pace cu Ioanathan, feciorul lui Mattathie, omori pre / Dimitrie, cu ajutorul lui Ioanathan şi-ş izbîndi Alexandru, pentru moartea tătine-său şi cînsti pre Ioanathan, căci i-au / ajutat. După acéla, Ptolemeu Filopator, împăratul Eghiptului, soعرul / lui Alexandru, rădicînd oaste asupra lui Alexandru, is / luo într-ajutor pre Dimitrie / cel Mic. Şi, biruind pe Alexandru, i-au luat toate cetăţile şi s-au luat şi fata / de la el, de o au dat lui Dimitrie celui Mic. Iar Alexandru, / fugînd la Araviia, i să tăe capul de Zavdiil Arapul. / Întîia Carte a Maccaveilor, cap. 11. /

Dimitrie cel Mic, luîndu-ş mulare pre fata lui Ptolemeu, / caré era mai nainte mulare lui Alexandru, împărăti în locul lui Alexandru. După / acéla fu omorît de Antioh cel Mic, pre carele l-au fost adus Trifon din Araviia / şi au împărătit Antioh în locul lui. Întîia Carte a Maccaveilor, cap. 11 şi 12. /

Pre Antioh Mirax, feciorul lui Alexandru, l-au adus Trifon de la Aravia, pentru că / acolo il creştea după moartea tătine-său. Acesta, omo / rînd pre Dimitrie, împărăti în locul lui în Antiohia / şi déde preoţii lui Ioanathan, feciorul Mattathiei şi / cînsti pre el. Iar mai pre urmă fu omorît Antioh de Trifon. /

ШІН НОХАХИ

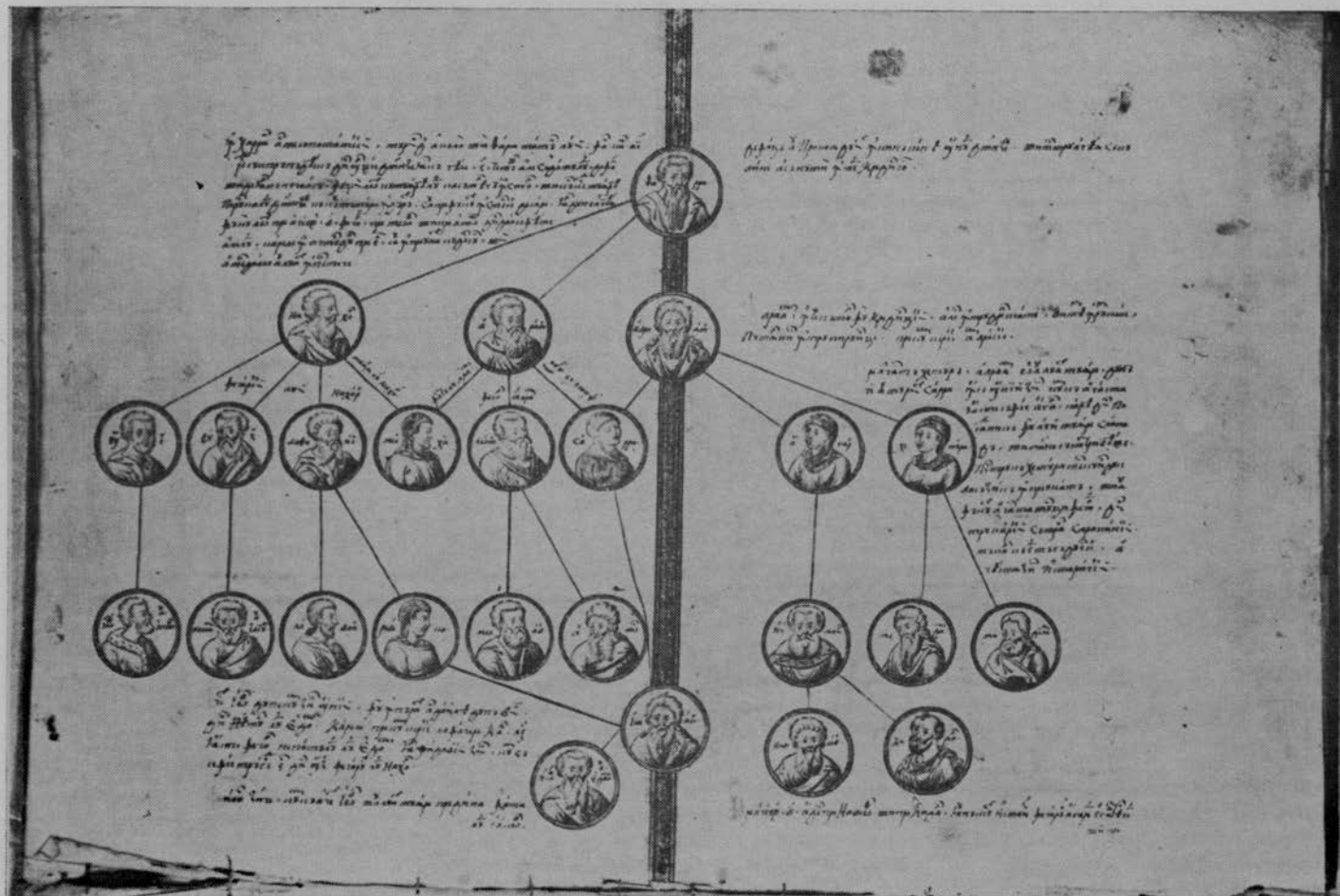
Т Е С Т А М Е Н ТЪ

ДѢКА СЪКРАСЕН СЪАМЕННОРЪ ТѢЛОРЪ КЕСЧІЦЪ ТЕСЪ
АФАХЪ АСФИТА СКРИПЧЪХЪ А БЫКАИ ШІН
СЪІІЕ ШІН АХИРЕ ПРЕСКРЪТЪ ИСТОРИАЛО ТѢЛО
ТЕСАХЪ АХИРЕ ПЕСКРЕАЕЛОРЪ АДЪКЕРІНІА АФІЩІН
КЪРХЪ КІАЦА ШІН ФАИРЪ СЕА АГЪТА А ТѢЛОРА ТЕСАХЪ
ЦХІРЪ КХКІАЦЪ БХІНЪ КЪТЪ ШІН А ТѢЛОРА ТЕСАХЪ ИХИ
КХКІАЦЪ НІКХКІСАХЪ АТИНА А ДѢЛА АДА
ШІН ПОГОРІА ДІАНАЛА АІКХМЪ АТІНА
ТРАТЕСТЪ КИИ АІКХТХІНЪ ШІН АНЪ АІТЪ ПРИ
МХАТЪ НЕКОИИИ ШІН СЪСТІНЪАА ПРЪ СЪЩІНЪА
АХИ АІНТРОПОІІ АА ТРОКАХІИ ВЪ АІНЪ ПІРЪТЪ
ШІН АКИНАТЪ КХКХІРІІ СІПРЕСЕМІА АДАГОСТІА
БЪРАТЪ ПРЪАХИИНАТЪХИ ШІН АНЪ АТЪХИ МАРЪ
АХИДОМЪ ШІН СЪКРЕДХІНТОРО АТІАТЪ АДА РХАІНЪ
СЪХЪ ІЕВЪ ПЕЧІАДІИ ПРЪКОВЕНЪ АСАРАБЪ ПОЕКОРЪ

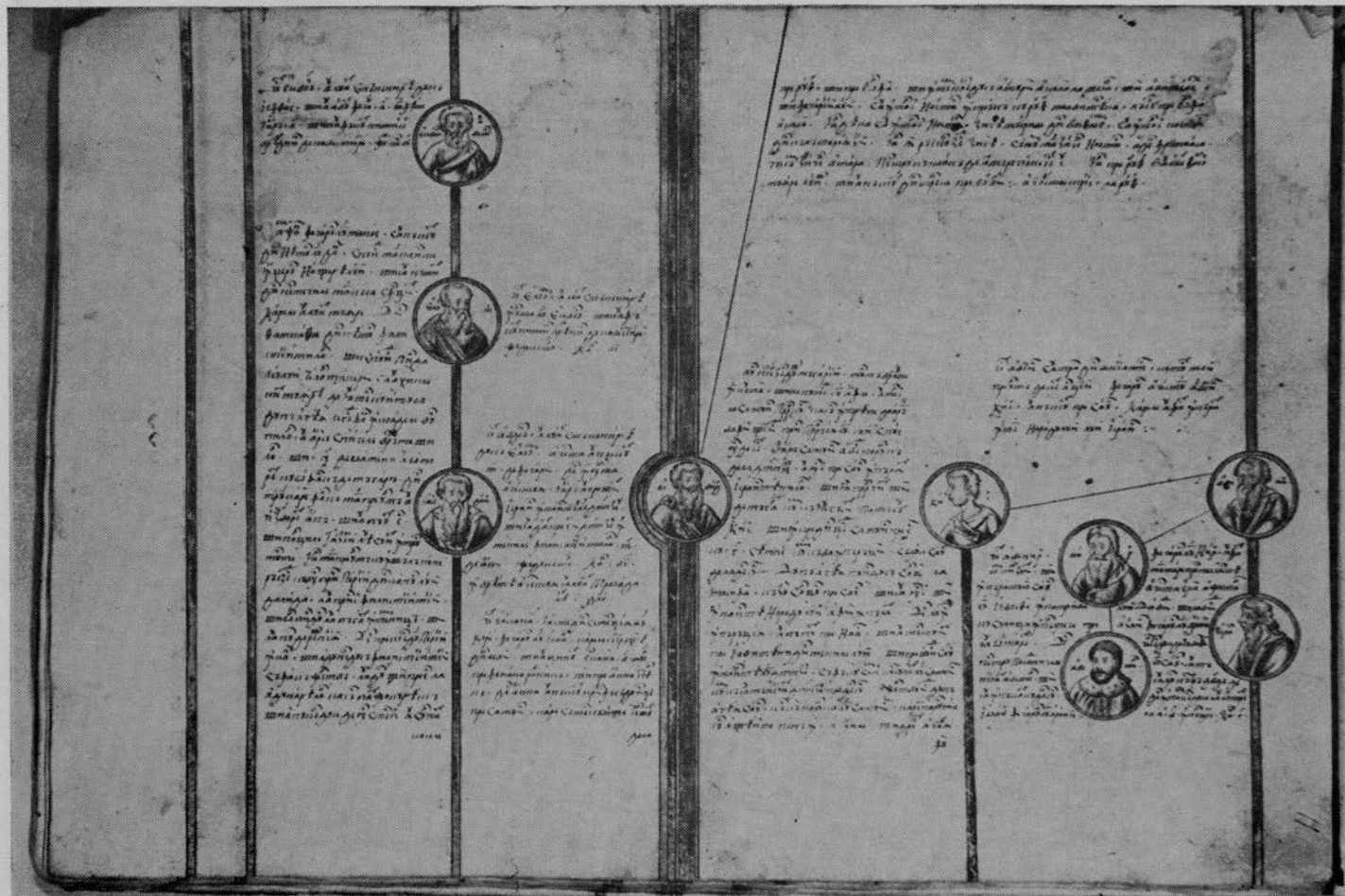
АТЪ А КЕСЧІТЪА РАШІ АА ЖРГОКІНІНЪ

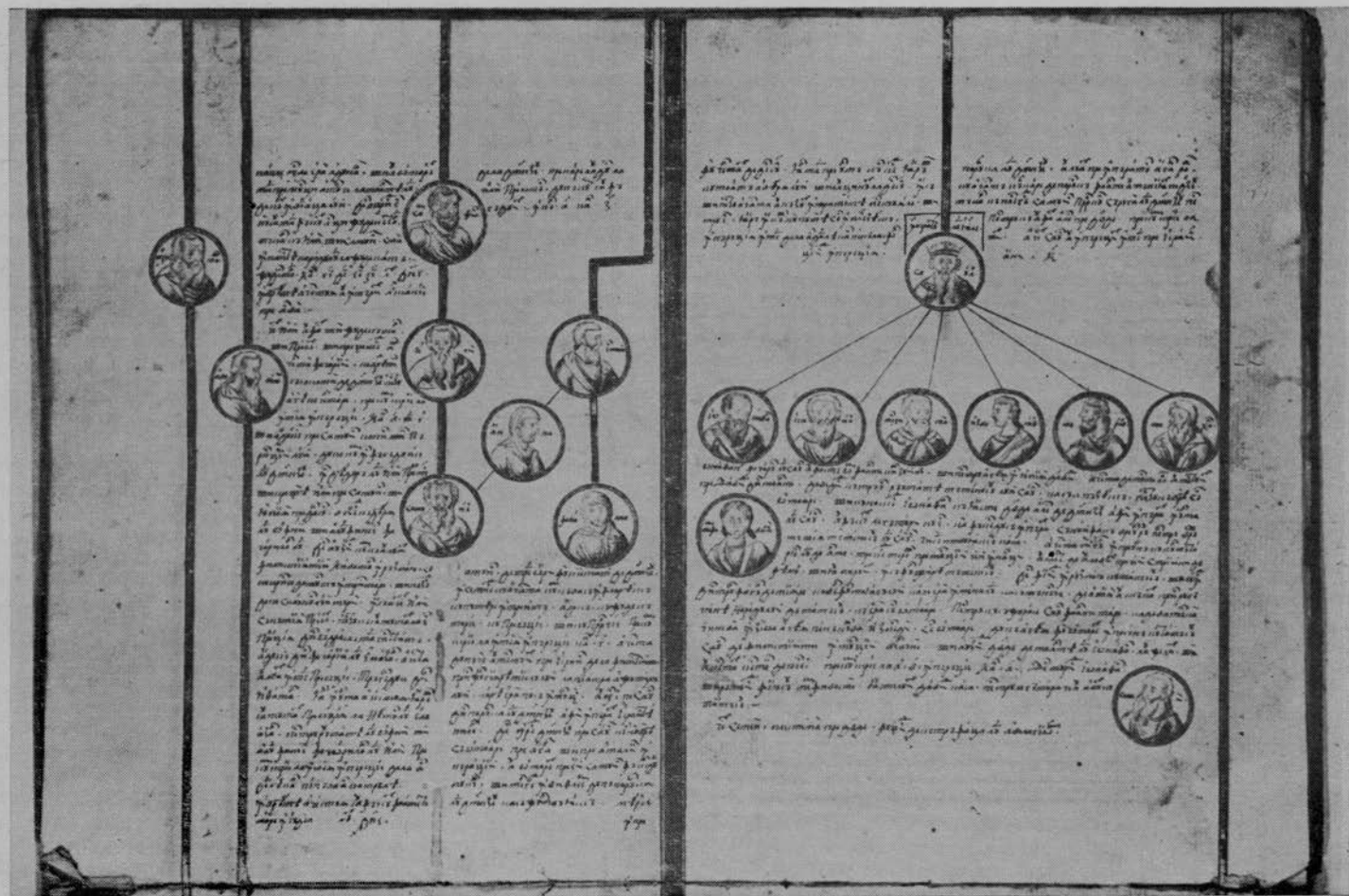
АА НХІАА АІНІРЪ ХІИ:

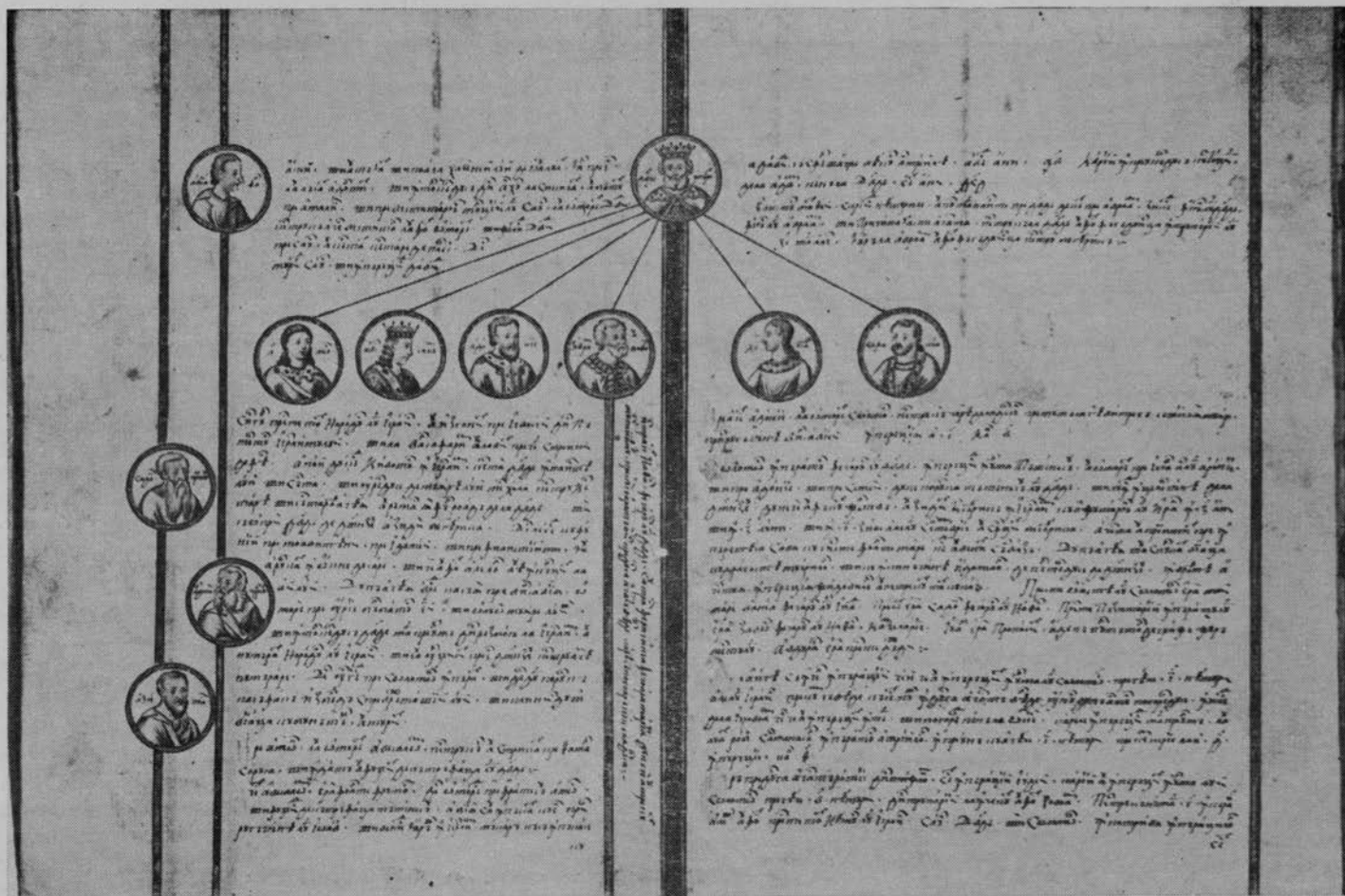
114. 1041.

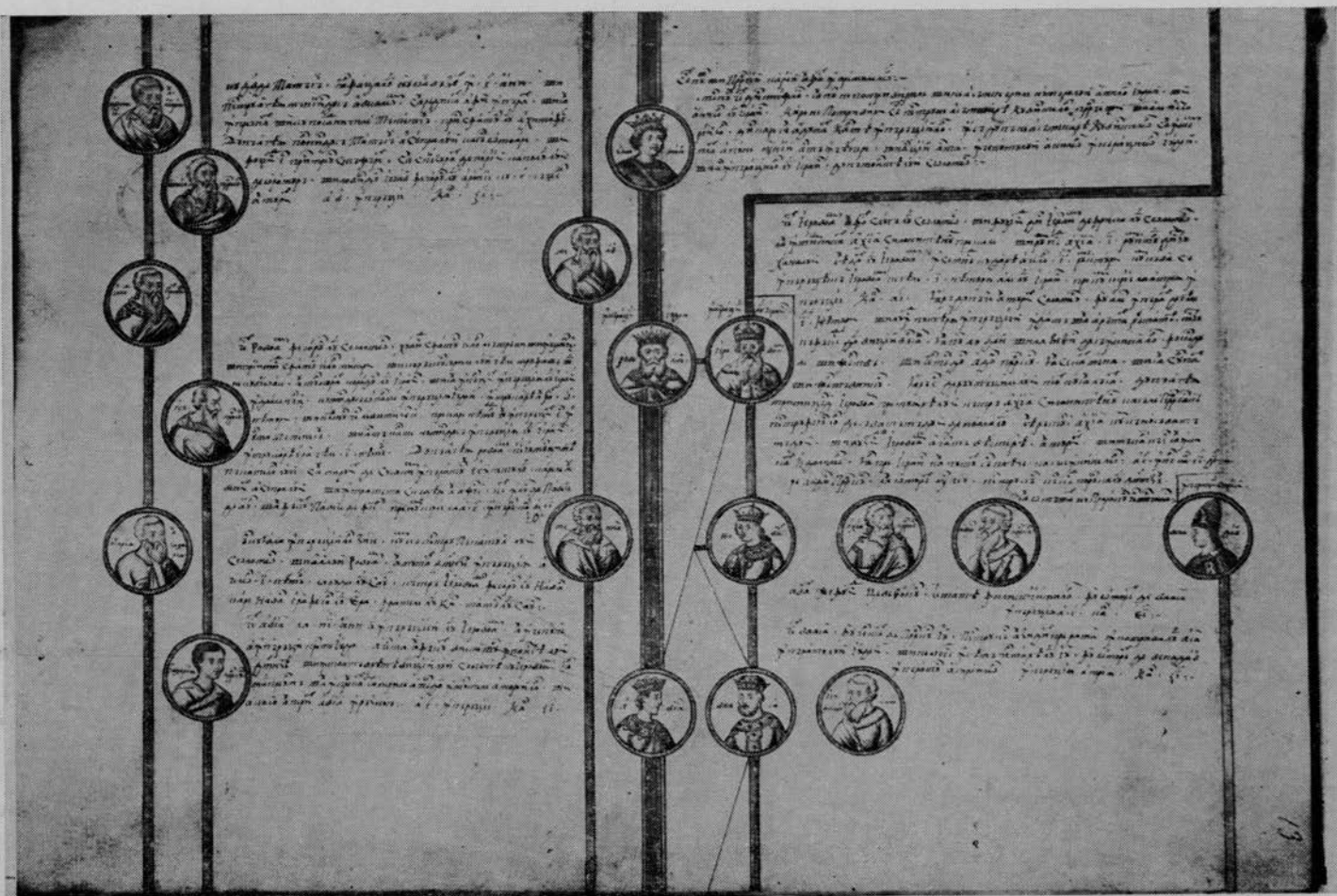

Fila 7^v (Thara, Avraam, Isaac)

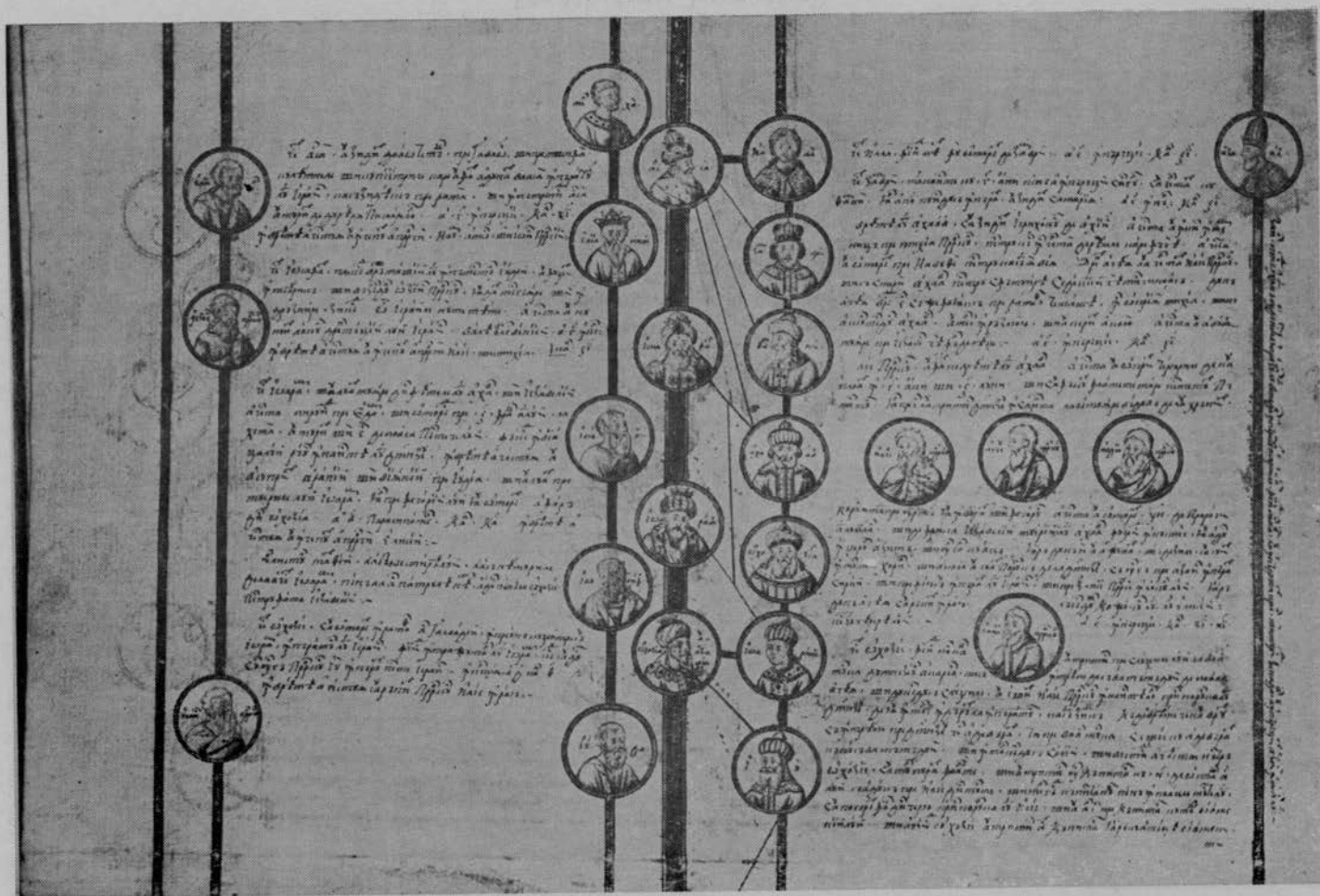

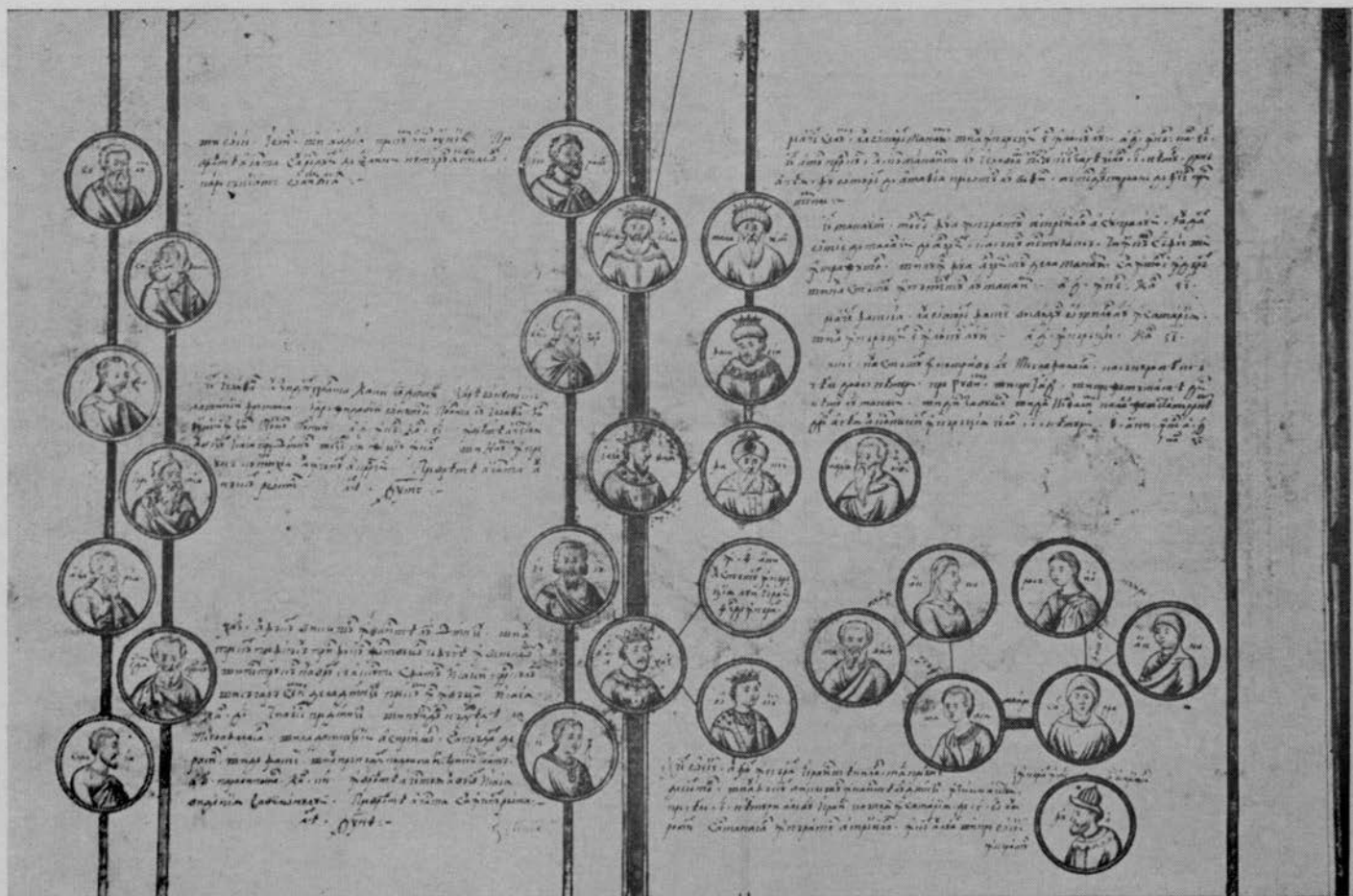

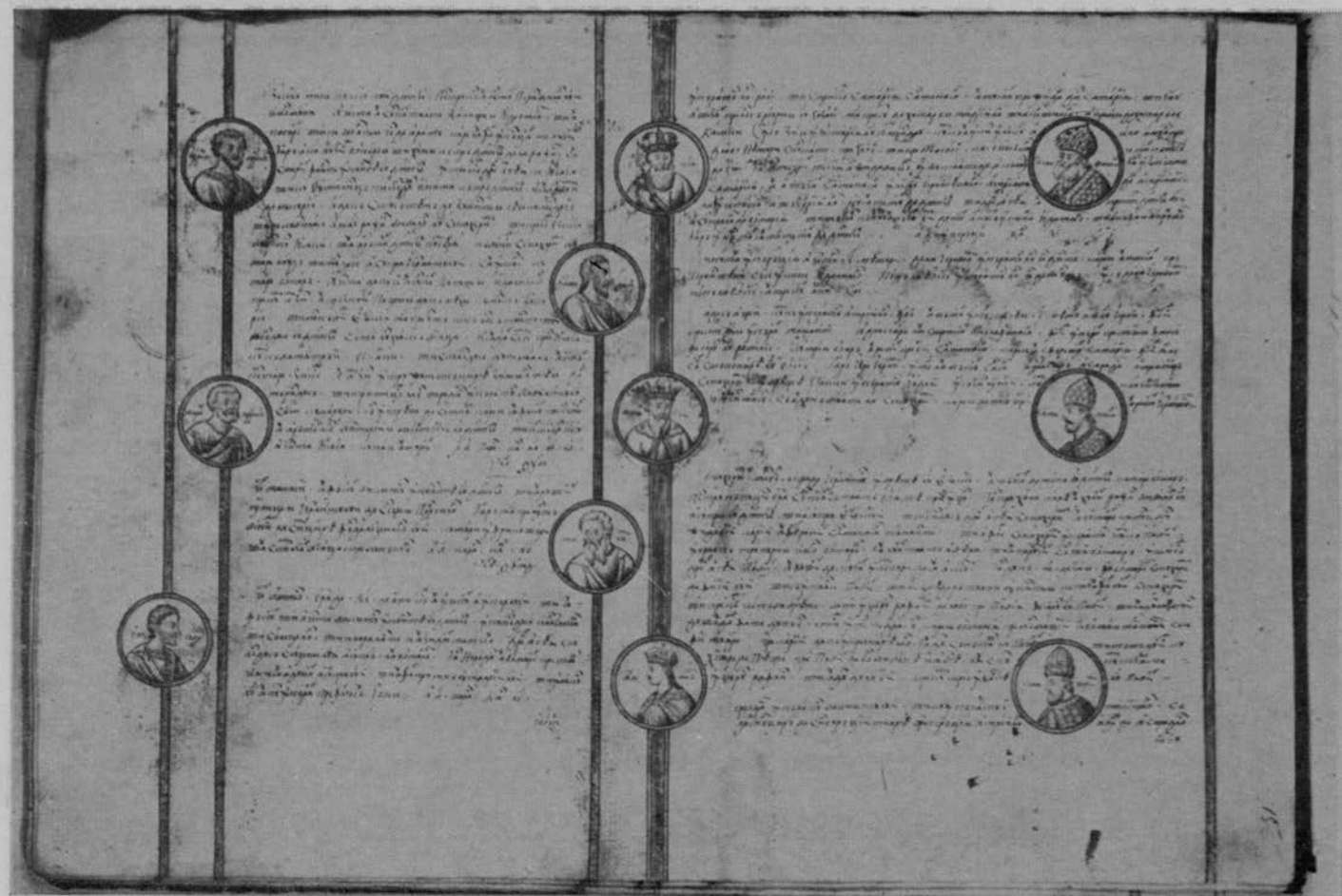
Fila 13 (Solomon)

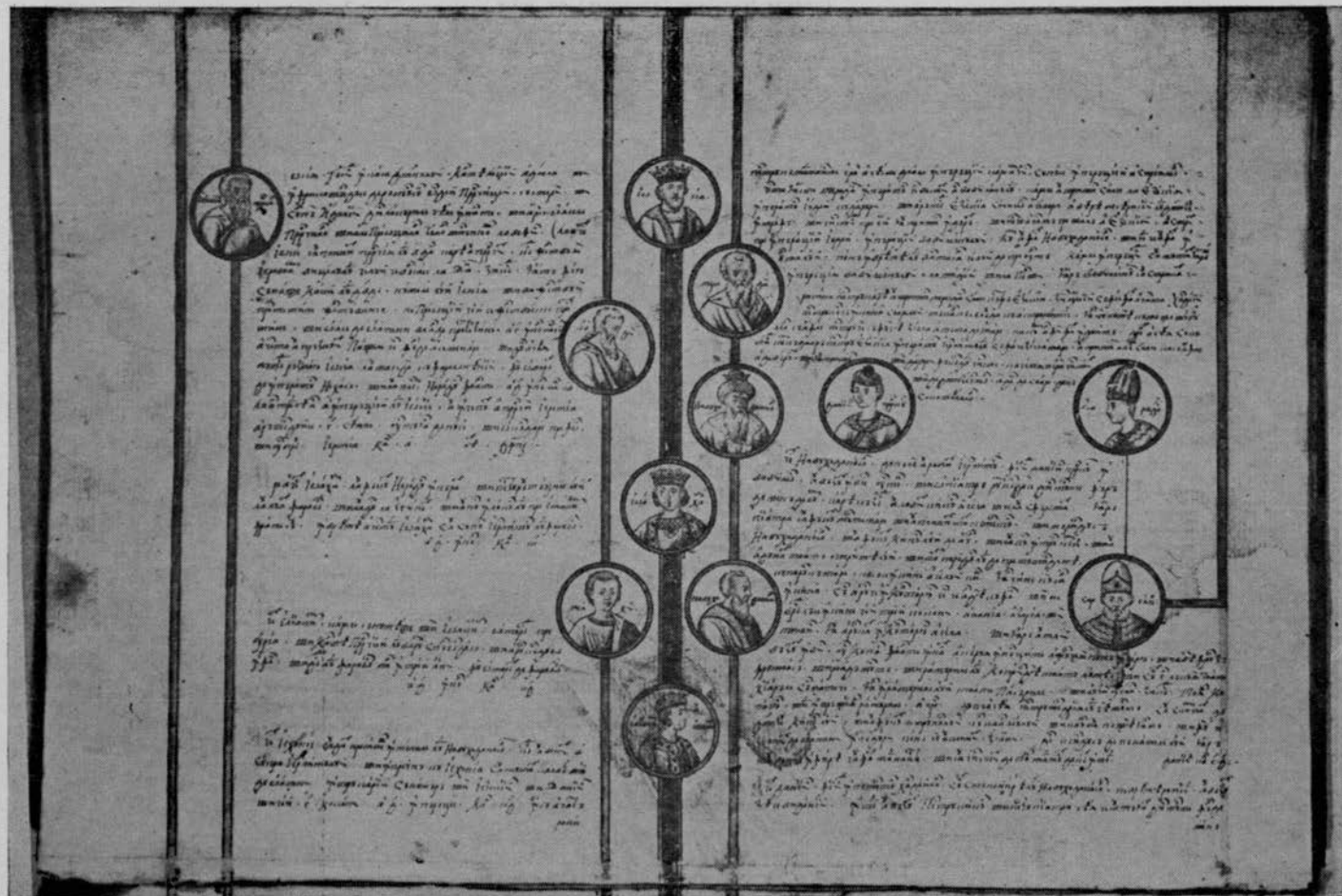
Fila 13v (Asa, Iosafat, Ioram, Ohozia)

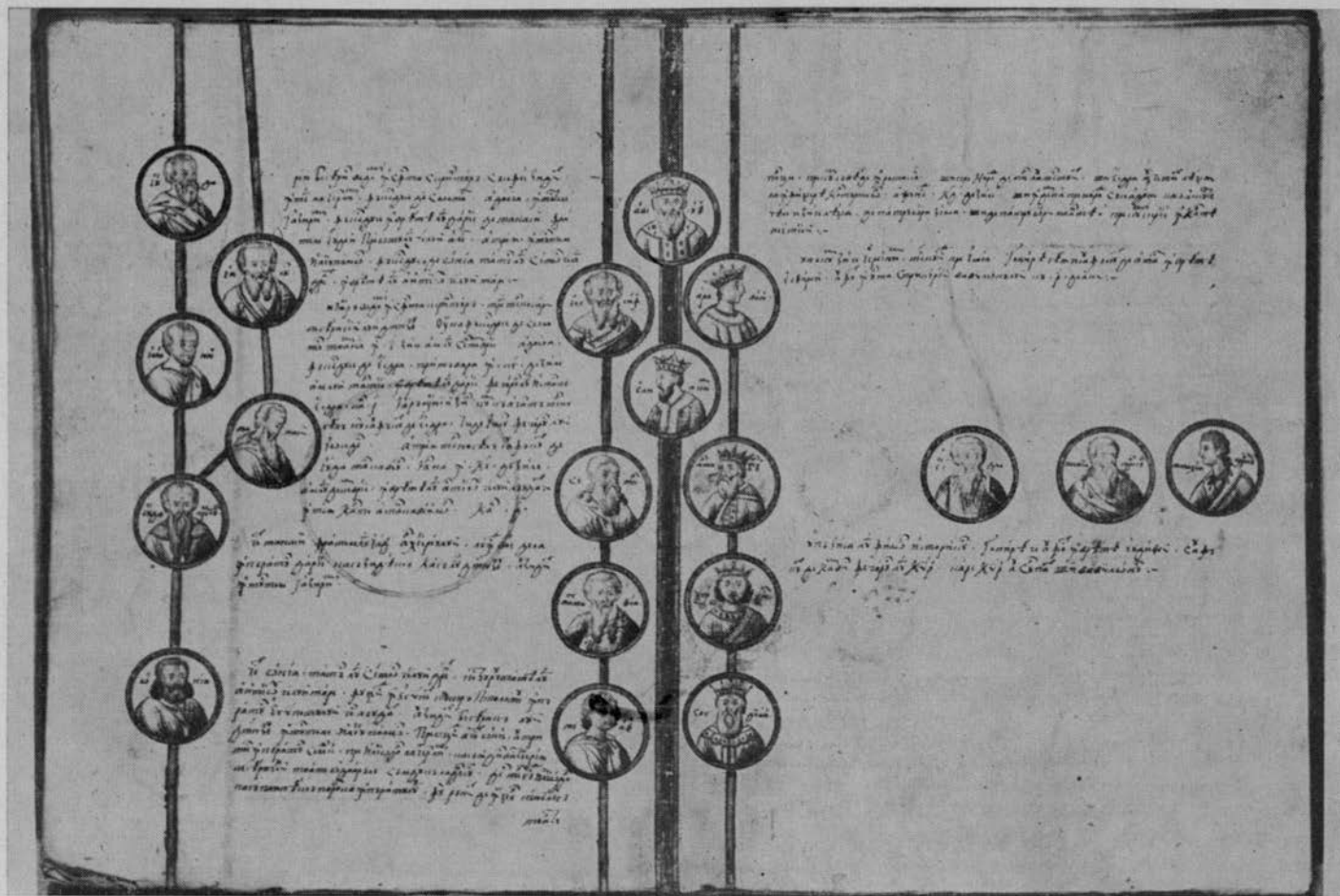
Fila 14^v (Azaria, Iotam, Ahaz)

Fila 15 (Ezechia, Manase, Amon)

Fila 15^v (Iosia, Ioas, Ioachim)

Fila 17^v (Abiut, Eliachim)

Acest Trifon, / spurcatul, au omō / rit pre stăpînu-său, / Antioh Mirax și pre Ioanathau și pre amîndoi feciorii lui, carii era zălog la el; / și s-au mutat împărăția Siriei la romani. / Antioh cel de pe urmă au fost împărat mai pre urmă decît toț la Siria. Și să făcu Siria supt bir romanilor. / Trimițînd, drept acēla romanii pe Pombie asupra lui Tigraț, împăratului Armeniei, au făcut domn Siriei / pe Scavron. Iar Aristovul și Ircanos avea atunce între dinșii netocmire, pentru preoția Ierusalimului. Drept acēla, au pus Pombie pe Ircanos arhiereu în Ierusalim, prin ajutorul arapilor, iar pe Aris / tovul și pre feciorii lui i-au dus legaț în Roma și i-au dat în minile romanilor. Și după ce să puse / Ircanos arhiereu, surpă besērica acēla întră carē l-au pus și ș-au pus caii în fuișoarele besēricii; / drept acēla, de atunce înainte n-au mai procopsit. /

F. 20v, col. I. Crasos, rădicînd oaste asupra parthilor, / au cheltuit în războiu mai tot aurul care l-au / fost luat Pombie de la sfînta besērică. Drept / acēla, topînd aur și vîrsînd în gura lui, muri. / Și zicea lui: «De aur țe-au fost sēte, bea aur.» / Acēstia zice Filon istoricul. / În vrēmea lui Crasos s-au bătut Iulie cu Pombie și, biruînd Iulie, au luat / domnia și o au ținut singur, trei ani și șapte luni. Iar mai nainte / lui; să chivernisila obșteimea Rîmului de boerime ani 464; pentru / că de la Romil au împărățit 7 împăraț în 200 de ani. Deci, petrecîndu-să / acei împăraț, s-au rădicat chivernisitorii Rîmului ipaț <= consuli?> și îndrepta no / rodul pînă în vrēmea lui Iulie Chesar, carele au împărățit întii. /

Acest Iulie Chesar, bătîndu-se / cu Pombie, birui pe dînsul și / multe părți ale lumii cu sabila / au supus supt biruința lui. / Și pentru vrednicia lui / s-au pus împărat rîmlenilor, / de boiariei Rîmului. / Leat 5154. /

Pentru 3 Irozi pomenēște Sfînta Scriptură: pentru Irod Ascalonitul, / întră a căruia vrēme; la 30 de ani a împărăției lui, s-au născut Hristos și s-au / omorît și coconii Vithelemlui; al doilea Irod Antipa, carele stă / pînea a patra parte din Galilea, la carele au trimis Pilat pe Hristos; al treilea, / Irod Agripa, feciorul lui Alexandru și nepot lui Ascalonit, carele au omorît / pre Iacov și au închis în temniță pre Petru, precum scrie la Faptele Sfinților Apostoli. /

Col. II. Cade-să a ști cum că Matthan și Melhi să trag din D<a>vid. Însă / Matthan prin Solomon, iar Melhi prin Nathan, feciorul lui D<a>vid. Matthan / acesta și Melhi au fost fraț dintr-o mumă și din doi taț, precum Ieronim / la Luca zice. /

După ce au rămas Estha, mufarea lui Matthan, văduvă, o au luat Melhi, frate-său, / mufare lui-ș, ca să rădice sămînță fratelui său, celui mort. Și făcu Melhi / dintr-însa pre Ili. Iar Matthan au fost făcut și el, dintr-însa fecior pre Iacov. / Drept acēla, Iacov și Ili au fost fraț dintr-o mumă și din doi taț. Și, / luîndu-ș Ili mufare, muri, nefăcînd cu ia feciori. Drept acēla au luat / Iacov, fratele lui Ili, pre cumnată-sa mufare și au născut dintr-însa / semenție frățini-său pre Iosif, bărbatul Precistii. Și fu Iosif / fecior firesc lui Iacov, iar lui Ili fecior după lēge. Și drept acēla zice / Matthei Evanghelistul pre Iosif a fi fecior lui Iacov, iar Luca numēște / pre el fecior lui Ili. /

Fericița Fecioara Maria era de 15 / ani cînd au luat în pîntece de la Duhul Sfînt, / prin bunăvestirea îngerului. Pentru că / de 3 ani au fost cînd au intrat în Sfînta Sfînte / lor și după 12 ani bine i să vesti. / Și au trăit, după înălțarea lui Hristos ani 24 / și fu înălțată la cerfuri la 72 de ani / ai vieții ei, ce au trăit pre pămînt. /

F. 21, col. I. Această Salomi au năpăstuit pre Mariamna, / mufarea lui Irod, că au prea-curvit. Și auzînd Irod / au omorît pre Mariamna. /

Col. II. Acest Octavie Avgust Chesar / au luat împărăția după Iulie / carele făcînd polaturi, adecă / case împărătești, au întreat / pre Sevilla prorocița / cît ani vor sta / palaturile / acēla. Iar Ia, / prorocînd, i-au răspuns / cum că vor sta pînă / în vrēmea ce va naște o / fecioară curată filu. Iar / el, auzînd acēstia, i-au părut / că nu să vor strica nici / odinioară, pentru / neîncredîntarea / cuvîntului. /

Deci la / 42 de ani ai împă / răției lui, născîndu — să Hristos din Fecioara Maria, / chiemă prorocița Sevilla / pre Octavie și-i arătă lui, / în soare, pre Fecioara, țiînd în / brațele ei pre Hristos. Și zise / lui: «Aceasta iaste / Fecioara a / cēla carē au / născut pruncu.» / Și îndată căzură / casele. Iar locul acela, întră care / era casele, să numēște: «Locul cerfului.» / Acēstea zic istoricii. /

La 42 de ani ai împărăției lui Octavie Avgust s-au născut Iisus Hristos, în / Vithelemlui Iudeii, care iaste < cetatea lui David, în noaptea spre duminică. Care mîntuitor al nostru / Iisus Hristos, arhiereul cel ales, de 30 de ani era cînd / s-au botezat de Ioann prorocul în Iordan, în / vătînd în urma botezului 3 ani și 3 / luni, după acēla răstignin-du-să, / murînd și îngropîndu-se, a treia zi s-au sculat din morți / și s-au arătat ucenicilor lui

de 12 ori în cele 40 de zile ce au petrecut pre pă / mint, după înviare. Iar la 40 de zile s-au înălţat la cerfuri şi au săzut de-a / dreapta Tatălui. Iar la 50 de zile după înviare au trimis ucenici / lor lui Duhul Sfint, întărind pre ei, cărora le-au dat putere a face minuni / şi a dezlega păcatele. /

În urma lui Octavie Avgust au luat împărăţia Tiverie, carele au trimăs domn / jidovilor pre Valia. Acesta de faţă vindea preoţia. Şi întâi / au izgonit pre Anna, puind în locul lui pre Ismail şi mai pre urmă / / au pus pre Eleazar, feciorul Annei şi după acela pre Simon şi mai pre urmă pre / Iosif, carele să numiă şi Caiafa, într-a căruia vrême au pătimit şi D<co>mnul / nostru Iisus Hristos. /

F. 21v, col. I. Acest Antipatru era din limbi de neam idumeu. Acesta au avut 4 / feciori, dintru carii iaste unul şi Irod Ascalonitul. Pre acest / Antipatru, pirindu-l oare cine cătră împăratul Avgust, cum că-i iaste / vrăjmaş şi vînzător, vrea să-l piarză. Deci, arătindu-ş Anti-
patru ra / nele care au fost pătimit pentru dînsul, să curăţi de vină. Drept acela, / făcînd pace împăratul cu dînsul, au pus pre fiu-său, Irod, împărat Iudeii, / carele au fost avînd mulare pre Mariamna, fata lui Ircanor, prin caré au / luat şi împărăţia. Acest Irod s-au şi obrezuit. /

Irod Ascalonitul, puindu-să împărat Iudeii de Antonie şi de / Avgust, la al patrulea an a împărăţiei lui şi-au cîştigat, din 4 / mueri ce au avut, 6 feciori, carii sînt însemnaţi mai sus, în căla faţă /. Acesta, pentru năpăstuirea cea mincinoasă a Salomi, şi-au omorit / pre Mariamna, muşarea lui. În vrêmea acestuia s-au născut d<co>mnul / nostru Iisus Hristos. Acesta au omorit şi coconii din Vithleem şi încă / şi ai lui, pre Aristovul, şi pre Alexandru şi pre Antipatru. / Şi au trăit, în urma uciderii coconilor ani 7, intru carii ani / domnul nostru Iisus Hristos au fost fugit la Eghipt, cu maică-sa şi cu Iosif. / Iar după moartea lui Irod s-au întors Iosif, împreună cu coconul şi / cu maică-sa la Iudea, după porunca ingerului şi lăcuiară în / Nazaretul Galileii. Iară Irod au murit cu moarte ticăloasă, / puind în locul lui pre Arhelau. Aceasta iaste istorie besericească /. /

Murind Irod Ascalonitul, s-au împărţit împărăţia şi s-au dat o / jumătate de parte lui Arhelau, carele măcar că să numiă stă / pînitor la a 4-a parte, iar el stăpîniă doao părţi, pentru / că ţinea Iudea şi Idumea. Aşijderea s-au împărţit şi căla / laltă jumătate şi s-au dat o parte lui Irod Tetrarhul, adecă < / Galilea, iar călalaltă parte s-au dat frăţini-său, lui Filip, adecă / Ituriia şi Trahonîia. Iar singur stăpînitor niciodată n-au stătut / Arhelau, ci numai din părerea norodului să numiă singur stăpînitor. /

Col. II. Acest Tiveri au împărţit înaintea pătimirii Domnului ani 18 / şi după pătimire ani 5. /

Aicea la naşterea lui Hristos s-au plinit veacul al cincilea şi s-au început al şaselea, / care va ţinea pînă la sfîrşitul lumii. Însă împreunîndu-se toţ anii, de la Adam / pînă la Hristos sînt ani 5199. /

Trecut-au, precum scrie Roxie cătră fericitul Avgustin, de la zidirea lumii / pînă la zidirea Rîmului ani 4474 şi de la zidirea Rîmului pînă la / naşterea lui Hristos ani 715, carii fac de toţ, de la facerea lumii pînă la Hristos / ani 5199 <sic>. /

După 13 ani a naşterii lui Hristos s-au numărat norodul cetăţenilor Rîmului şi, / în vrêmea lui / Octavie, / s-au aflat de 90 de ori cite 380 de mii. Aşa zice Roxie. /

Veacul cel dintîi s-au început de la Adam şi au ţinut pînă la Noe, ani 1642. Şi de la na / şterea lui Noe pînă la potop au trecut ani 600, carii fac de toţ, de la Adam pînă la potop / ani 2242. /

Veacul al doilea s-au început de la potop şi au / ţinut pînă la naşterea lui Avraam, cuprin-
zînd / ani 942, carii fac de toţ, de la Adam pînă la Avraam ani 3184. /

Veacul al treilea s-au început de la naşterea lui Avraam pînă la David, cuprinzînd ani 1020. / Deci de la Adam pînă la David fac de toţ ani 4204. Între veacul acesta, adecă după 3184 / de ani de la Adam fu eşirea feciorilor lui Israil din Eghipt. /

Veacul al patrulea iaste de la David pînă la mutarea Vavilionului, cuprinzînd ani / 409, carii fac de toţ, de la Adam pînă la mutarea Vavilionului ani 4613. /

Veacul al cincilea iaste de la mutarea Vavilionului pînă la naşterea lui Hristos, cuprinzînd / ani 586, carii fac de toţ, de la Adam pînă la Hristos ani 5199. /

Veacul al şaselea iaste de la Hristos pînă la zioa judecăţii. /

Veacul al şaptelea să începe de la zioa judecăţii şi nu să sfîrşeşte în véci. /

F. 22, col. I. Arhelau, după vrăjbiile cele îndelungate ce au avut cu fraţii lui, pu /indu-să stăpînitor preste doao părţi, adecă pre Iudea şi / pre Idumea şi înălţîndu-se cu gînd a să nu-mi împărat, fu pirît / cătră Chesar, cum că va să împărătească. Şi, miniindu-să Chesar, / l-au izgonit la Viena şi au împărţit domniă lui la ţinuturi / mai mici. Şi trimise Chesar la Iudea eparh pe Componie.

Irod Agripa, fiind isteț la minte de întâmplările vremilor, / dindu-i-se stăpînirile de a patra parte a lui Filip și a lui / Lisanie și în Iudea fiind împărăția lui, omori pre Iacov, / cu voia jidovilor și închise în temniță și pe Petru. Iar / mai pre urmă, cinstindu-să ca un dumnezeu, auzi vestitor rău grăind / de sfîrșitul lui. /

În vremea lui Amon Ruful au murit Avgust Chesar, împărățind ani 55, / dintru carii ani au împărățit, împreună cu dînsul, Antonie, 13 ani. /

Irod Antipa, ducîndu-să la Roma, s-au făgăduit Irodiadii, / muerii frăți-ni-său lui Filip ca, de să va întoarce de la Roma / cu bine, să o ia mulare. Deci, întorcîndu-să împărat al Iudeii, / o au luat. În vremea acestuia au pătimit Domnul nostru Iisus Hristos / și s-au tăiat și capul lui Ioann Botezătorul.

Acest Irod, / după ce s-au învrăjbit cu frate-său Arhelau, zavistuiind pre el, / au fugit la Roma, cătră Irod Agripa, cu învățatura muerii / lui și năpăstuind pre el Irod Agripa cătră împăratul, / fu izgonit la Lugdon. /

Col. II. Ieremia.	Tată au numit pre Cela ce au făcut cerul și pămîntul /
Petru	Crez în Dumnezeu Tatăl, a tot țiitorul. /
Daniil.	Văz 4 bărbaț în mijlocul focului și chipul a cite 4 iaste asemenea cu Fiul lui Dumnezeu /
Andrei,	Și în Iisus Hristos, Fiul Lui, cel unul născut /
Isaia.	Iată, Fecioara în pîntece va lua și va naște Fiul /.
Iacov cel Mare	Carele s-au zemislit din Duhul Sfînt, adecă s-au născut din Fecioara Maria. /
Isaia,	Ca o oae spre junghilare fu dus. /
Ioann,	Pătîmind în vremea lui Pilat din Pont și murind și îngropîndu-se. /
Osie.	Fi-voiu ție moarte, o moarte! Mușcare voiu fi ție, o iadule. /
Iară acesta.	Cerceta-va pre noi, după doao zile și a trefa zi rădica-va pre noi. /
Thoma.	Pogorîtu-s-au în Iad și a tréla zi s-au sculat. /
D<a>vid	Suitu-s-au Dumnezeu întru clicuri. /
Iară acesta.	Zis-au Domnul, domnului meu: «Șăzi de-a dreapta mea». /
Iacov cel Mic.	S-au suit în ceruri, au șezut de-a dreapta Tatălui. /
Ioil.	Rădica-va limbi în izvorul lui Iosafat și acolo voiu judeca pre dînșii. /
Filip.	Iară venind a judeca viii și morți. /
Zaharia.	Șapte ochi au făcut ca să se odihnească duhul meu, în pămîntul miiazeinoapte. /
Ioil	Voiu vărsa din duhul meu peste tot trupul. /
Solomon	Una iaste porumbița mea, una iaste maica ei, aleasă din nașterea ei. /
Matthei.	Sfîntă catholicească besérică. /
Mihea.	Oasele fraților noștri să se întoarcă către Israil. /
Simon.	Împărtășirea cu sfinții și lăsarea păcatelor. /
Iezechiil.	Iată, eu voiu scoate pre voi din gropile voastre, norodul meu. /
Thadeu.	Inviare trupului. /
Daniil.	În zioa acéia să va mîntui tot norodul meu, care să va afla scris în cartea vieții. /
Catthia.	Viață vécinică. Amin. /